

TROBLA

GLASILO OBČINE VELIKE LAŠČE

foto: Vili Bavdek

NAVODILA ZA PISANJE PRISPEVKOV V OBČINSKO GLASILO TROBLA

Zaradi lažjega urejanja prosimo vse avtorje člankov, da pošiljajo ustrezno pripravljena besedila. Ta lahko dopolnijo tudi s fotografijami, ki so povezane z vsebino prispevka. Fotografije morajo biti primerne kakovosti: visoke ločljivosti in velikosti vsaj 1 MB. Fotografije pošljite ločeno od besedila, vsako v svoji priponki. Pri končni grafični obdelavi prispevka si uredništvo dovoljuje izbor primernih fotografij po strokovni oceni ter popravke besedila v skladu z zahtevami lektorja.

Prispevke pošljite na elektronski naslov **trobla@velike-lasce.si** do objavljenega roka za oddajo prispevkov v tekoči številki občinskega glasila.

Objavljeni članki ne izražajo uradnega stališča Občine Velike Lašče. Uredništvo si pridržuje pravico, da poslano gradivo preoblikuje v skladu s celostno podobo Troble.

Letnik 26, številka 6, 28. oktober 2020.
Izhaja sedemkrat letno, gospodinjstva v občini prejmejo glasilo brezplačno.

Naklada: 1.590 izvodov.
Izdajatelj: Občina Velike Lašče.
Odgovorna urednica: Angelca Petrič.
Uredniški odbor: Dragica Heric, Jože Starič in Andrej Perhaj.
Lektoriranje: Nuša Drinovec Sever (razen že oblikovanih prispevkov).
Prelom: Špela Andolšek, s. p.
Foto na naslovnici: Vili Bavdek
Tisk: Evrografis, d. o. o.

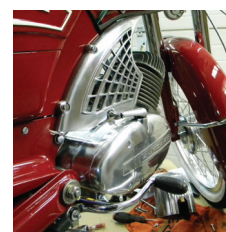
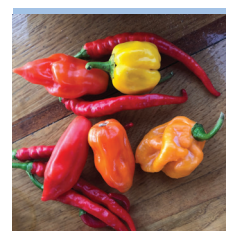
Naslov uredništva: Trobla,
Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče.
Tel.: 01 781 03 70

E-pošta: trobla@velike-lasce.si. Prispevke za Trobla lahko oddate tudi v nabiralnik, ki se nahaja v hodniku pritličja občinske stavbe.

Naslednja Trobla izide 16. decembra 2020, prispevke je treba oddati do 2. decembra 2020.

KAZALO

ŽUPANOVA STRAN	3
OBČINSKE STRANI	
Priporočila ob epidemiji	4
Občinske strani	8
Pregled dela na komunalni	8
Vzdrževanje zemljišč ob vodotokih	9
Kje je najbližji defibrilator AED	11
INTERVJU	
Rudi Topolovec – PP Ribnica	12
Pogovor z Manfredom Deterdingom	16
DEDIŠČINA	20
Iz velikolaškega okraja	22
KNJIŽNICA	
Novosti na naših policah	24
KULTURA	
Knjižni prvenec Jožeta Cente	26
Podelitev Rožančeve nagrade	32
Razstava Marjana Platovška	36
Levstikov večer	38
100. obletnica rojstva Jožeta Javorška	40
DRUŠTVA / DOGODKI	40
Vračam se na stara pota	44
Kje so tiste stezice	46
Čililand	48
Razstava buč	50
ŠPORT	54
ADL O TEM IN ONEM	57
OGLASI	59
ZAHVALE	63
RAZVEDRILO	64

STOLETNE VODE IN KORONAVIRUS

Pravimo, da brez vode ni življenja. Z vodo lahko razredčimo malinovec, z njo zalivamo rože, se umivamo, voda ustvarja električno energijo, ki jo s pridom uporabljamo. Vse to zveni tako mirno in razumljivo. Tudi gasilci lahko pogasijo večino požarov, če je na razpolago dovolj vode. Voda je res nekaj tako široko uporabnega, dokler jo seveda imamo pod nadzorom. Ker je ta uporabnost vode in njeno obvladovanje razumeti tako enostavno in ni nič posebnega, pozabljamo, da lahko tudi voda pokaže svojo moč.

Če je vode premalo, nastane suša z vsemi posledicami, in če se izvaja popravilo na vodovodnem sistemu ter zmanjka vode za dve uri in petnajst minut, nastane panika. Takrat mrzlično zvonijo telefoni, kot da se je ustavilo življenje. Pa ravno takrat jo je zmanjkalo, ko sem si želel skuhati kavo, ali pa, ravno ko sem si šamponiral lase, jo je zmanjkalo in si nisem mogel oprati glave, ker se mi je mudilo na otvoritev slikarske razstave. Ko zmanjka vode, ne moremo biti več mirni, nastane namreč nelagodje, saj je takrat voda luksuz. Na drugi strani pa lahko samoumevno, kontrolirano, mirno in udobno razmerje pokvari preveč vode, sploh če se pojavi na nepravem mestu. K sreči se to dogaja redko, razmeroma nepredvideno, tako zelo, da se je med ljudmi in tudi v vodarski stroki udomačil izraz *stoletne vode*. Šlo naj bi za tako redek pojav pretiranih količin vode, da se nam zdi, da se to lahko zgodi enkrat v sto letih. Izraz *stoletne vode* nam zopet daje občutek neke lažne varnosti in mirnega spanca. Pa je res tako? Na začetku tega meseca nas je zajelo obilno deževje. Silne padavine so napolnile vse pore v zemlji, tako da podtalnica ni imela kam odtekat, zemlja pa ni mogla posesati zajetnih površinskih vod, zato so se ponekod kolovozi in kategorizirane občinske poti spremenili v hudournike, travniki pa v jezera, podobna Cerkniškemu. Stalne vodne struge, ki jih upravlja na državnih ravni določen koncesionar, niso opravljale svoje naloge, ker jih nihče ne vzdržuje. Iz naplavljenega materiala so se ustvarjali bobrovi

jezovi, kar je še pospešilo razlivanje. Situacija, podobna sodnemu dnevu *stoletnih vod*, ki to niso bile. Preteklo je namreč ravno desetletje, ko so bile po državi in tudi po naši občini še večje poplave. To je bilo takrat, ko je skozi lokal na Trubarjevini tekla voda, takrat, ko so se po barju vozili s čolni, ko je na delu Barjanske ceste čeznjo tekla vodni tok, in takrat, ko so nastali znameniti posnetki čolnarskih radosti na križišču Tržaške ceste in zahodnega cestnega priključka z ljubljanske obvoznice. Pa smo preživeli!

Stoletne vode tega meseca so nam povzročile precej nelagodja in slabega spanca, pa tudi škode, ki smo jo na občini evidentirali ter prijavili pristojnim vodarskim institucijam. Rezultat bo najverjetneje podoben, kot da bi si na obrazni mozolj nanesli puder. Mozolj bo še vedno tam in struge vodotokov po občini bodo še vedno neurejene. Razen če se bo seveda zgodil čudež. Nemara pa dvorni vodno-strugarški koncesionar dobi državno finančno pomoč za odpravljanje čakalnih vrst, ki jo povzročajo številne neurejene vodne struge po državi. Sami se seveda strug vodotokov ne smemo lotiti, ker nam tako velewa postava. Če bi tako kršitev kdo od države poklicanih strugarjev slučajno zaznal, bi se samoiniciativni čistilec struge zlahka znašel v kakšnem hramu pravice, kjer v vijolično rjavih togah določajo čas bivanja v skrbno varovani stavbi s tremi dnevnimi obroki in pripadajočim dveurnim sprehodom. In z rešetkami na oknih, za vsak primer. A navkljub vsemu lahko za preprečevanje škod po takih mesečnih ali tedenskih *stoletnih vodah* vseeno nekaj naredimo sami. Če bi se nekateri ljudje le znali pogovarjati in dogovarjati, bi lahko uredili kar nekaj vodnih prepustov in odvodnih kanalov, s katerimi bi marsikje lahko usmerili vodo proč od hiš in občinskih cest. Da jih ni tam, kjer so hudičeve potrebni, se lahko včasih zahvalimo posameznim občanom, ki trmasto ne dovolijo s tem povezanih posegov na njihovih zemljiščih, ali pa ekscentričnim umetnikom, ki že obstoječe prepuste enostavno

mašijo, najbolj domiselni celo zabetonirajo. Tako se dela, vi boste mene, ja, po mojem pa ne! Tistim zgoraj naselja običajno *stoletna meteorna voda* ne dela večjih problemov, ker prav vsakič steče v dolino, a tisti na vznožju vedno znova trepetajo, da jim meteorni cunami ne zalije kleti z ozimnico in pod stropom obešenih salam ali da ne zalije celo dnevne sobe s QLED televizijo v pritličju. Pravilno izveden prepust s peskolovom ob neurjih namreč ne bi povzročil večje škode na travniku ali sadovnjaku, kjer bi se zlila ujeta voda. Včasih se celo vidi, da trava pod prepusti hitreje raste in je bolj zelena, pa še živali jo rajši pomalicaajo. Tako so lahko prepusti za vodo vsaj dvakrat koristni.

Da bi bila zadeva še bolj apokaliptična, se letošnje *stoletne vode* dogajajo v času epidemije koronavirusa. Kot kažejo zadnji podatki, je tudi virusni tok prestopil bregove in ga težko brzdamo. O vzrokih nima smisla govoriti, a bistvo je, da kar najbolj dosledno upoštevamo predpisane biovarnostne ukrepe. Ne za to, ker jih je predpisala država, ampak zato, da pred boleznijo zaščitimo predvsem sebe. Dragi občani, kot lajnar vam zopet ponavljam, da, kar se da, omejite raznorazna druženja, še zlasti z osebami, za katere ne poznate njihovega zdravstvenega statusa. Pred okužbo nas ščitijo le pravilno nameščena sveža in čista maska ter očala. Slednja ščitijo očesno sluznico, ki je mimogrede enako učinkovito vstopno mesto za virus kot dihalna sluznica. Maske pa nosimo še zato, da pred okužbo varujemo druge. Nikoli namreč ne smemo biti prepričani, da če ne čutimo znakov bolezni, nismo okuženi. Takrat že lahko izločamo z virusom okužene kapljice, ki pa jih pravilno nameščena maska ulovi. Ob vsem pa seveda ne pozabimo na čas in svojim letom primerno telesno aktivnost na prostem ter na zdravo sezonsko z vitamini bogato prehrano.

Dr. Tadej Malovrh
Vaš župan

Navodila in priporočila za paciente in njihove družinske člane, ki so zboleli za covid-19 v domači izolaciji

V času izolacije ne smete zapuščati doma in sprejemati obiskov.

Večino časa preživite v drugi sobi kot ostali člani skupnega gospodinjstva, če je to mogoče, oziroma omejite stike in vzdržujte razdaljo najmanj 1,5 metra med vami in ostalimi člani skupnega gospodinjstva.

V času okrevanja počivajte, ne izvajajte težjih fizičnih aktivnosti, zamotite se s prijetnimi aktivnostmi.

Obroke hrane uživajte ločeno, uporabljajte svoj jedilni in higienski pribor in ne pripravljajte hrane za ostale družinske člane.

Ločeno perite svoje perilo.

Pogosto si umivajte in razkužujte roke, upoštevajte pravilno higieno kašlja.

Večkrat dnevno (5–10 min) prezračujte prostore.

Večkrat očistite površine, ki se jih pogosto dotikate (npr. kljuke, mize, kuhinjski pult, nočne omarice, straniščno školjko, pipe umivalnikov, telefoni, tipkovnice ipd.). Uporabite vodo in običajna čistilna sredstva.

Osebnne odpadke (npr. uporabljene robčke) ter odpadke od čiščenja prostorov (npr. krpe za enkratno uporabo) vložite v dvojno vrečo za smeti, jih pustite v stanovanju/hiši 72 ur in nato odvrzite v mešane komunalne odpadke.

Zdravstveni dom dr. Janeza Oražma Ribnica

Ker se je zaradi omejitev, povezanih s COVID-19, zelo povečalo število telefonskih klicev v Zdravstvenem domu dr. Janeza Oražma Ribnica, prosimo vse, ki potrebujete stik z zdravnikom, za strpnost in razumevanje ter uporabo ene od v nadaljevanju opisane poti.

Za naročilo recepta, napotnice, medicinsko tehničnega pripomočka, potrdila za potne stroške ipd. najprej pripravim naslednje podatke:

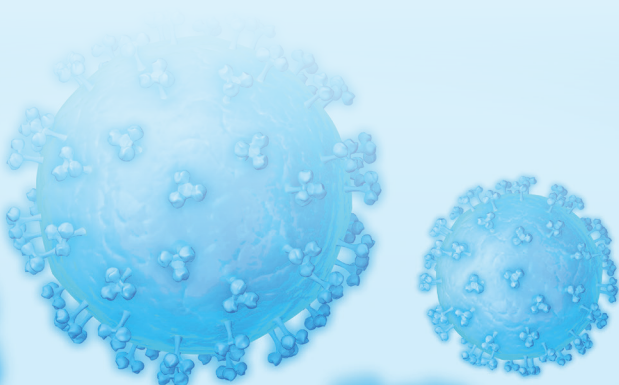
- ime in priimek,
- rojstni datum,
- kontaktno telefonsko številko,
- kaj naročam (napotnico za katerega specialista, imena zdravil, idr.),
- kdo je moj osebni zdravnik.

Kako naročim napotnico, medicinsko tehnični pripomoček, potrdilo za potne stroške ipd.?

1. Pošljem e-sporočilo ambulantni izbranega osebnega zdravnika
2. Pokličem v ambulanto izbranega osebnega zdravnika
3. V primeru nedosegljivosti lahko pokličem na tel. št. 01/ 837 22 00. Naročilo bo posredovano v ambulanto izbranega zdravnika

Kako naročim recept?

1. Na povezavi e-naročanje: www.Zdribnica.Si/e-narocanje/
2. Pošljem e-sporočilo ambulantni izbranega osebnega zdravnika
3. Pokličem v ambulanto izbranega osebnega zdravnika
4. V primeru nedosegljivosti lahko pokličem na tel. št. 01/ 837 22 00. Naročilo bo posredovano v ambulanto izbranega zdravnika

Navodila za osebo s potrjeno okužbo s SARS-CoV-2 v domači izolaciji

Ker je bila pri vas potrjena okužba z virusom SARS-CoV-2, vam je bila odrejena izolacija. Izolacija je ukrep, ki ga izbrani osebni zdravnik odredi osebi, okuženi s SARS-CoV-2, in pomeni, da oseba ne sme zapuščati doma, da mora omejiti stike z ostalimi osebami in dosledno upoštevati priporočila za preprečevanje širjenja bolezni. Izolacija je izjemno pomemben ukrep, ki ga je potrebno dosledno upoštevati. Trajanje izolacije določi vaš izbrani osebni oziroma lečeči zdravnik. Kontrolni brisi oz. kontrolna testiranja niso potrebna.

Pri večini bolnikov s covid-19 bolezen poteka blago in brez zapletov.

V primeru poslabšanja bolezni (na primer poslabšanje kašlja z gnojnim izpljunkom ali težko dihanje), se po telefonu posvetujte z vašim izbranim osebnim zdravnikom. Če ta ni dosegljiv, pokličite najbližjo dežurno ambulantno ali nujno medicinsko pomoč na telefonsko številko **112**, kjer boste prejeli nadaljnja navodila. Povejte jim, da je bila pri vas potrjena okužba s SARS-CoV-2. Prosimo vas, da obvestite vse osebe, s katerimi ste bili v stiku v obdobju 2 dni pred pojavom simptomov in v času po pojavu simptomov in znakov bolezni (če ste brez simptomov pa v obdobju 2 dni pred odvzemom vzorca, s katerim je bila pri vas potrjena okužba z virusom SARS-CoV-2, do pričetka izolacije). Tem osebam posredujte »Navodila za osebe, ki so bile izpostavljene okužbi z novim koronavirusom«, ki ste jih prejeli s strani epidemiološke službe. S tem boste pomembno pripomogli k omejevanju širjenja covid-19.

POMEMBNO!

V času izolacije ne zapuščajte doma in ne sprejemajte obiskov.

Večino časa preživite v drugi sobi kot ostali člani skupnega gospodinjstva, če je to mogoče, oziroma omejite stike in vzdržujte razdaljo najmanj 2 metra med vami in ostalimi člani skupnega gospodinjstva. Obro-

ke hrane uživajte ločeno, uporabljajte svoj jedilni in higienski pribor in ločeno perite svoje perilo. Ne pripravljajte hrane za ostale družinske člane.

Pogosto si umivajte ali razkužujte roke, upoštevajte pravilno higieno kašlja, večkrat dnevno prezračujte prostore, v katerih se zadržujete in čistite površine, ki se jih pogosto dotikate (npr. kljuke, stikala, pulti, nočne omarice, telefoni, tipkovnice, sanitarije ...).

SPREMLJAJTE SVOJE ZDRAVSTVENO STANJE

V primeru poslabšanja bolezni (na primer poslabšanja kašlja z gnojnim izpljunkom ali težkega dihanja) se po telefonu posvetujte z vašim izbranim zdravnikom. Če ta ni dosegljiv, pokličite najbližjo dežurno ambulantno ali 112, kjer boste prejeli nadaljnja navodila. Povejte jim, da imate potrjeno okužbo s SARS-CoV-2.

Če bo po presoji zdravnika potreben obisk zdravstvene ustanove, vam bodo zdravstveni delavci dali navodila, kot na primer kako se odpravite na pot, kako si namestiti masko, kdaj se zglosite v zdravstveni ustanovi, kateri vhod uporabite, ipd.

V primeru, ko morate sami na pot do zdravstvene ustanove, ne uporabljajte javnega

prevoza, sistema souporabe avtomobilov ali taksijev.

OSTANITE DOMA

Ne odhajajte od doma (ne zapuščajte svojega doma, ne hodite v službo, trgovino ali druge ustanove, ne uporabljajte javnega prevoza ali taksijev). Izogibajte se stikom z drugimi in ne sprejemajte obiskov v vašem domu. V času okrevanja počivajte, ne izvajajte težjih fizičnih aktivnosti, zamotite se s prijetnimi aktivnostmi.

LOČITE SE OD DRUGIH LJUDI V VAŠEM DOMU

Če si gospodinjstvo delite z več osebami, z njimi zmanjšajte stike oziroma vzdržujte medosebno razdaljo vsaj 2 metra. V primerih, ko je potreben tesnejši stik (pod 2 metra), si namestite masko.

Ne zadržujte se v istih prostorih kot ostali. Če je možno, se umaknite v prostor, kjer boste le vi. Spite v ločenem prostoru, v kolikor je to mogoče.

Uporabljajte ločeno kopalnico kot ostali. V primeru, da nimate te možnosti, uporabljajte kopalnico takrat, ko ostali v kopalnici ni. Za tuširanje/kopanje jo uporabite zadnji v tistem dnevu.

Pri uporabi kuhinje se izogibajte stikov z ostalimi člani gospodinjstva in se tam ne zadržujte hkrati z njimi. Obroke hrane uživajte ločeno od ostalih članov. Pred pripravo hrane si skrbno umijte roke. Ne pripravljajte hrane za ostale člane gospodinjstva. Pomembno je, da vsakič počistite za sabo, tako površine, ki ste se jih dotikali, kot tudi posodo in pribor, ki ste jih uporabljali.

Redno prezračujte prostore, v katerih se zadržujete. Prezračite prostor za pet do deset minut večkrat na dan.

ZAGOTAVLJANJE OSNOVNIH ŽIVLJENJSKIH POTREBŠČIN

Za zagotavljanje osnovnih živil, higienskih potrebščin in zdravil se s svojci, sosedi ali prijatelji dogovorite, da vam jih priskrbijo in dostavijo na dom. Pri dostavi naj v vaš dom ne vstopajo, ampak naj potrebščine pustijo pred vhodnimi vrati in vas o tem obvestijo po domofonu ali telefonu.

Za zagotavljanje osnovnih življenjskih potrebščin se lahko obrnete na lokalno skupnost (na primer lokalna izpostava Rdečega križa, prostovoljci itd).

Priporočamo uporabo alternativnih metod nakupovanja kot so spletna prodaja in dostava na varen način, pri čemer dostavljavec ne vstopa v vaš dom in vam dostavi paket pred vhodna vrata. Priporočamo, da upoštevate priporočila na naslednji povezavi.

UPOŠTEVAJTE HIGIENO KAŠLJA

Upoštevajte pravilno higieno kašlja (preden zakašljate/kihnete, si pokrijte usta in nos s papirnatim robčkom ali zakašljajte/kihnite v zgornji del rokava).

Papirnat robček po vsaki uporabi odvrzite v posebno plastično vrečko za smeti, namenjeno samo vašim osebnim odpadkom, in si nato umijte roke z milom ter vodo.

UPOŠTEVAJTE HIGIENO ROK

Pogosto si umivajte roke z milom in vodo. V primeru, da voda in milo nista dostopna, za razkuževanje rok uporabite namensko razkužilo za roke.

Ne dotikajte se obraza z nečistimi/neopranimi rokami.

NE DELITE SVOJIH OSEBNIH IN HIGIENSKIH PREDMETOV Z DRUGIMI

Uporabljajte svoj jedilni pribor, higienske pripomočke, perilo in brisače ter jih ne delite z drugimi.

Po uporabi osebnih in higienskih predmetov le te očistite in jih shranjujte ločeno od ostalih.

ČIŠČENJE IN RAVNAVNJE Z ODPADKI

Za čiščenje površin uporabite vodo in običajna čistilna sredstva.

Večkrat očistite površine, ki se jih pogosto dotikate (npr. kljuke, mize, kuhinjski pult, nočne omarice, straniščno školjko, pipe umivalnikov, telefoni, tipkovnice ipd.).

Osebnne odpadke (npr. uporabljene robčke) ter odpadke od čiščenja prostorov (npr. krpe za enkratno uporabo) je potrebno odložiti v plastično vrečo za odpadke in jo, ko je polna, tesno zavezati. Vsebine vreč ne tlačite in se odpadkov po odlaganju v vrečo ne dotikajte več. To vrečo nato namestite v drugo plastično vrečo za odpadke in tudi to tesno zavežite. Vrečo je treba postaviti lo-

čeno od ostalih odpadkov (npr. v predprostor, na balkon, na teraso). Shranjena mora biti na varnem mestu, zaščitena pred otroki in živalmi. To vrečo ločeno hranite vsaj 72 ur, preden jo odložite v zunanji zabojnik za mešane komunalne odpadke (preostanek odpadkov).

Ostale gospodinjske odpadke zavržite kot običajno.

Po vsakem ravnanju z odpadki in/ali čiščenju si temeljito umijte roke z milom ter vodo.

Svojo posteljnino in drugo perilo perite ločeno od ostalega perila z običajnim pralnim praškom na temperaturi 90 °C ali na nižjih temperaturah z dodatkom sredstva za dezinfekcijo perila (npr. belilno sredstvo na osnovi natrijevega hipoklorita ali drugo sredstvo za tekstil s podobnim učinkom). Perilo posušite v sušilnem stroju ali ga prelikajte.

SKRB ZA DUŠEVNO ZDRAVJE

Kljub osamitvi ostanite povezani z drugimi ljudmi, še posebej če živite sami. Oprite se na prijatelje, družino ali druge. Poskusite ostati v stiku z njimi po telefonu, po pošti ali spletu. Dajte jim vedeti, da želite ostati povezani in naj to postane vaša dnevna rutina. To je pomembno za vaše duševno počutje. Morda vam bo koristilo, če z njimi delite, kako se počutite, in morda bo to koristilo tudi njim.

Bolezen, socialna osamitev, nepredvidljivost in spremembe v rutini lahko prispevajo k povečanju stresa. Mnogi ljudje (tudi tisti, ki običajno nimajo težav z duševnim zdravjem) so v takih razmerah lahko zaskrbljeni. Razumljivo je, da izvajanje takih ukrepov lahko povzroči dolgočasje ali je frustrirajoče. Lahko se boste slabo počutili, imeli težave s spanjem, pogrešali družbo. Pomagajte si lahko na preprost način:

- Na spletu poiščite ideje za vaje, ki jih lahko izvajate doma in so primerne za vaše zdravstveno stanje.
- Delajte stvari pri katerih uživate: npr. branje, kuhanje, poslušanje radija, gledanje TV, učenje preko spleta.

- Poskušajte jesti zdravo in uravnoteženo, piti dovolj vode, izogibajte se kajenju, alkoholu in drogam.

Ob stalnem spremljanju novic boste lahko bolj zaskrbljeni. Zato poskusite omejiti čas, ki ga namenite spremljanju medijskega poročanja o epidemiji. Preverite novice le ob določenem času ali nekajkrat na dan.

Poskusite se osredotočiti na stvari, ki jih lahko nadzorujete, npr. svoje vedenje, s kom govorite, od koga dobivate informacije.

RAVNANJE S HIŠNIMI LJUBLJENČKI

Za vaše hišne ljubljence naj poskrbijo drugi člani gospodinjstva. Če to ni mogoče, si pred in po ukvarjanju z živaljo umijte roke. Za sprehajanje vašega psa se dogovorite s svojci, sosedi, prijatelji, ki si naj pred in po interakciji z živaljo umijejo roke.

KDAJ JE KONEC IZOLACIJE?

Trajanje izolacije določi osebni oziroma lečeči zdravnik. Tudi po prenehanju izolacije še naprej upoštevajte splošne preventivne ukrepe za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2.

Več navodil v zvezi s COVID-19 je dostopnih na spletni strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje.

Navodila za osebe, ki so bile izpostavljene okužbi z novim koronavirusom

V obdobju 14 dni od izpostavljenosti okužbi z novim koronavirusom se izogibajte vsem nenujnim stikom z ostalimi ljudmi. To velja še posebno za stike s starejšimi, tistimi s kroničnimi boleznimi in tistimi, ki imajo oslabilen imunski sistem (bolezni srca in ožilja, bolezni dihal, sladkorna bolezen, oslabiljeno delovanje ledvic, zdravljenje raka...). Pri njih je tveganje za težji potek bolezni višje.

V obdobju 14 dni pozorno spremljajte svoje zdravstveno stanje. Če se pri vas v tem času pojavijo simptomi ali znaki covid-19 (slabo počutje, prehladni znaki, kašelj, vročina, težko dihanje, glavobol, bolečine v mišicah, izguba vonja ali okusa, bolečine v žrelu,...), ostanite doma in pokličite osebnega ali dežurnega zdravnika, kjer boste prejeli nadaljnja navodila.

Upoštevajte priporočila za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2:

- Izogibamo se stikom z ljudmi, ki kažejo znake nalezljive bolezni.

- Vzdržujemo medosebno razdaljo vsaj 2 metra.
- Ne dotikamo se oči, nosu in ust.
- Redno si umivamo roke z milom in vodo.
- V primeru, da voda in milo nista dostopna, za razkuževanje rok uporabimo namensko razkužilo za roke. Vsebnost etanola v razkužilu za roke naj bo najmanj 60 %. Razkužilo za roke je namenjeno samo zunanji uporabi. Sredstva za čiščenje/razkuževanje površin niso namenjena čiščenju/razkuževanju kože.
- Priporočamo uporabo mask skladno s Priporočili za uporabo mask v času širjenja okužbe s SARS-CoV-2, ki so dostopna na naslednji povezavi.
- Izogibamo se zaprtih prostorov, v katerih se zadržuje veliko število ljudi.
- Poskrbimo za redno zračenje zaprtih prostorov.
- Zaposlene osebe opravljajo delo od doma v dogovoru z delodajalcem (v kolikor jim to narava dela dopušča) oz. se z delodajalcem dogovorijo o načinu dela.

**Kontakti
za pomoč občanom**
01 7810370
(v poslovnem času dela
občinske uprave),
civilna.zascita@velike-lasce.si

Coovid klicni center
080 1404
od ponedeljka do petka,
od 8. do 16. ure

Kratek jesenski pregled področja komunale in varstva okolja

Roman Viršek, občinska uprava

Zima se bliža z naglimi koraki, zato hitimo z zaključevanjem večjih investicij. Jeseni se seveda vedno prav vsem mudi. Kot manjša občina imamo posledično nekaj težav z odzivnostjo že tako prezasedenih izvajalcev, vendar verjamemo, da nam bosta oktober in november naklonila še nekaj sončnih dni, da bomo lahko zastavljene cilje v celoti dosegli.

Asfalterna dela, ki so bila letos lokacijsko precej razpršena, počasi prihajajo v zaključno fazo. Odsek Granjevica je končan, v septembru pa je bila pod taktirko našega prvega župana, g. Milana Tekavca, izvedena tudi slovesna otvoritev. Nadalje smo zgradili meteorno kanalizacijo ter asfaltirali prvo od treh predvidenih cest v Osredku. Ostali dve sta v načrtu za prihodnje leto. Ob tem se želimo iskreno zahvaliti krajevnemu odboru Rob, še posebej g. Jožetu Volčanšku ter g. Andreju Kastelicu, za vso pomoč pri koordinaciji.

Sanirani so tudi križišče v Robu ter dva daljša, zelo poškodovana odseka na relaciji Podlog–Veliki Osolnik. Preostala sredstva, ki smo jih pridobili s strani države, bodo namenjena približno 500-metrski preplastitvi naše najbolj obremenjene ceste Rašica–Rob.

V preteklem mesecu je bilo praktično po celotni občini na najnujnejših mestih vgrajenih preko 1.000 m² asfaltnih plomb, pred zimo pa na treh lokacijah načrtujemo še postavitev varovalnih ograj. Pomembna investicija je bila tudi nujna izgradnja obvozne ceste na Sloki Gori.

Na vodovodnem področju zaključujemo z obnovo dveh odsekov v Rutah. Vodovod Rute je v zelo slabem stanju, pojavlja se precej okvar, zato bo zanj v prihodnje treba nameniti več sredstev. V predlogu proračuna smo zato temu območju v bodoče namenili znatno povečanje sredstev. Postav-

ljenih oziroma zamenjanih je bilo tudi kar nekaj hidrantov.

V naselju Karlovica smo na lokaciji cevnih propustov, ki so v poplavah predstavljali zadrževalnik večjih naplavin in zato resno ogrožali stanovanjske objekte, postavili nov premostitveni objekt. Zaradi nujne po hitri vzpostavitvi prevoznosti smo se prvič odločili, da vgradimo prefabricirane elemente. Prve večje septembrske poplave je most prestopal z odliko, saj je po navedbah krajanov znatno izboljšal poplavno problematiko.

Omeniti velja premik na področju kanalizacijskega sistema Velike Lašče. Z novim projektantom smo na podlagi variantne analize določili optimalen sistem za celotno občino. Ta bo v kratkem tudi javno predstavljen, seveda na način, ki ga bodo dopuščali protikoronski ukrepi. Glede na to, da država vehementno obljublja evropska sredstva na tem področju, s projektiranjem zelo hitimo. Primarni cilj je, da je projekt hitro končan, tako da pripravljeni čakamo na morebitne razpise.

Terenski ogledi Režijskega obrata, ki potekajo skupaj s predsedniki krajevnih odborov, so se dosedaj izkazali kot izjemno dobra ideja. Njihov namen je predvsem v vzdrževalnem smislu izluščiti tista najbolj problematična mesta ter okrepiti medsebojno sodelovanje. Ob tem prosimo za razumevanje, da vseh vaših predlogov seveda ni mogoče realizirati čez noč. Prav vse pobude evidentiramo ter najprej izvedemo tiste, ki v finančnem smislu ne predstavljajo velikega bremena. Ostale bomo bodisi uvrstili v predlog proračuna za prihodnje leto bodisi posameznemu odboru ustrezno obrazložili, zakaj se določenim predlogom morda ne da ugoditi.

Na občino dobivamo precej pobud za postavitev novih svetilk cestne razsvetljave. Žal je treba priznati, da v tem trenutku ni razpoložljivih sredstev, saj imamo resne težave že z vzdrževanjem skoraj 650 obstoječih luči. Nosilci so predvsem zaradi vplivov soli mestoma povsem dotrajani, zato bomo morali v prihodnje finančna sredstva nameniti zamenjavam. Luč, ki z višine sedmih ali osmih metrov zaradi snežne ali vetrne obtežbe pade na tla, je smrtno nevarna, zato smo prvih ducat zamenjali že letos. Na svetilkah se v zadnjem obdobju sicer pojavlja veliko okvar. Občane ponovno prosimo, da nam informacije o nedelujočih lučeh nemudoma sporočite.

Vzdrževanje zemljišč ob vodotokih

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor,
Direkcija RS za vode

Kako naj lastniki priobalnih zemljišč ravnaajo z zemljišči na tem območju, kakšne so njihove dolžnosti pri vzdrževanju podrasti, odstranjevanju plavja, odstranjevanju odpadkov in košnji

Skladno z določili 100. člena Zakona o vodah so lastniki priobalnih zemljišč dolžni odstranjevati odvečno zarast, ki lahko povzroča tudi nastajanje ovir v strugi in s tem morda posledično erozijo brežin. Po goji, pod katerimi lahko čiščenje priobalnega (in vodnega) zemljišča izvede priobalni lastnik oz. drug uporabnik zemljišča, so naslednji:

- zagotavljati je treba selektivno odstranjevanje poškodovane in odvečne zarasti, in sicer odstranjevanje suhe, propadajoče in poškodovane zarasti s priobalnega zemljišča;
- golosekov ni dovoljeno izvajati: morebitnih večjih zdravih dreves, če se nahajajo ob potoku, se torej ne sme posekati;
- propadlo in odstranjeno zarast ter odpadke je treba v celoti odstraniti z območja na naravi neškodljiv način; material je prepovedano odlagati v strugo, na brežino, v priobalni pas vodotoka, ki predstavlja pas 5 m od zgornjega roba brežine potoka;
- treba je redno odstranjevati plavja iz vodnega in priobalnega zemljišča (odpadlega lista in drugih plavajočih predmetov);
- potrebno je odstranjevanje odpadkov in morebitnih drugih opuščenih in odvrženih predmetov z vodnega in priobalnega zemljišča (o morebitnem odlaganju tretjih oseb je treba obvestiti pristojno inšpekcijsko službo);
- priobalni pas in brežine je treba redno kositi, kjer je to mogoče.

Z namenom zmanjševanja erozijske in poplavne ogroženosti prebivalcev, objektov, premoženja in zemljišč je prepoveda-

no odlaganje vej, lesne mase oziroma kakršnokoli deponiranje lesa na vodnem in priobalnem zemljišču, skladno s 37., 38. členom ter 86. členom Zakona o vodah. Prav tako je v skladu s ciljem varstva in urejanja voda ter zmanjševanja posledic škodljivega delovanja voda prepovedano na vodnem in priobalnem zemljišču postavljanje kakršnihkoli ovir, vzdolžnih ali prečnih ograj, deponiranje bal sena in drugih pridelkov, gradbenega materiala in gradbenih odpadkov, tudi kot začasnih deponij.

Pri načrtovanju vegetativnega vzdrževanja, to je predvsem odstranjevanje grmičevja in drevja, je treba upoštevati tudi, da je, v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/049), prepovedano odstranjevanje zarasti ob vodnih koritih v obdobju med 1. marcem in 1. avgustom. Pred pričetkom del je treba o tem obvestiti rečno nadzorno službo pristojnega koncesionarja. Pristojni rečni nadzornik za območje Občine Velike Lašče, ki opravlja nujna dela za vzpostavitev pretočnosti vodotokov, je Hidrotehnik, d. o. o.

Odvoz kosovnih odpadkov

Marija Ivanc Čampa, občinska uprava

Uporabniki, ki ste vključeni v redni odvoz odpadkov, lahko enkrat na leto naročite odvoz kosovnih odpadkov. Naročilo lahko uredite preko naročilnice, ki jo najdete na spletnih straneh www.vokasnaga.si in www.mojiodpadki.si. Če nimate dostopa do spleta, vam naročilnico Javno podjetje Vodovod kanalizacija Snaga, d. o. o. pošlje po pošti. V letu sta za namen odvoza razpisana dva termina. **Jesenski termin odvoza kosovnih odpadkov je določen med 1. oktobrom in 30. novembrom 2020.**

Uporabniki lahko kosovne odpadke odložite tudi v zbirnem centru Turjak, ki je odprt ob sobotah med 8. in 12. uro.

»Kako pomagati?«

Vedrana Pokleka,
strokovna služba RKS-OZ Ljubljana

Razmislek o temeljnih načelih nudenja pomoči: vzgoja in učenje za solidarnost

Pomoč drug drugemu je ključno sporočilo solidarnosti. S tem soustvarjamo varnostno mrežo, v katero se bomo ujeli, če bomo sami potrebovali pomoč. Marsikdo si želi pomagati, a to ni vedno enostavno. Poskus pomoči se lahko včasih konča z razočaranjem, jezo ali pa zgolj z vprašanjem, ali smo naredili prav. Več organizacij nudi pomoč preko organiziranega prostovoljstva, a medsosedska pomoč je ključnega pomena, da dosežemo vse, ki bi pomoč potrebovali.

Humanost je osnova našega delovanja. Pojem nosi sporočilo, da se je na stisko treba odzvati po svojih najboljših močeh. Marsikomu, še posebej če živi sam ali sama, že veliko pomeni, da smo na voljo za pogovor. Pogosto, ko se znajdemo v stiski, ne prepoznamo lastnih zmožnosti za soočanje s situacijo. Vprašanje kako se počutiš, pogovor o tem, kaj nekoga skrbi, in aktivno poslušanje, kaj nam oseba želi sporočiti, že odpre možnost pogovora o tem, kako si lahko človek pomaga sam.

Nekdo pa bo poleg pogovora potreboval tudi pomoč. Pomoč mora odražati spoštovanje in ohranjati dostojanstvo človeka, zato pri posamezniku vedno preverimo, ali pomoč in kakšno pomoč sploh potrebuje. Imamo različne potrebe in navade, pomoči ne moremo vsiljevati. Spoštujte odločitev posameznika, ki pomoči ne želi ali pa je v tistem trenutku ne (z)more sprejeti. Prositi pomoč pomeni, da razkriješ svojo ranljivost

ali nemoč, kar je lahko izjemno težko. Načelo zaupnosti nam pomaga pri krepitvi medsebojnega zaupanja. Včasih je dovolj, da ohranimo stik, da nekdo ve, da se lahko obrne na nas, če bo pomoč res potreboval.

Ob zaostrovanju ukrepov je velika možnost, da bodo ljudje, predvsem starejši ali bolni, pomoč potrebovali pri konkretnih praktičnih opravilih, kot so: nakup ter dostava hrane iz trgovine, pomoč pri dostavi zdravil iz lekarne, dvig gotovine, dvig pošte, odnašanje smeti, sprehajanje in skrb za hišne ljubljence, informacije o pomoči, ki jo nudijo javne službe in organizacije.

Skrb za svojo varnost in varnost tistih, ki jim nudite pomoč, je izredno pomembna, da bo pomoč sploh dosegla svoj namen. Bodite pozorni na morebitne zlorabe, posameznike, ki želijo ranljive izkoristiti za lastno okoriščenje, in na njih opozorite pristojne. Pomagajte lahko samo, če ste sami zdravi. V skrbi za druge morate paziti nase. Če sami ne zmorete nuditi pomoči, poiščite nekoga, ki to zmore.

Ob praktični pomoči vsekakor upoštevajte načela nudenja brezkontaktna pomoči ter aktualna priporočila NIJZ. Uporabljajte zaščitno masko, rokavice, s seboj imejte razkužilo za roke. Če boste uporabljali svoje vozilo, ga redno po uporabi razkužite. Osebam v notranjost stanovanjskih prostorov ne no-

simo hrane in/ali zdravil, ampak jih odložimo pred vhodna vrata in se pomaknemo na razdaljo vsaj dveh metrov. Počakajte, da oseba pride in prevzame prineseno. Po zaključeni dostavi osebno varovalno opremo (rokavice, maske, ipd.) odvrzite v plastično vrečko in zaprite ter odložite v mešane komunalne odpadke ali ob uporabi pralnih te prekuhajte.

Kaj bo prinesla prihodnost, težko rečemo, a če bomo prihajajoče izzive pričakali bolj povezani, se bomo nanje lažje odzvali. Resnično pomembno je, da se vsak človek ozre okoli sebe in naredi, kar lahko, da svet spremeni na bolje. Na tem mestu pozivamo k akciji: Ozri se okrog sebe in poglej, kaj lahko storiš za sočloveka danes, da bo svet prijaznejši.

Več o organiziranem prostovoljstvu v okviru Rdečega križa Slovenije – Območnega združenja Ljubljana pa najdete na <https://www.rdecikrizljubljana.si/sl/Prostovoljstvo/>

Viri: Listina o humanitarni pomoči in minimalni standardi pri odzivanju na nesreče, Temeljna načela gibanja Rdečega križa, Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu

Več informacij

info@rdecikrizljubljana.si
01 62 07 291

Ponovno odprtje Krajevnih uradov upravne enote Ljubljana

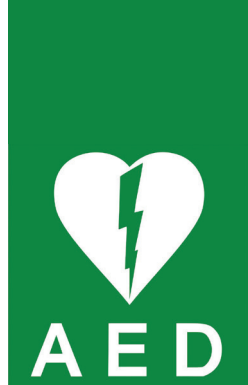
Upravna enota Ljubljana obvešča uporabnike upravnih storitev, da s ponedeljkom, 21. 9. 2020, ponovno odpira krajevne urade, med drugim:

Krajevni urad Velike Lašče

vsak četrtek 8.00–12.00 in 13.00–15.00,

Republika Slovenija Upravna enota Ljubljana, Linhartova cesta 13, 1000 Ljubljana,
T: 01 306 30 00, E: ue.ljubljana@gov.si, www.upravneenote.gov.si/ljubljana/

Ali veste, kje je vam najbližji defibrilator – AED?

Sara Košir, občinska uprava

Avtomatski zunanji defibrilator ali AED je prenosna elektronska naprava, ki samodejno zazna motnjo srčnega ritma. Njegova uporaba je zelo preprosta, saj je namenjen tako medicinskemu osebju kot laikom. Defibrilacija pomeni dovajanje električnega toka srčni mišici skozi prsno steno z namenom, da prekinemo srčni zastoj.

Uporaba AED pri oživljanju je pomemben člen pri t. i. verigi preživetja, ki je sestavljena iz štirih členov:

1. zgodnja prepoznava ogroženega in klicanje pomoči (112),
2. izvajanje temeljnih postopkov oživljanja,
3. uporaba AED,
4. oživljanje na višji ravni (izvajajo ga strokovnjaki nujne medicinske pomoči).

Pomembno je, da vemo, kje v občini so nameščeni AED, da jih lahko v najkrajšem možnem času uporabimo v primeru oživljanja. **V Občini Velike Lašče je nameščenih osem AED naprav oz. defibrilatorjev, zadnji je bil nameščen letos jeseni v Mohorjih.**

Lokacije vseh defibrilatorjev po Sloveniji so sicer objavljene na spletni strani www.aed-baza.si.

Pri policiji že dobrih 32 let

Rudi Topolovec, komandir PP Ribnica

Angelca Petrič

Rudi Topolovec, komandir PP Ribnica je zaposlen pri policiji že dobrih 32 let. V prostem času rad planinari. Pravi, da si s hojo zbistri glavo. Pozimi pa obiskuje zlasti okoliške vrhove.

Nam lahko za začetek opišete vašo poklicno pot?

V policiji sem zaposlen že tri desetletja. Najprej sem štirinajst let opravljal različna dela in naloge na Policijski postaji Ljubljana-Moste: od policista, vodje policijskega okoliša, do policista kriminalista. Po končani višji policijski šoli so me premestili na Policijsko postajo Ljubljana-Vič, kjer sem tri leta opravljal dela in naloge pomočnika komandirja. Pred petnajstimi leti sem zasedel delovno mesto pomočnika komandirja na Policijski postaji Ribnica, od leta 2013 pa tudi vodim to enoto.

Kakšna je razlika med delom na podeželnju in v mestu?

Samo delo je povsod enako. Je pa pri delu na podeželnju treba poznati več različnih področij oz. ne moreš biti specializiran samo za eno zadevo. Zato je malo drugačen obseg področij dela. Dobra stran dela na podeželnju je tesna povezanost policije s prebivalstvom, saj so ti stiki na podeželnju običajno bolj pogosti in trdnjši kot v mestu.

Pri svojem delu se srečate z različnimi situacijami. Kateri je bil za vas na eni strani najtežji in na drugi strani najlepši trenutek v karieri?

V svoji karieri sem se večkrat srečal z različnimi težkimi in tudi travmatičnimi primeri, tako da težko izpostavim najtežjega. Vsekakor je najtežje obravnavati različne primere smrti, predvsem če gre za mlajše osebe ali otroke.

Še vedno se spomnim primera pred približno 28 leti, ko sem moral obvestiti

ženo o smrti moža. Peš sem se odpravil do njenega naslova in vmes razmišljal, kako naj ji povem tako težko novico. Ko sem pozvonil, mi je vrata odprla prijazna gospa in me povabila v stanovanje. Predenji sva vstopila v kuhinjo, mi je povedala, da v stanovanju živita sama z možem, da čaka nanj, da se vrne iz mesta. Ko sva vstopila v kuhinjo, sem na mizi zagledal dva pripravljena krožnika za kosilo. Ob njenih besedah ter ob pogledu na pripravljen pogrinjek sem doživel popolno blokado. Še danes ne vem, kako mi je uspelo na sočuten način sporočiti tako težko novico. Spomnim se, da sva kar nekaj časa sedela za mizo, se pogovarjala, ker nikakor ni hotela verjeti mojim besedam. Še danes je zame ena najtežjih nalog, ko je treba svojcem sporočiti tako tragično novico, kot je smrt drage osebe.

Po drugi strani se najdejo tudi lepi trenutki. Na primer ko ne pričakuješ in se pridejo ljudje zahvalit. Pred dobrimi 20 leti se je pri meni v službi oglasil starejši gospod, ki ga nisem poznal. Ker je želel osebno govoriti z mano, sem ga povabil v pisarno. Ko se je predstavil, se je pričel zahvaljevati, da sem se zavzeto lotil njihovega primera. Storilec je namreč grozil hčerki in otrokoma, ki smo jih zaščitil. Nepričakovana zahvala je eden izmed res lepih trenutkov. Tudi v takšnih primerih ostaneš brez besed. Meni se je zdelo samoumevno, da sem opravil svoje delo. So pa take spontane zahvale meni osebno veliko pomembnejše od medijsko odmevnih podelitev priznanj. Iskrena

zahvala nekoga, ki mu je pomoč veliko pomenila, je pravo priznanje za opravljeno delo.

Kako je organizirano delo Policijske postaje Ribnica?

Na splošno policijsko postajo vodi komandir policijske postaje s pomočniki, ki so zadolženi za svoja področja. Po organigramu ima policijska postaja več policijskih okolišev, ki jih vodijo vodje policijskih okolišev. V Ribnici so trije: Ribnica, Sodražica z Loškim Potokom in Velike Lašče.

Prav tako je na vsaki policijski postaji zaposlenih nekaj policistov kriminalistov, ki se ukvarjajo s težjimi zadevami s področja kriminalitete. Drugi policisti opravljajo različne splošne naloge (na področju prometa, javnega reda in kaznivih dejanj) ter tudi varujejo državno mejo in opravljajo naloge mejne kontrole.

Kakšne so bile spremembe, ko ste ribniški policisti prevzeli območje Velikih Lašč?

Samo delo se ni kaj prida spremenilo. Sprememba je predvsem v organizaciji dela, ker se je povečalo skupno območje nadzora. Prav tako se je povečal tudi obseg celotnega dela. Posebnih sprememb pa nismo uvedli.

Nekateri prebivalci so bili sprva nekoliko zadržani, saj niso bili navajeni policijske prisotnosti. Potem smo navezali stik z osnovno šolo, društvu in počasi so nas tudi posamezniki pričeli bolj sprejemati, tako da nas ne vidijo več zgolj kor represiven organ,

Še vedno se spomnim primera pred približno 28 leti, ko sem moral obvestiti ženo o smrti moža.

ampak opazijo tudi naše preventivno delo. Na terenu smo prisotni predvsem po potrebi. Če je v določenem obdobju več klicev, je naša prisotnost pogostejša.

Kateri so z vašega stališča glavni problemi velikolaškega območja?

V primerjavi z drugimi občinami območje Občine Velike Lašče statistično ne odstopa od drugih območij, ki jih pokriva policijska postaja. Mogoče lahko izpostavim, da na tem območju zaznavamo več kršitev cestnega prometa s področja vožnje brez veljavnega voznškega dovoljenja in vožnje pod vplivom alkohola. Do tega imamo in tudi bomo imeli policisti ničelno toleranco. Alkohol ne sodi na ceste in je poleg hitrosti vzrok tudi za tragične nesreče, zato ob tej priložnosti apeliram na vse, naj se držijo cestnoprometnih predpisov. Predvsem pa naj nikoli ne sedejo za volan pod vplivom alkohola.

V kakšni meri je pri nas prisotna problematika drog? Bolj ali manj kot drugod, kje so glavne točke, kje se uživalci zbirajo? Na kaj bi opozorili?

Problematika prepovedanih drog je na območju Občine Velike Lašče prisotna tako kot v drugih primerljivih lokalnih skupnostih. Pred tem si ne smemo zatiskati oči. Gre za vseslovenski problem. Vendar pa pri tem območje Občine Velike Lašče ne izstopa. Statistični podatki ne povedo veliko, ker se lahko za posameznim primerom skriva obsežnejša zadeva. Lahko pa je posamezni primer ugotovljen le naključno na območju Občine Velike Lašče.

Večkrat slišimo vprašanja, zakaj policija ne ukrepa, ko gre za ljudi, za katere splošna javnost ve, da imajo težave na področju prepovedanih drog?

Tukaj je treba na začetku ločiti med uživalci in preprodajalci prepovedanih drog. Meja med prekrški je tudi posedovanje prepovedanih drog ali kaznivo dejanje preprodaje prepovedanih drog oziroma omogočanje uživanja prepovedanih drog. Odvisniki so problematični tudi zaradi izvrševanja nadaljnjih kaznivih dejanj, ki se obravnavajo v skladu z zakonom. A za preprečevanje ni dovolj le ukrepanje policije, ampak se je reševanja tovrstnih problemov treba lotiti interdisciplinarno. Sama pomoč ni v pristojnosti policije, zato se v nekaterih zaznanih primerih policija poveže z drugimi deležniki, kot so Center za socialno delo, zdravstvene službe, nevladne organizacije idr. Vse pa je odvisno od posameznega primera, od volje posameznika, pri mladoletnikih tudi od tega, ali bo družina nudila podporo, da se ga lahko odmakne z ulice, da se vključi v zdravljenje itd. Skratka, ta problematika je

kompleksna. Kar pa zadeva preprodajalce, je najbolje, da dobi policija neposredno informacijo. Če dobimo osebo pri dejanju, lahko sledijo hišne preiskave ter se postopek lahko spelje do epiloga s kazensko ovadbo na sodišču. Se pa v takih primerih ljudje neradi izpostavljajo. Veliko pomeni že, če se poda vsaj anonimno informacijo, zato pozivam vse, ki bi zaznali takšne primere, naj o tem obvestijo policijo.

Tudi pri nas je vse več srečanj z ilegalnimi migranti. Kako naj ljudje ravna in kako ob tem ukrepa policija? Kako poteka nadaljnji postopek?

Ob morebitnem srečanju z migranti, ali če občani opazijo sumljiva vozila, svetujemo takojšen klic na številko **113**, klic na najbližjo policijsko postajo ali anonimni telefon policije **080 1200**. Le tako se bomo lahko odzvali in prevzeli obravnavo nezakonitih migrantov. Za osebno varnost premoženja lahko občani delno poskrbijo že sami, zato svetujemo, da ključev ne puščajo v vozilih in zaklepajo vozila tudi, ko so parkirana na dvoriščih stanovanjskih hiš. Ključke naj hranijo na varnih mestih. Svetujemo, da kolesa in mopede hranijo v zaklenjenih prostorih. Bilo je že nekaj primerov, ko so migranti uporabili takšna prevozna sredstva, zato naj jih ljudje ne puščajo v okolici brez nadzora. Ob odsotnosti od doma občanom svetujemo, naj tudi, če gre za krajšo odsotnost, zaklepajo vrata stanovanjskih hiš in drugih objektov ter zapirajo pritlična okna in balkonska vrata, saj tako zmanjšajo tveganje za vstop v objekte in morebitne tatvine. Vse postopke z ilegalnimi migranti policisti obravnavajo v skladu z veljavno zakonodajo, torej, ali se te ljudi vrača tujim varnostnim organom ali se jih nastani v azilnem domu.

Kdo je pristojen za območje Male gore, kjer je problematika prehodov ilegalnih migrantov še posebej pereča?

Območje Male gore pokriva dve policijski postaji, in sicer zahodni del Policijska postaja Ribnica, vzhodni del pa Policijska postaja Grosuplje. Tudi na tem območju smo večkrat zaznali in zajeli tako manjše kot večje skupine ilegalnih migrantov. Prav tako na podlagi odvrženih odpadkov zaznavamo prehode posameznikov. Vsekakor pa je ob kakršnemkoli opažanju ilegalnih

migrantov najbolj takoj poklicati na Policijsko postajo Ribnica. Policisti se bodo skušali odzvati v najkrajšem času. Pri tem še posebej pozivam, naj ljudje navedejo točno lokacijo, kjer so opazili ilegalne migrante. O nenujnih zadevah pa priporočam, da občani navežejo stik z vodjo policijskega okoliša Ribnica ali Velike Lašče. Ta se bo lahko posvetil posameznemu problemu.

Policisti ne vidimo nič slabega v tem, če ljudje pokličejo, ko opazijo osebo nenavadnega videza. Se je kdaj pa kdaj tudi že izkazalo, da ne gre za migrante, ampak to jemljemo kot odzivanje na vsakdanjo problematiko. Lahko pa gre konec koncev tudi za osebe, ki izvršujejo kazniva dejanja, zato policija vsako informacijo preveri. Želimo si, da bi bilo teh informacij čim več. Skupaj moramo namreč zasledovati cilj, da preprečimo vsa kazniva ravnanja.

Če se dotakneva še prometne varnosti. Ob konicah je prečkanje glavne ceste milo rečeno nevarno početje. Prehodov za pešce je malo. Kako naj ljudje poskrbijo za svojo varnost in kaj je možno narediti?

Kljub temu da je obstoječa prometna infrastruktura marsikje nekoliko slabša in da se zavedam, da ni mogočih sprememb na kratek rok, pozivam vse udeležence v cestnem prometu k doslednemu spoštovanju cestnoprometnih predpisov. Še posebej pa je pomembno, da vsi posvečajo pozornost ranljivejšim skupinam, kot so otroci, pešci idr. Seveda pa morajo tudi slednji poskrbeti za svojo varnost. V tem času predvsem s svetlejšimi oblačili, uporabo odsevnikov, luči in prav tako z doslednim upoštevanjem cestnoprometnih pravil kot vozniki. Za urejanje prometne infrastrukture sicer nismo pristojni, dajemo pa pripombe in pristojne opozarjamo na nevarnosti in morebitne potrebe po spremembah. Razumemo, da včasih prehodov za pešce enostavno ni mogoče umestiti, saj obstajajo za to določeni pogoji, npr. da je na obeh straneh ceste zgrajen pločnik. Vsi se moramo tega zavedati in na nevarnih mestih biti še posebej pazljivi, tako vozniki kot pešci.

Kakšno rešitev vidite za nevarno križišče na Rašici, kjer je vključevanje v promet tako z dobrepoljske kot robarske strani izredno nepregledno?

Omenjeno križišče je za vključevanje v promet iz smeri Dobrepolja in iz smeri Roba proti Ljubljani res problematično. Na omenjenem odseku opravljamo redne nadzore prometa in nadzore hitrosti ter ugotavljamo

večje število kršitev cestnoprometnih predpisov. Prav tako na tem delu obravnavamo več prometnih nesreč kot v drugih križiščih. Sama prometna infrastruktura, vključno s spremembami, je v pristojnosti upravljavca cest. Ta

je v zadnjem obdobju omenjeno križišče dopolnil s prometnimi znaki in talnimi označbami za omejitev hitrosti. Policijska postaja Ribnica je v avgustu leta 2018 upravljavcu cest podala predlog za pregled situacije in predlog za spremembo, ki se po nam znanih podatkih v kratkem ne načrtuje. Situacija niti ni toliko problematična za vozila, ki vozijo po prednostni cesti. Predvsem je problem vključevanje v promet. Dodatna težava je zavijanje tovornih vozil. Še posebej problematično je to pozimi, ko pogosto na tem območju prihaja tudi do zastojev. Kot sem že povedal, bo policija na tem nevarnem delu še naprej izvajala nadzor, vsi vozniki pa morajo to upoštevati in predvsem tisti na prednostni cesti prilagoditi hitrost.

Kako poteka vaše delo glede na novo koronasituacijo? Potekajo kontrole prometa na običajen način? Kako vpliva tako imenovana nova realnost na vaše delo?

Policijsko delo se v tem obdobju ni spremenilo, saj opravljamo popolnoma ista dela in naloge kot pred tem. Smo prvi, ki moramo skrbeti za lastno varnost. Tovrstnih ukrepov smo se do sedaj že navadili, saj imamo vseskozi opravka z ljudmi in se zavedamo, da imajo lahko tudi nam nevarne bolezni. Z upoštevanjem priporočil je postalo nošenje mask in rokavic del vsakdanjika, da lahko sploh opravljamo svoje delo, da lahko pomagamo ljudem. Torej vse ostaja enako, tudi kar se tiče nadzora prometa. Tudi na terenu smo enako prisotni.

Nadzirate tudi spoštovanje karanten? Kako skrbite za lastno varnost?

Spoštovanje karantene je v prvi vrsti v pristojnosti NIJZ in inšpekcijskih služb Ministrstva za zdravje RS. Določen del nalog vsekakor opravljamo, postopki pri tem pa so določeni in opravljamo samo naloge, določene v okviru zakona.

Koliko ste dejansko prisotni na terenu? Občani, ki so si želeli več nočnega miru, so z vašim delom zadovoljni. Tisti drugi, ki si želijo več zabav, pa seveda malo manj.

Številčno se je tukaj težko izraziti, je pa jasno, da bo vedno nekdo zadovoljen, nekdo pa malo manj. Eni želijo mir, drugi zabave. Včasih zadostuje že opozorilo, včasih je dovolj že sama prisotnost. Vsak mora pokazati malo strpnosti. Pri družabnem življenju je smiselno upoštevati slogan z glavo na zabavo. Tudi mladostniki so se navadili, da je treba imeti treznega šoferja v družbi. Eden od družbe naj bo dežuren za vožnjo. Tudi po zabavah se je treba varno in odgovorno obnašati, saj na cesti nismo sami. Vsak posameznik se mora zavedati, da obstajajo zakonska pravila, ki se jih je treba držati tako zaradi sebe kot drugih.

Trenutno se zaradi epidemije zadeve sicer zaostrujejo, a vendarle za nek lepši bodoči čas, kako organizirati in prijavljati prireditve, da bodo v skladu s pravili?

Tovrstne informacije je treba spremljati na spletnih straneh Policije in NIJZ. Osnovne informacije o prireditvah so na strani Policije, vse ostalo, kot so tudi razne spremembe in omejitve, pa so sproti ažurirane na strani NIJZ. Ker se zakonodaja na tem področju redno spreminja, se je treba prepričati, kakšne so omejitve.

Ste pristojni tudi za obravnavo delovnih nesreč ali pa npr. nesreč, do katerih pride pri delu v gozdovih?

Na tem mestu je treba ločiti dva pojma. Eno so delovne nesreče – to so nezgode v podjetjih oz. nezgode pri organizirani dejavnosti. Tudi delovne nesreče so pristojnost policije, kjer sodelujemo z drugimi institucijami: inšpektorji za delo, v primeru nesreč v gozdu z gozdarskimi inšpektorji in tako naprej glede na področje, s katerega je potrebno strokovno znanje. V naši pristojnosti je v prvi vrsti preiskovanje kaznivih dejanj in

v osnovi vedno policija preveri, ali obstajajo kakšni sumi kaznivih dejanj. Drug pojem pa so nesreče pri delu. Te so bolj pogoste. Do njih pride, ko delamo doma, na primer nezgode pri podiranju dreves oz. delu v gozdu, nesreče pri opravljanju gradbenih del idr. Te nesreče niso povezane z delovanjem pravnih oseb. Na tem področju je pomembno, da so ljudje ozaveščeni. Ne more vsak brez znanja podirati dreves. Obstajajo tečaji varnega rokovanja z motorno žaro, prav tako za spravilo lesa. Enako velja za druga opravila.

Kot že povedano, je policija pristojna za vse primere, kjer je izkazan sum kakšnega kaznivega dejanja ali prekrška. Vsekakor pa je naše delo v prvi vrsti preiskovanje kaznivih dejanj in s tem povezanim opravljanjem ogledov, kjer prihaja do takih nesreč. Glede na okoliščine in pristojnosti zadevo potem tudi obravnavamo.

Kakšna je razmejitev pristojnosti med policijo in medobčinskim inšpektoratom (MIR)?

Osnovna razmejitev med policijo in medobčinskim redarstvom je v predpisu. Dela in naloge policije so opredeljene v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije, medtem ko so naloge medobčinskega redarstva opredeljene v Zakonu o občinskem redarstvu. Obe službi opravljata kar nekaj istovrstnih nalog s področja Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZJRM) in Zakona o varnosti cestnega prometa (ZVCP). V osnovi pa se službi razlikujeta

na podlagi pooblastil, saj ima policija veliko več pooblastil in pristojnosti, ker je temeljna naloga policije preprečevanje in odkrivanje kaznivih dejanj in prekrškov. Predvsem preiskovanje kaznivih dejanj je izključna pristojnost policije. Prav tako ima policija izključno ali delno pristojnost nad drugimi predpisi s področja javne varnosti, kjer pa MIR nima pristojnosti. Poudariti moram, da zelo podpiramo sodelovanje, to so na primer skupni poostreni nadzori, varovanje otrok ob začetku šolskega leta, priprave na kolesarske prireditve in razni nadzori javnih prireditev.

V katerih primerih se ljudje najpogosteje obračajo na vas? Kakšna je npr. statistika klicev oz. posredovanj na terenu?

Statistično gledano območje Velikih Lašč ne izstopa posebej. Občani Velikih Lašč najpogosteje pokličejo policijo ob prijavah kaznivih dejanj, posameznih prekrškov v pristojnosti policije ter kršitev raznih drugih predpisov, ki večkrat niso v pristojnosti policije. Te odstopimo v obravnavo pristojnim službam, v primerih, ko pa ne ugotovimo kakršnihkoli kršitev, občanom svetujemo, kje in kako uveljavljati pravice.

Večkrat se namreč zgodi, da so ljudje prepričani, da jim posamezna pravica pripada. Konkreten primer so mejni spori. Ljudje so recimo prepričani, da meja poteka od enega do drugega drevesa, ker jim je tako povedal njihov oče. V tem primeru jim svetujemo, da se naredi odmero. In takrat se

pogosto izkaže, da gre za velika odstopanja. To se zlasti pogosto pojavlja v gozdovih. Takšna svetovanja so v porastu pred prijavi kaznivih dejanj oz. prekrškov. Z leti so nas ljudje počasi pričeli sprejemati in pokličejo policijo tudi za kaj drugega kot samo za represivno ukrepanje.

Bi želeli še kaj dodati, morda kakšno opozorilo ali nasvet krajanom Velikih Lašč?

Kot sem omenil že na začetku, je pomenil prevzem območja Občine Velike Lašče določene organizacijske spremembe. To je pomenilo spremembo tudi za tamkajšnje prebivalce.

Na nas je bilo, da pokažemo ljudem, da je naš namen v prvi vrsti zagotavljanje varnosti ljudi in premoženja, pomoč ljudem, in da to pomeni za vse nekaj pozitivnega. Da nismo le represivni organ, ampak da ukrepamo, ko je to za varnost ljudi potrebno. Veliko pozornost zato namenjamo preventivi, kar se lepo odraža v sodelovanju z osnovno šolo in s posameznimi društvi.

Poudaril bi rad, da v vseh primerih, ko mislite, da policija lahko pomaga, pokličete. Ob nujnih primerih se bo v najkrajšem možnem času pri vas oglasila policijska patrulja. Če ne gre za nujen primer, se bo v dogovorjenem terminu pri vas oglasil vodja policijskega okoliša. Za Velike Lašče je to Janko Divjak. Predstavili mu boste težavo ter jo skušali skupaj rešiti. Le skupaj bomo namreč lahko zagotovili kar najvišjo stopnjo varnosti.

Manfred Deterding, mož mnogih ljubezni in številnih hobijev

Jože Starič

Njegova največja ljubezen je matematika in fizika, natančneje seizmologija, poznamo ga tudi kot neutrudnega raziskovalca krajevne zgodovine. Še posebej so mu pri srcu zgodovina krajevne Cerkve, naša sakralna dediščina in naravne znamenitosti naših krajev.

V teh čudnih, korona časih ste praznovali sedemdeseti rojstni dan. Tudi v časih vaše rane mladosti so bili čudni, povojni časi. Kakšne spomine imate na zgodnjo mladost?

Moji spomini na mladost so izredno lepi. V Dvorski vasi smo imeli svojo osnovno šolo z zelo pomenljivim naslovom: Državna narodna šola. Še vedno so spravljene črke, ki so popadale s pročelja. V šoli sta bili dve učilnici: v prvi sta bila prvi in drugi razred, v drugi pa tretji in četrti. Imeli smo tudi šolsko kuhinjo. Spomnim se, da smo jedli mleko v prahu in kozji sir iz Marshallovega plana.

Kot otrok sem zelo rad poslušal starejše. Najraje sem pred kakšno gostilno prisluškoval starim možakarjem, ko so pripovedovali, kako je bilo med prvo svetovno vojno. Med njimi je bil tudi moj stari oče, ki je bil Primo-rec, doma iz Ložic. Zaradi soške fronte, ki je tam potekala, ni imel kam iti, pa se je pridružil vojaku iz Dvorske vasi in prišel v naše kraje. Ta naravna radovednost mi je tudi kasneje zelo koristila. Radi smo hodili tudi z lovci. Seveda smo bili takoj zraven, ko so ustrelili prvega medveda.

Povojni čas je bil čas obnove. Pomagali smo razkladati opeko in podajati strešnike. Milan Tomšič je s tovornjakom vozil pesek in seveda smo bili vsi otroci takoj zraven. Ne-koč smo ga prosili, ali se lahko na tovornjaku peljemo do Podplane. Pa je odvrnil: »Ne! Tudi jaz ne morem iti v Lurd!« Mislim, da sem imel zelo lepo mladost.

V višje razrede osnovne šole ste potem hodili v Lašče. Kako je bilo tam?

To je bilo pa še lepše. Peš smo hodili čez hrib Podvalo na Strmec in mimo Pikolnika v Lašče. Zjutraj smo se na vasi zbrali vsi otroci, do zadnjega, in šli skupaj v šolo. Tudi

po pouku smo počakali, da so vsi končali s poukom in se skupaj odpravili domov. Čakali smo se na Zobjanjih njivah, kjer je bilo nogometno igrišče ali pa pri Brodu. Pot iz šole je navadno trajala tri ure, kajti med potjo smo imeli veliko opraviti.

V petem in šestem razredu smo hodili v šolo, ki je bila v Vatikanu, kakor so zgradbo poimenovali stari Laščani. Šolska zbornica ter sedmi in osmi razred pa so bili v stari šoli, tam, kjer je danes Glasbena šola. V Vatikanu smo bili vsi tisti, ki smo prve štiri razrede obiskovali na podružničnih šolah na Velikem Osolniku, v Krvavi Peči, v Dvorski vasi, na Karlovici, v Robu in pri Mohorjih. To je bil B oddelek. V A oddelku so bili tisti iz Lašč in okolice. V Vatikanu smo bili v prednosti, ker je učitelj vedno zamudil in ker se je tam »spodaj« vedno kaj zanimivega dogajalo.

Kdaj pa ste začutili ljubezen do fizike?

Že v osnovni šoli! Fiziko me je učila odlična učiteljica Marta Rejc, zelo fina go-spa. Že takrat sem vzljubil fiziko. V srednji šoli me je učila profesorica Vanda Poljanšek, ki je bila strah in trepet gimnazijcev. Poleg tega, da je bila odlična razlagalka fizi-kalnih zakonitosti, je bila zelo dosledna, od-ločna in zahtevna. Fiziko sem kasneje tudi študiral, ampak ves čas sem vedel, da se bom ukvarjal s seizmologijo, ki je del fizike.

Kaj pa vas je tako pritegnilo pri seizmo-logiji?

V seizmologiji enačaj ne velja tako kot v matematiki, ampak velja tako kot pogostokrat v fiziki - približno tako. Slike matematičnih funkcij - krivulj, niso več eno-stavne ampak so, kot se reče v matematiki, zelo »nehvaležne«, postanejo nepohlevne. Zelo težko je nad njimi izvajati računske

operacije višjih redov. Težko jih je odvajati, še težje integrirati. Skratka postanejo zelo nepohlevne.

Matematika je zelo enostavna veda, upo-rablja samo glagol. To je glagol biti, ki se v matematiki uporablja v tretji osebi ednine: je enako. Enačaj v matematiki ima malo dru-gačen pomen kot v fiziki. Matematik reče: šestnajst četrtn je enako štiri. Fizik pa reče: Če število π (3.14) kvadriramo, dobimo približno enako število kot znaša težnostni pospešek v Ljubljani. Mersko število!

Iz zapisov, ki jih narišejo seizmografski inštrumenti, vidimo sliko potresa. Iz obli-ke zapisa lahko razbereš in tako ugotoviš, skozi kakšno zemeljsko plast je potresni val potoval. Potresi so poleg vulkanske ak-tivnosti ena najmarkantnejših manifestacij notranjega življenja Zemlje. Ko v nekem tre-nutku, na nekem mestu, v zemeljski notran-josti nastane potres, se iz točke nastanka začno širiti na vse strani potresni valovi. Zaradi mehanizma nastanka potresa so ti valovi različni. Pri svojem širjenju fotogra-firajo vse dele Zemlje. Tudi na ta način so fiziki-seizmologi določili zgradbo Zemlje, kajti notranjosti Zemlje ni videl še nihče.

Vsaj nekaj let sem se učil brati zapise na seizmogramih. Ko to znanje osvojiš, lah-ko prepoznaš, ali gre dejansko za potres, ali pa za kakšen drugi seizmični dogodek. Še več, lahko že na oko vidiš ali gre za potres v Grčiji ali na otočju FIJI v Tihem oceanu, ali gre za globok ali za plitev potres ali gre za razstreljevanje v kamnolomu ali na vo-jaškem poligonu (razstreljevanja atomskih

bomb). Seizmografi zabeležijo tudi dogodke v zraku (preboji zvočnega zidu). Resnično seizmologija postane zanimiva.

Ste tudi velik poznavalec naše kulturne dediščine s poudarkom na sakralni dediščini. Kdaj se pojavijo prvi viri o tukajšnjih krajih?

Leta 1145 se pojavijo prvi zgodovinski viri o Velikih Laščah – Villi Lasis in njenih pritklinah. To so bili časi, ko začnemo govoriti o naši civilno-pravni in cerkveno-pravni dediščini. Takrat se je vse dogajalo znotraj Cerkve, tudi šolstvo, znanost in druge gospodarske panoge.

Sledi krščanstva, ki jih zasledujem za velikolaški cerkveni prostor, so se zanesljivo pojavile že v Rimskem imperiju. Rimski imperij je za primer, če bi zakarpatska plemena prebila mejo na Donavi in Dravi, v naših krajih zgradil rezervne mejne pasove. Dejstvo pa je, da se je krščanstvo širilo k nam tudi iz Rima.

Ta del zgodovine me zelo zanima: kako se je na tem prostoru razvijala Cerkev in kdo so bili lastniki ozemlja. Prvi lastniki so bili vazali oglejskih patriarhov v prvi veji, ti so ozemlje dali naprej manjšim vazalom – Auerspergom in Ortenburžanom. Oglejski patriarhat je dal laški prostor stiškim menihom, da so ustanovili prvo Cerkev in začeli širiti luč evangelija. Kasneje so stiški menihi oddali Cerkev škofijskim duhovnikom v Dobropolju. Zato je tukajšnje cerkveno občestvo dolgo spadalo pod Dobropoljsko krajevno Cerkev. Ko se je pokazalo,

da dobropoljski župnik ne zmore upravljati tako velikega občestva, je bilo treba ustanoviti manjše skupnosti – kaplanije, lokalije, vikariate – vse v okviru škofij. Odločili so se, da v Laščah ustanovijo vikariat, ki so ga najprej želeli ustanoviti na Lužarjih ali na Veliki Slevici. Vendar so laški purgariji s pomočjo Auerspergov dosegli, da se je vikariat ustanovil v Velikih Laščah. V letu 1862 pa je laški vikariat postal župnija Velike Lašče.

Prva cerkev v teh krajih je zrasla v Dvorski vasi. To je bila krstna cerkev, ki je bila postavljena na skrajni meji pražupnije Cerknica, ki je bila nekoč tudi naša pražupnija, za ljudi, ki jim je bila cerkev v Cerknici predalet. Predvsem so jo uporabljali za krste in pogrebe. Druga taka cerkev je bila v Strugah, ampak tam je ni več. Vse te podatke bi rad zbral in jih posređoval javnosti.

Za brskanje po arhivih morate imeti veliko znanja in vztrajnosti.

Najprej te mora zanimati, imeti pa moraš tudi roko, ki te vodi. Najprej sem moral do podrobnosti spoznati naših (občinskih) petnajst cerkva. Za brskanje po arhivih se moraš tudi učiti. Imel sem dobre učitelje. Tudi za učenje branja rokopisov, ki zahteva veliko časa. Tisti župnik, ki je grdo pisal, je bil zagotovo graditelj. V laškem župnijskem arhivu sem našel zapis velikolaškega župnika Brodnika, ki je mnogokrat pisal kar na škrnicelj, v katerem je bila zbrana roba iz železnine.

Župnijski arhiv v Laščah je bogat. Moja velika želja je, da bi ga uredili in razstavili v cerkvi, da bi ga ljudje videli. Župnijski arhiv v Laščah je bil katastrofa, vsi župniki so veliko gradili in se zato za arhiv niso veliko menili. Župnijski arhiv se je včasih nahajal v sobi nad zakristijo. Tam sem med zidarskim ometom, ki je odpadal med obnove, našel čudovite reči.

Je pa brskanje po arhivih mukotrpno delo. Pa zdrav moraš biti – v arhivih je veliko prahu, stoletnega prahu. Papirje je treba prelagati pazljivo. Vse bolje mi gre.

Kateri del zgodovine vam je bolj pri srcu: stavbna dediščina ali arhivi?

Arhivi so pogoj, da vem, kaj je kje. Tam je vse zapisano. V vseh cerkvah, starih ali novih, bi rad uredil arhive. V cerkvah me na prvem mestu zanima svetniška vsebina. Zakaj? Svetniška vsebina pove marsikaj. Vsebinsko dvorske cerkve je rimska, drugje je lahko gotska, mnogo je baročne in tako naprej. Vse te vsebine lahko mnogo povedo...

V času kresa grem v dvorsko cerkev vsako leto zgodaj jutraj, še pred sončnim vzhodom, in na sredini cerkve počakam na sončni vzhod. Ko sonce vzide, čudovito osvetli notranjost oltarja skozi zidno luneto v apsidi. To je nekaj enkratnega, kar lahko vidiš samo nekaj dni pred kresom in nekaj dni po njem. Take podrobnosti težko odkriješ po naključju, morajo ti jih razkriti. Meni so jih predali stari umetnostni zgodovinarji.

Pred Nadplaško hišo (hiša nad plazom) pod Velikim Mokrcem skupina domačih pohodnikov spoznava geološke zanimivosti Mokrškega hribovja.

Po večletnem zbiranju podatkov se je moja največja želja uresničila. Padli v I. svetovni vojni so zapisani in ne bodo nikoli pozabljeni.

Velikolaška cerkev ima dva zvonika, kar v naši okolici ni ravno pogosto. Ali se je župnik, ki je gradil cerkev, samostojno odločal, kakšno cerkev bo zgradil?

Za časa gradnje laške cerkve je morala načrte odobriti Cesarsko kraljeva komisija v Kočevju. Župnik Brodnik je najprej želel napraviti celo tri zvonike, tretjega bi pustil od stare cerkve, ampak mu tega niso odobrili. Na koncu je načrte potrdil ljubljanski knezoškof Wolf, in šli so v gradnjo nove cerkve. Pred začetkom je moral za gradnjo »denarno navdušiti« tudi premožne - ortneškega veleposestnika Kozlerja in turjaške grofe Auersperge.

Pri gradnji sedanjih podružničnih cerkva je komisija izpostavila dva ključna pogoja: da tam ne bo fara in da bodo cerkev vzdrževali sami. O tem so morali podpisati celo listino. Zanimivo je, da je bil patron dvorske cerkev dolgo časa Lamberg in ne Auersperg.

Še danes se to pozna: za župnijsko cerkev morajo delati vsi (cela župnija), za podružnico pa vsak sam (soseska).

Na nek način ste s svojim delom eden najbolj vztrajnih turističnih delavcev v naših krajih: ste avtor in pobudnik pohodnih poti, označili ste najvišji vrh v občini itd.

Hoditi je treba tako, da vidiš, kaj je zgoraj in kaj je spodaj. In tako počasi, da ti med hojo lahko žena na riti zašije hlače. Marsikdo pove, kako je v Južni Ameriki videl najvišji slap, ko ga vprašaš o Repičniku, pa samo debelo gleda. Okrog nas je ogromno zanimivosti in moja naloga je, da jih pokažem. Repičnik je hrib v Mokrškem hribovju, pred Krvavškim gričem. Na vrhu ima vdolbino in ni kopast kot ostali. Dolgo mi ni bilo jasno, od kod ime Repičnik. Potem pa sem po poizvedovanjih izvedel, da so ljudje jamo na koncu njive, v katero so včasih zakopavali repo, imenovali repnica, repnik in repičnik. Vrh Repičnika jih je spominjal na takšno jamo.

Še ena zanimivost je tam blizu: Mali Mokrc je višji od Velikega. Na Velikem Mokrcu je bil v preteklosti postavljen del protiraketnega sistema za obrambo Ljubljane. Da so ga lahko postavili, so na vrhu uredili plato in vrh ob tem znižali za več metrov.

Kadar se vozim proti Ljubljani, na gradbišču obrtne cone vedno občudujem geološke strukture. Kaj takega se seveda opazi zaradi človekovega posega, s katerim je povzročil rano na zemeljskem površju. Geoloških zanimivosti pa imamo pri nas ogromno in vsaj nekatere so že tudi del pohodnih poti. Pri tem sem se sam oprl na dobrega prijatelja Edija Zgonca, ki je pomagal in vedno še kaj dodal, in tako poti skupaj oblikujeva. Najnovejša pot je Brodnikova pot, ki povezuje Velike Lašče, kjer je župnik Janez Brodnik deloval in zgradil mogočno cerkev, preko Rašice do Ponikev, kjer se je rodil, in nato po rimski poti nazaj v Velike Lašče. Pri pripravi so aktivno sodelovali člani Turističnega društva Dobrepolje.

Najprej bi morali spoznati zanimivosti v svoji bližnji sosesčini in se šele nato ozirati okrog, po Sloveniji in po svetu.

Ste ustanovitelj in predsednik društva Clastra Alpium Iuliarum, ki promovira in ohranja del največje gradbene dediščine v teh krajih – rimski zaporni zid.

Rašica je na križišču rimskih cest in je najlažji prečno dinarski prehod med Oglejem in Stično. To so bile glavne rimske ceste. Odcepe so zgradili kasneje, v času Frankov. Rimske ceste so bile zgrajene za potrebe rimske armade, kasneje pa so bile v službi gospodarstva. Takrat naj bi ljudje k nam zanesli krščanstvo.

Zaporne zidove so Rimljani postavljali tam, kjer je bil najbolj verjeten in možen vdor. Takratna vojaška doktrina je bila, da je vseeno, če čez zid uide kak sovražni vojak, nikakor

pa ni smela čez vojaška mehanizacija (vozovi, metalci ognja, katapult). Zaporni zidovi niso bili namenjeni ustavljanju organiziranih skupin, ki so se premikale po rimskih cestah. Preperečevali so vdor zakarpatskim hordam, ki se niso gibale po ustaljenih poteh.

Geografi so na zemljevide narisali, kje je največja možnost za vdore, in na teh mestih je rimska vojska začela graditi zaporne zidove. Graditi so jih začeli na Reki v smeri proti Alpam, sproti so pridobivali večšine za gradnjo.

Omenili ste že, da zbirate gradivo in da bi radi informacije, ki ste jih zbrali skozi leta raziskovanj po arhivih, dali ljudem. Kdaj bo knjiga s podatki iz arhivov in vašimi dognanji prišla na svetlo?

Takole imam zapisano v uvodu knjige: »Zakaj je nastalo to pisanje? Pobudo za to pisanje je dal župnik Lamovšek. Poklical me je in izrazil željo, da se zgodovina laške krajeve Cerkve uredi tako, da bo zbrana na enem mestu, in sicer v dveh oblikah: v arhivski obliki v župnišču ter knjižni ali leposlovni obliki med farani, ki jih zgodovina laške Cerkve zanima.« Najstarejša arhivska listina je iz leta 1734, še pred ustanovitvijo vikariata, in govori o sleviski cerkvi.

Knjiga je pripravljena, treba je zagotoviti še finančna sredstva, da bo zares lahko izšla. Predvsem pa potrebujem od ljudi moralno pomoč, vedenje, da bi ljudje to knjigo radi imeli. To bo najbolj pomagalo. Če ljudje knjigo želijo, se bodo našla tudi finančna sredstva.

Manfred Deterding, najlepša hvala za pogovor. Verjamem, da bodo ljudje podprli izid vaše knjige in da jo bomo lahko kmalu prijeli v roke. Ker ste letos praznovali okrogel življenjski jubilej, pa naj vam zaželim še veliko aktivnih let in zanimivih odkritij, tako v naravi kot v arhivih.

Nova tematska pešpot služi namenu

Manfred Deterding

V soboto, 19. septembra 2020, je bila krščena nova tematska pešpot, ki nosi ime Pešpot Brodnikove rodbine od Velikih Lašč do Ponikev. Pot je rezultat dobrega sodelovanja med turističnim društvom Občine Videm-Dobropolje in društvom Claustra Alpium Iuliarum Občine Velike Lašče. Speljana je tako, da povezuje naravne zanimivosti in kraje ob meji med obema občinama.

Pohodniki so se najprej udeležili svete maše za pohodnike v velikolaški cerkvi, ki jo je leta 1856 zgradil prvi laški župnik Janez Brodnik. Po končani spominski sveti maši so prizadavne članice turističnega društva pohodnikom razdelile dobrepoljske cule z domačimi okrepčili in promocijskimi tiskovinami.

Tako opremljeni so se po pešpoti podali proti Malim Laščam, pri Sveti Trojici prisluhnili kratki razlagi in čez Samovc krenili na Rašico. Po postanku in razlagi na Trubarjevi domačiji, pri spomeniku in pri raški cerkvi, jih je pot vodila po gozdu mimo dveh zanimivih mest. Naši predniki so bili zelo dobri opazovalci narave in pozorni na vsa dogajanja ter posebnosti v njej. Vse so poimenovali s primerno opisno besedo. Dve izmed tako nastalih besed poimenujeta etimološka bisera, ki ju je ljudska domišljija poimenovala Zmajevno gnezdo in Rajturn. Po ogledu in razlagi je sledil še kratek spust in pohodniki so prispeli v Ponikve, rojstni kraj rodbine Brodnikovih: Janeza Brodnika prvega velikolaškega župnika in neumornega graditelja vseh cerkvenih zgradb v Laščah in tudi prve velikolaške zidane šole, njegovega brata Antona, ki je bil tudi duhovnik, ter njegune pranečaka Julija Brodnika.

Julij je bil naš sodobnik, bil je odličen pevec in dobrosrčen prijatelj. V Ponikvah so sledili ogledi raznih zanimivosti. Pohodnike je najbolj pritegnil ogled bisera slovenske cerkvene umetnosti, ki jo hrani cerkev sv. Florjana, to je ansambel treh zlatih oltarjev. Po ogledih so se pohodniki pomudili še pri rojstni hiši Brodnikovih, kjer so jih domači prijazno postregli. Kratkemu druženju je sledila vrnitev proti Velikim Laščam po poti, katere del je bil zgrajen v času rimskega imperija.

Ko je organizacijski odbor analiziral potek pohoda, je prišel do tehle ugotovitev:

- Markacijski znak poti bo zaščiten na Uradu za intelektualno lastnino. Sestavljen je iz treh krogov, razporejenih v trikotniški obliki, zgornja kroga sta rumene barve (duhovniški stan), spodnji je bele barve (laični stan). To so barve vatikanske zastave.
- Vsakoletni pohod bo v aprilu po velikonočnih praznikih. Pohodniki bodo na začetku poti dobili popotno culo z domačimi dobrotami in s priložnostno tiskovino.

- Spodbujali bomo kolesarje, da preizkusijo pot in jo priporočijo organiziranim kolesarskim društvom.
- Pot je primerna tudi za tekače, zato jih bomo povabili, da jo pretečejo.
- Ravnateljema bomo predlagali sodelovanje med obema osnovnima šolama: OŠ Dobropolje in OŠ Primoža Trubarja Velike Lašče pri projektu sestavljanja pravljic o Zmajevem gnezdu.
- Za konec pa še nekaj, kar me je osebno najbolj razveselilo. Po naši lepi domovini poteka nešteto pešpoti. Mnoge od njih so same sebi namen, saj njihov avtor organizira krstni pohod, potem pa tonejo v pozabo. Naša nova pešpot je očitno speljana tako, da bo dobro obiskana. Že v prvem tednu so jo v okviru športnega dne prehodili nekateri učenci OŠ Velike Lašče. Pohvalno!

Fevdalizem v naših krajih

Janez Škulj

Fevdalizem kot družbena in gospodarska ureditev je pri nas trajal od prve polovice devetega stoletja do leta 1948. Dežele so bile takrat razdeljene na fevdalna posestva z redkimi svobodnimi otočki med njimi.

V naših krajih so bili gospodarji naslednji fevdalci:

Turjak z okolico, Gradež, Krva-va Peč, kasneje tudi Mišja dolina in Rute so posedovali Turjaški (od leta 1630 grofje, ki so po nekaterih virih prišli v deželo s Franki v prvi polovici 9. stoletja).

Slevico z Ulako so posedovali grofje Vovbrški (iz Koroške), ki so prišli v deželo v 9. stoletju.

Dvor Lašče je bil prvotno v fevdu Breže Seliških, nato Višnjegorcev, ki so ga podarili stiskemu samostanu. Ta ga je leta 1658 prodal ortneškemu graščaku, slednji ga je 1749 prodal Turjaškemu, ki so ga obdržali do zemljiške odveze leta 1848.

Posestvo Ortnek je bilo najprej v fevdu grofov Ortenburških, za njimi so ga dedovali Celjski grofje in nato Habsburžani. Posestvo je v 19. stoletju kupil obogateli Kösler.

Posestvo Bloke je dal oglejski patriarh kot fevdnik v fevd Turjaškemu (Grad Nadlišek) leta 1210.

Sosednje **Dobropolje** je bilo fevd Ortenburških, nato Celjskih in za njimi Habsburžanov, ki so ga izročili Turjaškemu. Tudi posestvo Čušperk je bilo v posesti Ortenburških, na koncu pa postalo posest Habsburžanov, ki so ga prodali Turjaškemu. Turjaški so ga do leta 1789 prodali in odtlej je bilo v posesti različnih rodbin.

Ta doba je trajala tisoč let in v tem času so tudi odnosi med fevdalci in tlačani doživeli mnogo sprememb.

Osnovni odnos je ostal bolj ali manj nespremenjen. Tlačani so bili na dnu družbene lestvice (hlapci še malo nižje) in s svojim delom so morali preživljati vse, ki so bili nad njimi.

Tlačanske kmetije so se delile na navadne in na hlapčevske kmetije. Glavna razlika med njimi je bila v višini tlake. Tlaka na hlapčevskih kmetijah je znašala vsaj spočetka tri dni na teden vse tedne v letu, tlaka na navadnih kmetijah je znašala nekaj manj.

Ločili so tudi žitne kmetije in denarne kmetije. Pri žitnih kmetijah je tlačan dajal desetino v žitu, pri denarnih pa jo je plačeval v denarju in je bila določena v urbarju. Desetino v žitu so po navadi pobirali tako, da je grajski pobiralec pokazal vsako deseto vrsto snopovja v kozolcu in snopovje iz pokazanih vrst so naložili na grajski voz, s katerim so pobirali desetino. Ker je tudi deželni vojvoda zahteval od fevdalca davek v denarju, so fevdalci radi sprejemali denar, ki pa ga je bilo težko dobiti. Davek so na predlog vojvode določali deželni stanovi, ki so bili sestavljeni iz višjih fevdalcev in višjih cerkvenih dostojanstvenikov.

Svet se neprestano spreminja in spreminjajo se tudi podnebne razmere, od katerih je bilo včasih življenje bolj odvisno kot danes. Dvanajsto stoletje je bilo čas z ugodnimi podnebnimi razmerami in posledično bogatimi letinami.

Število prebivalstva se je povečalo. Če je imel tlačan več moških potomcev in jih niso vzeli na dvor za hlapce, so včasih z dovoljenjem fevdalca kmetijo razdelili na dva dela ali celo na štiri dele. Dobili so polovične ali celo četrtinske kmetije.

V naših krajih, ko so bili še sorazmerno redko poseljeni, so izkrčili gozd in tako dobili dodatne kmetije. Na območju, ki so ga Turjačani kolonizirali po letu 1256 (Mišja dolina in Rute), so bila v večini naselja z eno kmetijo ali dvema kmetijama. Neporočeni gospodarjevi bratje in sestre so ostali pri hiši za strice in tete.

Včasih sta soseska in fevdalec dovolila moškemu, da si postavi kočjo in se oženi. To so bili gostači. Preživljali so se z občasnim delom pri tistih, ki niso imeli dovolj delovnih rok.

Župan je imel za svojo župansko službo dve kmetiji in je potreboval delovno silo. V urbarjih za gospodarsko območje Ultra silvam gostačev ni, v urbarjih za gospodarsko območje Bajmof pri Novem mestu pa jih je kar nekaj.

Časom z ugodnimi podnebnimi razmerami so sledili bolj neugodni časi (trinajsto stoletje). Takrat so mnoge kmetije tudi opustele in se izpraznile. Župani so bili včasih nekako posredniki med tlačani in fevdalci. Župana so imele Poljane, vsaj do razdelitve večjega dela pridvorne zemlje na tlačanske kmetije pa tudi Lašče in Dvorska vas. Verjetno sta bili županstvu tudi Rob in Turjak.

Urbar je knjiga, v kateri so zapisane vse tlačanove dajatve in obveznosti.

Tlačanske dajatve so bile naslednje:

DAJATVE V NARAVI:

- pravda (dajatev v žitu – desetina),
- male pravde (dajatve živine – praviloma deseto živinče ali kokoš).

DAJATVE V DENARJU:

- činž (nekakšna glavarina),
- desetina, ko je bila določena v denarju,
- primščina (dajatev ob menjavi gospodarja kmetije),
- dajatve za uporabo gozda (drva, stavbni lest, itd.), za uporabo srenjskega zemljišča za servitutne služnosti,
- dajatve za odkup tlake,
- v denarju je bilo treba plačati tudi davek, ki ga je predpisal deželni knez (s soglasjem deželnih stanov) in ga je pobiral fevdalec.

Leta 1660 je ortneški graščak, ki je bil tačas posestnik dvora Lašče, vsem tlačanom tega dvora ponudil, da se odkupijo od tlake in desetine. Žal ni poročil, koliko tlačanov je bilo toliko pri denarju, da so se lahko odkupili od tlake in desetine.

Tlaka

Tlaka je bila osebna ali z živino (vprežno). Delila se je na izmerjeno tlako, ki je bila določena v urbarju, in neizmerjeno tlako, ki je veljala ob posebnih potrebah. Take potrebe so bile popraviljanje poti ali mostov, popraviljanje gradov in taborov, krčenje gozda za nove obdelovalne površine in podobno.

Tlačani so bili dolžni na tlako (neizmerjeno) tudi deželnemu knezu za obrambo dežele. Za turjaške fužine ob Rašici so morali turjaški podložniki voziti rudo od izkopa do plavža in oglje od ogljenice do plavža. Obseg tlake se je s časom spreminjal od treh dni na teden vse leto do dvanajst dni v letu ob koncu fevdalizma.

Med fevdalčevo osebje so šteli:

- pisar (veliko gospodarstvo zahteva evidence),
- valpet, ki je bil nadzornik in priganjač tlačanov na tlaki,
- birič, ki je bil rabelj, ječar in izterjevalec.

Turjaški so posedovali znaten del, nekaj časa celo območje naše občine. Med takratnimi sodobniki in tudi danes veljajo za ugledno in vplivno rodovino. Ljudsko izročilo, ki je bilo v moji mladosti še živo, pa jih je opisovalo kot zelo stroge gospode.

Med tlačani je bilo tudi takrat (kot vedno) nekaj skrivnih ovaduhov, ki so grajskim sporočali, ali kdo kaj naklepa zoper njih ali kam je tlačan ob desetinjenju zagnal svoje ovce, da mu ne bi odvzeli vsake desete za malo pravdo. Če je tlačan zamudil na tlako ali storil podoben prekršek, so mu s trdo palico našteali petindvajset in več udarcev na zadnjo plat, da potem dalj časa ni mogel sedeti. Če je kdo pokazal kaj upornosti do grajskih, so ga vrgli v grajsko ječo za dalj časa. Tega ni pozabil do smrti. Fevd, ki je predstavljal plačilo za vojaško ali cerkveno službo, je obsegal eno ali več posestev, izjemoma eno večjo kmetijo.

Cesar (v kraljevinah kralj) je dajal svoja posestva v fevd vojvodom in grofom. Vojvode in grofje so predstavljali višje plemstvo. Med višje plemstvo so zaradi svoje realne moči (veliko fevdov) šteli tudi nekateri fevdalci, ki niso bili vojvode ali grofje.

Med take velikaše so šteli tudi Višnjegorski in Turjaški. Višnjegorski Albert je postal grof za nagrado za udeležbo v tretji križarski vojni (1189), kot grof je bil imenovan leta 1209. Turjaški so postali grofje šele leta 1630.

Višji plemiči (vojvode in grofje) so dali večji del posestev v fevd nižjim plemičem, to so bili ministeriali in

vitezi. Ministeriali so se rekrutirali iz vrst svobodnjakov pa tudi iz vrst nesvobodnjakov. Iz vrst nesvobodnjakov so se povzpeli, če so se izkazali kot upravniki posestev ali vojaški poveljniki.

Tudi ministeriali so lahko dajali posestva v fevd vitezom. Če izumrla plemiška rodbina ni imela dedne pogodbe, so njene fevde prevzeli njihovi ministeriali. Ko je prvotna rodbina Turjaških leta 1248 izumrla, so na njeno mesto stopili njihovi ministeriali.

Vitezi so bili vojaki, ki so s svojimi oboroženimi hlapci sestavljali najštevilčnejši del oboroženih sil. V listinah je omenjen turjaški vitez (eigen) Podlogar, ki je imel v fevdu eno samo veliko kmetijo v Podlogu. Fevdalec, ki je dal posestvo v fevd, je bil fevdnik ali fevdalec, ki je fevd sprejel in je bil njegov vazal.

Cesar ali drug fevdnik je po potrebi (ki je bila zelo pogosta) vpoklical svoje vazale z njihovimi vazali in vsem oboroženim spremstvom v vojno službo. Če se vazal ni odzval, mu je lahko odvzel fevd. Z iznajdbo smodnika in uvedbo najemniških vojsk v sredi 15. stoletja so vitezi izgubili svojo vlogo. Spreminjal se je tudi čas, za katerega je bila tlačanska kmetija dana tlačanu v posest. V zgodnjih stoletjih je lahko fevdalec vzel kmetijo vsako leto, proti koncu fevdalizma pa so se dogovarjali za tri glave, to je za tri rodove, seveda ob pogoju, da je tlačan izpolnjeval vse svoje obveznosti vključno s plačilom primščine.

Tudi na fevdalizem je treba gledati s kritično distanco. Ljudje so živeli tako, kot so jim dopuščali spreminjajoča se narava, njihovo znanje in posledično njihova produktivnost. Tudi čas je tekел počasneje. Naši predniki so se morali zanašati samo nase, na svoje znanje in svoje moči. Tudi nam ne bi škodovalo, če bi se tako kot oni zanašali predvsem nase.

Iz velikolaškega okraja Kako se pri vas reče po domače?

Metka Starič

Konec septembra 2020 je Ministrstvo za kulturo RS rabo hišnih imen prepoznalo kot nesnovno dediščino in jo vpisalo v Register nesnovne kulturne dediščine Slovenije. Ker pa je nosilec dediščine ogromno, vsaj toliko, kot je hišnih imen po Sloveniji, je njihovo evidentiranje praktično neobvladljivo, zato pri tej dediščini nosilcev ne bodo navajali.

»Hišna imena označujejo ... hiše, njihove prebivalce in njim pripadajočo posest ter so zlasti v lokalnem okolju pomembna za razpoznavanje domačij – posesti. Običajno se držijo hiš, čeprav se lastniki ali njihovi priimki menjajo. ... Ohranjajo se z ustnim izročilom, s pisnimi dokumenti, z oznakami. Starejši prebivalci skupnosti jih z vsakodnevno komunikacijo prenašajo na mlajše. ... Čas nastanka hišnih imen je težko določljiv. Domnevamo, da so že pred nastankom priimkov nastala iz potrebe po natančnejšem razločevanju ljudi in posesti med seboj. Posamezne zapise hišnih imen je mogoče razbrati v zgodovinskih dokumentih iz 16. stoletja (npr. v urbarjih, krstnih knjigah). Sistematično so hišna imena pod kategorijo 'vulgo' zapisana ob imenih in priimkih lastnikov v franciscejskem katastru iz 1. polovice 19. stoletja ter v ... katastru iz 60. let 19. stoletja. V župnijskih knjigah (status animarum) so hišna imena vpisana od konca 18. stoletja pod kategorijo 'nomen vulgare'.« (povzeto po dokumentaciji iz Registra, dosegljivi na nesnovnadediscina.si).

Naše hiše se drži hišno ime Tagorejni, postavljena je v zgornjem delu vasi Gornje Retje. Moji predniki (družina Paternost) so v začetku 20. stoletja hišo kupili od Grudnovih. Pokojni sosed, Bojčev France, mi je pripovedoval, da jim je hišo prodal zadnji lastnik rodbine Gruden – to je bil Joško Gruden, ki se je ukvarjal s prašičjerejo, poročil pa se je s Štihovo iz Dobropolja. Ta je posestvo razprodal na drobno, hišo in gospodarsko poslopje pa prodal Paternostovim ter se skupaj z družino preselil v Predstruge v Dobropoljski dolini. Njegov sin Albin Gruden (rojen 1899) je bil eden od Maistrovih borcev.

Pri raziskovanju hišnega imena Tagorejni sem naletela tudi na zelo zanimiv dokument. Pretipkano besedilo zapisanih spominov mi je posredoval Albin Tiselj iz Neuensteina v Nemčiji. Spoznala sva se ob obeleževanju Trubarjeve 500. obletnice rojstva, ko smo z razstavo Vsem Slovencem sledili Trubarjevi

Norddeutscher Lloyd,
LIST OR MANIFEST OF ALIEN IMMIGRANTS

Required by the regulations of the Secretary of the Treasury of the United States, under Act of Congress
vessel having such passengers on board

Steiner, W. H. & Co. sailing from Bremen, Germany

No. on List	NAME IN FULL	Age	Sex	Married or Single	Calling or Occupation	Able to Read Write	Nationality	Last Residence	Support for landing in the United States	Final destination in United States (City, State or Territory)
1	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
2	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
3	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
4	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
5	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
6	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
7	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
8	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
9	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
10	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
11	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
12	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
13	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
14	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
15	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States
16	W. H. Steiner	37	M	Married	Owner		German	Bremen, Germany		United States

življenjski poti in gostovali tudi v nemškem mestu Lauffen. Zanimivo branje z naslovom Moji spomini je zapisal njegov daljni sorodnik Albin Gruden.

»Rojen sem bil 6. 9. 1899 v Gornjih Retjah pri Velikih Laščah. Moja mati je bila doma iz Male vasi v Dobropolju. Bila je hčerka Antona Štiha (celozemljak). Mamina sestra je bila poročena v gostilni pri Brdavs na Vidmu. Njen brat Jože Štih je bil trgovec in gostilničar v Podgorici 28.

Moj stari oče je vsako leto kupoval prašiče in jih odpeljal v Retje, kjer so jih poklali in jih s konji vozili v Trst. Imeli so velik voz, ki so ga imenovali parizar. Pri kupovanju prašičev je moj stari oče vzel s seboj svojega sina (mojega očeta), da mu je pomagal pri nakupovanju prašičev po Dobropolju. Po nakupu prašičev sta se oglašila v gostilni Brdavs na Vidmu. V gostilni je pomagala moja mama Pepca pri svoji sestri Mariji. Moj oče se je v gostilni Brdavs večkrat oglašil in tako sta se z mojo mamo zaljubila. Oba sta bila malo študirana, moj oče je bil dve leti v šoli v Kočevju, kjer se je navadil kar veliko nemškega jezika. Moja mama je bila nekaj let v Škofji Loki v šoli, kjer se je tudi navadila nemškega jezika.

Poroka je bila zelo slovesna. Ljudem se je kar malo čudno zdelo, kako to, da so jo dali iz tako bogate hiše v take hribe v Retje. Ko je prišla moja mama kot nevesta k hiši, so bili starši mojega očeta še živi. Moj oče je imel tudi starejšega brata, ki mu je bilo ime France. Tudi on je nekaj let študiral in dobil službo v Ljubljani. Kmalu je službo zapustil in pri-

Zaslonski pogled na listino potnikov, ki so v začetku leta 1900 iz Bremna pripotovali v пристanišče Ellis Island v New Yorku – v zadnji vrstici je med potniki s Kranjske vpisan tudi Jože Gruden – Retje (iskalnik bere kot Relje) v družbi sosedov iz Malih Lašč, Velike Slevice, Podžage, Dvorske vasi. Odlično urejena baza potnikov iz različnih delov sveta, ki so večinoma kot emigranti pripluli v Ameriko, dosegljiva je na <http://libertyellisfoundation.org>. Po brezplačni prijavi z imenom in geslom lahko tudi sami preverite svoje sorodnike, v iskalnik je treba vpisati le ime in priimek iskane osebe, lahko pa kupite tudi certifikat o prihodu, sliko ladje idr.

šel domov. Z mojim očetom sta se nekaj sporekla in tako se je brat odločil, da gre v Ameriko. ... Moj oče je šel v Ameriko za zaslužkom, ko je bilo meni eno leto. Doma je pustil mlado družino in tako težavno kmetijo. Kmetija je bila precej v hribih, ko so vozili gnoj v hrib, so morali pripeti k paru konj še enega. Oče je bil v Ameriki štiri leta, tudi v tujini so bili slabi časi. V teh štirih letih, ko smo bili sami, brez očeta, nam je verjetno pomagal moj ujec Štih. ... Moja otroška leta v Retjah so bila lepa, saj nisem občutil revščine. Bil sem najmlajši pri hiši, zato so me sestre in bratje imeli radi.

Pri hiši smo imeli tudi enega hlapca po imenu Anton. Hlapec me je imel zelo rad in me je celo raz-
vajał. Nasproti naše hiše so bili sosedovi Bojčevi.
Pri njih so imeli boljšo delovno silo, tako da so laž-
je obdelovali zemljo, lahko rečem, da so bili boga-
tejši od nas. Imeli so hčerko po imenu Ela, ki je bila
eno leto starejša od mene. Z njo sva se tudi največ
igrala in skupja preživljala otroška leta. Kot otrok
sem sosedovi Elki dajal kruh, pa je moja teta Neža
to videla in rekla: 'Albinček, ne smeš dajati kruha
Elki, saj ga imajo tam več kot pri nas!' To so bili
spomini iz Retij.« (Odlomek je objavljen v knjižici
Poslušaj narod, kako govori – o ledinskih in hišnih
imenih, Zavod Parnas 2016.)

Je tudi pri vas še v rabi hišno ime in morda celo veste, od kod izhaja? Zabeležite dragocene zgodbe, ki jih starejši v družinah morda danes še poznajo, a jih vse prevečkrat odnesejo s seboj v pozabo.

Šola tako in drugače

Sporočilo
OŠ Primoža Trubarja
Velike Lašče

Zaradi poslabšanja epidemiološke situacije in preprečevanja prenosa okužb s SARS-CoV-2 se začasno v tednu, od 19. 10. 2020 do 23. 10. 2020, v osnovnih šolah, glasbenih šolah, osnovnih šolah s prilagojenim programom, v zavodih za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami in domovih za učence s posebnimi potrebami vzgojno-izobraževalno delo izvaja prilagojeno. Za osnovne šole velja, da se učenci od 1. do vključno 5. razreda izobražujejo v šoli, učenci od vključno 6. do 9. razreda se izobražujejo na daljavo.

Na enoten pristop in pripravo učencev, ki bodo vključeni v izobraževanje na daljavo, smo se z intenzivnim izobraževanjem začeli preventivno pripravljati že v času pred pričetkom novega šolskega leta.

Ravnali bomo v skladu s priporočili NIJZ-ja, ZRSŠ-ja in v skladu z načrtom, ki smo ga pripravili na šoli in so ga prejeli zaposleni na šoli in starši.

Vse aktualne novice bomo objavili na šolski spletni strani naše šole.

Vsi zaposleni naše šole se trudimo po najboljših močeh. Dragi starši, verjamemo, da bomo s skupnimi močmi in spoštovanjem drug do drugega zmogli konstruktivno delovati tudi v teh, za vse nas, negotovih časih.

mag. Metoda Kolar, ravnateljica

Berem, bereš, beremo

V zraku je strah. Nekateri se proti temu borijo tako, da zanikajo, da se sploh kaj dogaja, in pravijo, da je vse skupaj samo velika teorija zarote. Drugi upoštevajo vsa navodila in jim sledijo. Jaz osebno pa razmišljam takole: »Če smo že v vojni, pa dajmo, okrepiimo svojo vojsko (s tem mislim imunski sistem).« Seveda je pomembno poskrbeti, da se vojski sploh ne bo treba bojevati (z nošnjo maske in osebno higieno). Če pa že pride do boja, je dobro, da so vojaki v formi. In ker obstajajo knjige z nasveti, kako izboljšati imunski sistem, vas vabim v knjižnico, kjer imamo na to temo kar nekaj literature:

- Ihan, Alojz: **Imunski sistem in odpornost (kako se ubranimo boleznim)**
- Ihan, Alojz: **Do odpornosti z glavo (čustva, stres, imunost)**
- Okrepimo imunski sistem (praktični vodnik za trajno krepitev telesne obrambe)
- Dolinar, Adriana; Lončar, Sanja: **Adijo prehladi**
- Fuhrman, Joel: **Superimunost (temeljni vodnik po prehrani za obrambo in krepitev zdravja)**
- Weil, Andrew: **Spontano zdravljenje (povečajmo naravno obrambno sposobnost telesa)**

Izbor novosti:

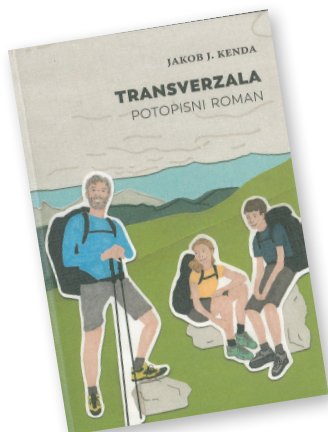
Viri: miszaloza.com, transverzala.si, primozroglic.com, emka.si, zalozba-grlica.si.

Odrasli oddelek Potopisi

Kenda, Jakob J.: Transverzala (potopisni roman)

ISPO, 2020

Potopisni roman je svojevrstno nadaljevanje večkrat nagrajene uspešnice Apalaška pot. Jakob J. Kenda tokrat s svojim slikovitim, sočnim jezikom in začimbo humornih vložkov prikazuje pot, ki se vije prek njegove lastne dežele. Pripoved tako nudi vpogled v preteklost, a predvsem sodobnost Slovenije, in to s prepletenim vencem utrinkov in tem, ki jih ves čas povezujejo tudi bolj intimne niti ljubezni v njenih najrazličnejših oblikah.

Odrasli oddelek Humor

Möderndorfer, Vinko: Nova butalska čitanka (poučne zgodbe iz Butal)

Litera, 2020

»Z nemajhnim veseljem sem prebral na novo napisane butalske zgodbe. In sem se jako začudil. Novi Butalci so precej drugačni, kot so bili v mojem času. Hočem reči, v mojem času je bil Cefzelj tat, hud tolovaj, za katerega so pravili, da je že sedem ljudi zadušil in tri ženske, v današnjem pa je očitno minister za policaje. Tega jaz ne zastopim prav dobro.«

(Fran Milčinski: Odlomek iz Enega kratkočasnega uvodnika.)

Odrasli oddelek

Kolesarjenje in motošport

Klinc, Lora: Kilometer nič

Ariom Leone, 2020

Dobrodošli v svetu, obarvanem rdeče in polnem adrenalina, kjer vam bo avtorica skušala približati navijaško pustolovščino iz prve vrste. Lorin knjižni prvenec Kilometer nič, ki je posvečen vsem zvestim slovenskim navijačem, je začel nastajati na lanski dirki po Španiji, na kateri je skupaj z domačimi, prijatelji in takrat dvomesečnim sinom Levom spremljala dirko v živo od devete etape do konca. Svoje pripetljaje in doživetja je strnila v zapiske, ki jih je kasneje tudi preko objektivnih poročil o dirki z nekaj teorije o cestnem kolesarstvu razširila z namenom, da bi ljudem približala kolesarski svet in njegovo ozadje.

mestna
knjižnica
ljubljan

Obratovalni čas

- ponedeljek 12:30–19:00
- torek **zaprto**
- sreda 10:00–15:00
- četrtek 12:30–19:00
- petek 12:30–19:00

V knjižnici si lahko izposodite tudi bralnik inkBOOK Prime, prilagojen uporabi v Biblosu.

www.mklj.si

V KNJIŽNICI OMOGOČAMO:

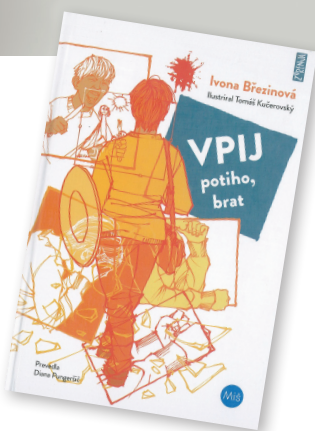
- vračilo gradiva
- samostojno izbiro gradiva
- naročilo gradiva (COBISS+, telefon)
- izposojajo gradiva v paketih (Mački v žaklju)

V KNJIŽNICI NI MOGOČE:

- uporaba računalnikov in fotokopirnih strojev

OB OBISKU KNJIŽNICE:

- nosite zaščitno masko
- razkužite si roke
- ohranjajte razdaljo 1,5 m

Mladinski odderek Resničnost
Březinová, Ivona:
Vpij potih, brat
Miš, 2020

Jeremiáš je samosvoj. Živi v svetu strogih pravil, v svetu, v katerem ima vsak dan v tednu svojo barvo, kosi kruha pa so nujno okrogli. S svetom, v katerem živita mama in sestra, se ne razume najbolje. Včasih komu povzroča preglavice, toda ljubeči mama in sestra mu vselej stopita v bran. Samo da jima Jeremija ne bi dali v zavod, tega ne bi prenesli. Ivona Březinová občutljivo, vendar s potrebne širše perspektive pripoveduje zgodbo avtističnega fanta in njegove družine, ki se z njegovo motnjo vsakodnevno spopada. Knjiga z odličnimi ilustracijami Tomáša Kučerovskega otrokom prikazuje, da je s tako motnjo mogoče živeti in da sta na koncu, kot vedno, od vsega najpomembnejša ljubezen in zadostno razumevanje.

Mladinski odderek
Biologija za mladino
Vse skrivnosti o virusih
Hart, 2020

Virusi so povsod: na konici tvojega nosu in na dnu oceana. Virus ima super moč, in čeprav so na slabem glasu, jih večina ni škodljiva za zdravje ljudi. Obišči skrivnostni svet virusov v knjigi in spoznaj vse, kar te zanima o teh, za prosto oko nevidnih nagajivcih. Čeprav je knjiga namenjena otrokom, jo bodo z zanimanjem zagotovo prebrali tudi odrasli. Virusi nam lahko povzročajo hude zdravstvene težave. Zaradi njih je v preteklosti umrlo že na milijone ljudi in še danes jih ne znamo popolnoma obvladovati. Eden takih virusov je SARS-CoV-2 (novi koronavirus), ki v zadnjem času ogroža zdravje in življenje številnih ljudi na svetu. Hitro se prilagajamo in učimo, kako se zavarovati pred okužbo z novim koronavirusom, ki pa seveda ni edini virus.

Mladinski odderek Slikanice
Guest, Patrick: Okna
Grlica, 2020

Kako pojasniti otroku, da mora ostati doma, da lahko opazuje ulico, drevesa, oblake in druge otroke le skozi okno? Patricku Guestu, avtorju slikanice Okna in številnih drugih, je to uspelo, ker predobro razume občutke ujetosti in osamljenosti, ki spremljajo otroke, ki so izolirani zaradi bolezni. Njegov sin Noah se že leta bori z Duchennovo mišično distrofijo in večino časa preživi v postelji. Patrick Guest je po poklicu fizioterapevt, zato je pri svojem delu dnevno v stiku z ljudmi, ki so v času epidemije najbolj izpostavljeni – s policisti, bolniškim osebjem idr. Da bi zaščitil sina pred okužbo, se je za šest tednov odselil od doma. To je pristrčna zgodba o povezanosti in vedrini, s katero lažje premagujemo vsakršne težave, in hkrati tudi dragocena časovna kapsula o življenju leta 2020.

Knjižni prvenec akademskega slikarja Jožeta Cente

Ne ugašajte mi luči

Urban Centa / foto: Lučka Centa

V torek, 29. septembra, je bila v knjigarni Konzorcij v Ljubljani predstavitev knjige akademskega slikarja Jožeta Cente z naslovom Ne ugašajte mi luči. Knjiga, ki je izšla v samozaložbi in jo distribuira Založba Kres, je že na voljo v boljše založenih knjigarnah.

Avtor se predstavitev iz zdravstvenih razlogov ni mogel udeležiti. Knjigo je predstavil avtorjev sin Urban Centa, sicer ustanovni član in prvi vodja skupine Agropop, sedaj glasbeni direktor festivalov, kreativni direktor v tržnem komuniciranju, mednarodni glasbeni menedžer ter izumitelj. Avtorjev življenjepis je povzela njegova vnukinja koreografinja, vrhunska plesalka flamenka in izrazna umetnica Urška Centa, medtem ko je druga vnukinja Lučka Centa, sicer absolventka likovne akademije v Madridu, dogodek fotografirala. Posebni gost je bil mednarodni poslovnež in mecen kulture Janez Škrabec, direktor podjetja Riko, d. o. o., ki je poudaril avtorjev vpliv na njegov odnos do kulture ter njegovo mentorstvo pri razvoju likovne umetnosti na Dolenjskem. Predstavitve je povezoval Matjaž Gruden, sicer tudi moderator dogodkov na Trubarjevi domačiji na Rašici, ki je osvetlil pomen Jožeta Cente za kulturo na velikolaškem območju.

O knjigi

V častitljivem devetem desetletju življenja se je akademski slikar Jože Centa odločil izdati še svojo prvo knjigo, odpreti še eno plat svojega srca in v večnost zapisati spomine na kraje svojega otroštva v okolici Velikih Lašč v letih pred prvo svetovno vojno, med drugo svetovno vojno in po njej. V knjigi *Ne ugašajte mi luči* pred bralca v številnih barvnih odtenkih niza številne zgodbe iz časa, ki ga je oropal brezskrbnega otroštva, doma ter družine. A knjiga ne prinaša le pokanja pušk in hrumenja vojaških letal, poguma in žrtev, ampak tudi duhovito napisane spomine na zanimive osebe, ki so lahko bivale le v tistem času in okolju.

V prvem delu knjige so zapisani spomini na čas, kot so ga doživljali otroci. Od vstopa v osnovno šolo, ko se je že napovedovala vojna, do njenega začetka, ki je prinesel zaporedne tragedije prav v njegov dom. Ta pričevanja bi bilo težko razdeliti na posamezna poglavja, zato so zapisani kot celota ter kljub vsej tragiki dogodkov vendarle obarvani z otroškim optimizmom. V drugem delu so opisani vaški posebnosti in petlarji, junaki tistega časa, ki so svoji okolici dajali poseben čar in svojevrstnega duha ter jih je avtor prikazal tudi na ilustracijah.

Avtor v svojem v svojevrstnem slogu pisanja prepleta avtentični jezik otroka z jezikom odraslega, današnji knjižni jezik plemeniti s takratno govorico velikolaške okolice. Tako je nastala barvita sestavljanka prelivajočih se zgodb, ki skozi pogled nedolžnega otroka prehajajo v pogled razumnega odraslega. Odraslega, spravljenega s svojim življenjem, ki se je zavestno odločil, da s svojimi zgodbami ne želi nikomur

škodovati, temveč želi le postaviti izviren spomenik tistemu času, ki ga zaradi zgodovinskega spomina ne smemo pozabiti. In o njih govoriti po resnici ter brez pretiravanja ali prirejanja. Da se ne bi ponovilo! Da bi naši potomci še čutili lepote stvarstva ter znali odgovorno krmariti ta svet. Svet, katerega podobe je sicer avtor vse svoje plodno življenje tako vestno beležil predvsem v svojih likovnih delih in jih sedaj z jasnimi in s prozicljivimi mislimi preliče v pisano besedo.

Jože Centa – življenjepis

Jože Centa je bil rojen leta 1934 v Dvorski vasi pri Velikih Laščah. Domači kraji so ga obdarili z izjemno življenjsko popotnico: s Trubarjevimi bukvicami, z Levstikovim neupogljivim slovenstvom, s Krpanovo odrezavo duhovitostjo in Stritarjevo bogato domačo govorico.

Druga svetovna vojna je neusmiljeno razrezala v njegovo otroštvo s požigom domače vasi in selitvijo na Malo Slevico ter kruto izgubo matere. Po vojni ga je k sebi sprejela teta iz Ribnice. Vpisal se je na nižjo gimnazijo in leta 1954 v Kočevju maturiral. Istega leta jeseni se je vpisal na Akademijo likovnih umetnosti v Ljubljani, študiral v razredu profesorja Antona Gojmira Kosa in leta 1960 diplomiral. Po zaključenem študiju je kot samostojni umetnik pričel ustvarjati svoj bogati likovni opus. Od leta 1962 in vse do upokojitve je delal tudi kot likovni pedagog v Ljubljani, kjer živi še danes.

Njegova raznolika umetniška likovna dejavnost je priznana tako v slovenskem kot v mednarodnem prostoru. V slikarstvu je trajno in trdno vpet v krajinarstvo, ki ostaja ena od njegovih temeljnih izraznih vsebin.

Pomenljivo ga je zaznamovala rodna Dolenjska, prelepa zelena pokrajina z bogato stavbno dediščino. Vanjo je vraščen na prav poseben način, zato se v njegovih številnih upodobitvah zrcalita njena bogata preteklost in živahna sedanost. Jože Centa je mojster barve in risbe, s katero se poetika in ekspresija združujeta v izrazno moč umetniške pripovedi. V obseženem slikarskem opusu je med drugim prepoznaven tudi kot ilustrator in avtor velikih stenskih kompozicij. Samostojno in skupinsko je mnogokrat razstavljal v Sloveniji, Avstriji, Italiji in ZDA. Udeležil se je številnih srečanj likovnikov ne le kot slikar, temveč tudi kot pobudnik, idejni vodja in mentor.

Za svoje delo na likovnem, organizacijskem in dolgoletnem pedagoškem področju je dobil več nagrad in priznanj.

Jože Centa in Velike Lašče

Akademski slikar Jože Centa s svojim delom že dolgo bogati kulturni utrip Velikih Lašč. Kar pomenijo rojaki Trubar, Levstik, Stritar in Javoršek za pisano besedo, prav gotovo pri izražanju skozi likovno umetnost predstavlja Jože Centa. Za leta 1981 obnovljeni Kulturni dom v Velikih Laščah je izdelal Levstikov portret in s tem 150. obletnici Levstikovega rojstva dodal pomemben pečat. Leto pozneje je zasnoval

tradicionalna srečanja likovnih umetnikov pod skupnim imenom Trubarjevi kraji ter bil vrsto let njihova gonilna sila. Nezanemarljiv in neizpodbiten je tudi njegov večletni predani angažma pri zagotavljanju sredstev za obnovo Trubarjeve domačije na Raščici, v galeriji, v kateri svoja dela razstavljajo likovni ustvarjalci Trubarjevih krajev vse od otvoritve leta 1986 dalje.

Jože Centa je s svojo slikarsko vlogo in s pomembnim sooblikovanjem kulturnega življenja pripomogel k rasti in prepoznavnosti Velikih Lašč v luči likovne umetnosti. Prav njemu gre zasluga, da so lepote teh krajev upodobljene na številnih platnih likovnih umetnikov. Leta 2014 je postal častni občan Občine Velike Lašče.

Posebni gost Janez Škrabec

Na predstavitvi knjige v knjigarni Konzorcij je posebni gost Janez Škrabec, direktor podjetja Riko, d. o. o., povedal: »Zame kot radovednega otroka in kasneje mladeniča je bilo ustvarjanje Jožeta Cente, našega rojaka iz Velikih Lašč, pomembna in usodna dediščina, s katero sem vstopal v svet in ki me je nenehno soočala s stvarnostjo, ki posega z vidnega onkraj vidnega. Govorim sicer v svojem imenu, predstavljam pa generacije nas Ribničanov, ki smo na platno – kot na pladnju – sprejeli pomembno

sporočilo o čarih in vrednostih umetnosti.

Danes si v Ribnici težko predstavljamo, kako bi se kraj, na katerega sva oba s slikarjem Cento neodpovedljivo navezana, kulturno razvijal, če ne bi gospod Jože Centa pred približno štiridesetimi leti povabil svoje kolege slikarje na druženje in ustvarjanje v Ribnico. Njegova pobuda po umetniških druženjih je tedaj začela razvijati Ribnico v eno pomembnejših umetnostnih središč v Sloveniji, v meni osebno pa je vzgojila vseživljenjsko ljubezen do umetnosti.«

Več informacij: urban@ovum.si

Na fotografiji od leve: Janez Škrabec, Urška Centa, Urban Centa

Jurjevka, moja kokoška

Ali je bila napovedovalka krutega časa?

Jože Centa

Stara mama je končno našla že dolgo časa pogrešano ta grahas-to kokoš. Mnenja so bila deljena. Najbrž jo je odnesla lisica ali pa ji je vrat zavil kakšen od tistih grdih ciganov in so jo spekli kje v gozdu. Ne eno ne drugo ni bilo res. Ta grahasta se je skrivala globoko pod streho v kotu listnice in si tam naredila gnezdo. Zalotili so jo, ko se je po skoraj treh tednih hotela na skrivaj odžejati v luži pri gnojišču. Ujeli so jo in obsodili na kazen, običajno za take nezakonske kurje matere. Privezali so jo za drevo, tako da so kratek konec vrvice tesno zacuknili na eni nogi. Na drugo nogo so ji namestili rdeč trakec žekek, da se bo vedelo, katera si je drznila na skrivaj kločiti in valiti. Da bi prišla k pameti, so jo občasno popljuskali z vodo. Tako se je pod prisilo morala odpovedati materinstvu in se pripravljati, da bo od nje spet kaj, da bo začela nesti jajca. Verjeli ali ne, to je bila mati moje Jurjevke.

Njena predrznost je bila v tem, da je valila eno samo jajce. Tega so še toplega izročili meni in mi dali kratek nasvet: »Zavij ga in ga daj na toplo, morda pa bo kaj iz njega.«

Poslušal sem jih. Nekje sem našel zavrženo volneno nogavico. Jajček sem skrbno potisnil vanjo do konca stopala. Potem sem jo še nekajkrat prepognil in valilnico položil v kot toplega zapečka, saj se je tisto soboto pekel kruh. V nedeljo zjutraj me je vrglo izpod kovtra. Zaslišal sem pritajen čiv čiv čiv. Odvil sem nogavico. Iz lupinice se je kobacala rožnata mokra kepica in kar naprej ponavljala svoj čiv čiv. Ko sem jo osvobodil nič kaj prijetno dišeče lupine, se

je že lepo nameščala v moji topli dlani, kot da bi bila pod maminimi perutničkami. Nogavico sem odvrigel in ji v zapečku naredil gnezdece iz mamine zimske rute. Za to seveda nisem bil preveč pohvaljen, ampak V tem gnezdecu se je rožnata kepica kmalu posušila in proti meni je čivkal čisto pravi rumeni puhasti piščanček. V tistem trenutku nisem vedel, ali bo kura ali petelin. Ampak nekaj mi je reklo, da se bo mladiček oddolžil mami in se bo iz njega razvila kokoška. Vprašanje je bilo samo še, kakšno ime naj ji dam.

Občasno je k nam prihajala na obisk neka teta, ki je ves čas čebljala in kokodajsala, tako kot je vdil in vdil čivkal moj piščanček. Tvegala sem in si rekel: »Jurjevka bo, če se bo pa pozneje izkazalo, da ji raste greben, bo pa Jure.«

Tudi stari mami, ki je že bolna poležavala v štibeltu, sem povedal o tem. Rekla mi je, naj ji po tleh nasujem pšena, ki je bilo v špajzi v merniku vedno pripravljeno za kuhanje mlečne ali češpljeve kaše. Mame ni bilo doma, da bi jo vprašal, ali lahko vzamem. Ker sem vedel, da je nujno, ker otroci morajo jesti, sem se opogumil, ga vzel pest in ga raztresel po tleh. Piščančka sem postavil na tla in začel s prstom trkljati po tleh. Hitro me je razumel in tudi on je začel trkljati s kljunčkom ter kmalu zadel tudi zrno kaše, vmes pa vse bolj zadovoljno čivkal. Ko sem mu prinesel še krožniček z vodo, je vanjo začel pomakati kljunček in pogledoval navzgor, kot bi se mi želel zahvaliti za vse to. Ko je bilo prvega obeda konec, je s kljunčkom potegnil levo in

desno po tleh in si ga tako očistil, kot se spodobi. Od kod mu to znanje, je zame še danes uganka. Star je bil namreč le nekaj ur.

Potem so se z njim začele težave. Nisem vedel, ali bo znal hoditi, vendar brez razloga. Ko sem se dvignil iz počepa in se začel ritenski odmikati, je bil skoraj hitrejši od mene. In že sem ga imel med korakom. Tekal je za menoj, kamorkoli sem stopil. Bal sem se, da ga (o, groza) pohodim. Več kot očitno je bilo, da me je imel za mamo kokljo. Še dobro, da je ni slišal, saj ga je zunaj privezana nemočna klicala s svojim ko ko ko. In tako so minevali dnevi v obojestranskem zadovoljstvu najiskrenejšega prijateljstva.

Čez kakšen teden sem zatipal, da se mu puhec na perutničkih spreminja v pereščka. Kmalu sem to opazil še nad ritko. Ni mi bilo všeč, da tako hitro raste pred mojimi očmi in postaja vse bolj odrasel, še zlasti, ker za sabo pušča vse večje kupčke, ki sem jih moral skrivati. Mama mi je začela pretiti, da naju bo vrgla iz hiše. To se je kmalu tudi zgodilo. Še dobro, da je bilo tistega prelomnega leta 1940 toplo poletje. Skrbelo me je, kako bo z nama, ko bom moral v šolo. Kmalu je prišla jesen. Še dobro, da sva se kar dobro izučila za bivanje zunaj hiše. Pernata obleka je bila vse gostejša. In nekega dne, ko sem na hrbtu ležal na vrtu, on pa čepel na meni in mi nekaj neumorno pripovedoval s svojim čiv čiv, ki je bil že v nižjem tonu alta, se je zgodilo. Tisti čiv se je začel mešati s ko ko ko, kra kra. Začel je rahtati. Če bi bil človek, bi rekli, da mutira, ampak pri človeku se to zgodi samo pri fantih. Za njega pa še nisem bil prepričan, kaj bo. Vendar se je kmalu izkazalo, da je bilo prav, da sem ga krstil za Jurjevko. Nič ni kazalo, da mu bo zrasel greben. Operjenost pa je kazala, da se z menoj sprehaja in rahta prava, lepa kurja gospodična jar-

V čeburu z nogami navzgor je v nečastnem položaju šestletni avtor. Kokoška Jurjevka ne more razumeti prizora; še petelin je prestrašen ...

kica. Ni bila kaj prida podobna materi graharci. Bila je po očetu petelinu, ki je bil ponosen Štajerc.

Od takrat je bila to moja kokoška – Jurjevka.

Že prve dni, ko so nama pokazali vrata, se je Jurjevka vedla drugače kot druge kure. Ni hodila z njimi spat v kurnico, ampak si je našla prostor v štali pri kravi Muri. Počepnila je na rob njenih jaslih in me čakala, da pridem iz šole ter jo pokličem. Jasli pri Muri so bile zdaj njena spalnica. Z Muro sta se dobro razumeli, ne pa z drugimi (zaostalimi) kurjimi tetami in sestrami. Očetu petelinu pa je vedno ušla. To mi je bilo všeč. Tako ni bilo nobenega ljubosumja. Prvo zimo sva preživela bolj vsak zase, dnevi so bili kratki, po pouku pa malo časa. Večkrat me je čepe čakala pred pragom. Ko sem jo prijel v roke in jo popestoval, je pri priči začela svoj tožeči in dolgi

ko ko ko, kot da bi mi hotela povedati o vseh krivicah dneva.

Prišla je pomlad 1941. Jurjevka je imela prvi rojstni dan. Nisva ga posebej praznovala, saj je bil praznik prav vsak dan, ko sva bila skupaj.

Nekega jutra smo izvedeli, da se je začela vojna. V vasi smo zagledali vojake. Veliko vojakov. Nekateri so preklinjali in tudi jokali. Zazdelo se mi je, da so tudi Jurjevki nevarni, še bolj kot cigani. Menda so lačni. Nekaj noči sem jo skrival v podpečku. Tudi tega je bilo kmalu konec. Stara mama je vse bolj hiralala in mama jo je iz štibelca preselila v hišo ter ji postlala pri peči. Dohod do podpečka je bil zaprt. Stara mama se je ob palici, višji od nje, od časa do časa sprehodila po hiši in nato spet legla. To je bil najugodnejši čas, da sem jo kaj vprašal. Stežka, a rada mi je pripovedovala – tudi

to, kaj je politika, o kateri se je toliko govorilo. Včasih sem ji pokazal tudi Jurjevko, seveda če ni bilo doma mame. To pa je bilo pogosto: čakale so jo njive in Mura. Med svojo odsotnostjo je skrb za staro mamo naložila meni. Proti koncu poletnih počitnic sem ji vsake toliko časa menjaval rjuhe. Jeseni, ko je bilo največ dela in so vas preletavali avioni, se je ni upala pustiti v hiši. Postlala ji je na vozičku, vstran od poslopij, saj se je že govorilo o bombardiranju. To je bila za mene in Jurjevko sijajna priložnost. Ob vozu sem na travi pogrnil (vojaško) oddejo, legel na hrbet, Jurjevka mi je sedla na prsi in kar naprej nekaj pripovedovala s svojim kurjim ko ko ko. Občasno je kljunila po gumbu na moji jopici in me s tem opozorila, da je čas za popoldansko malico. Iz žepa sem potegnil skorjo kruha in ji ga nadrobil po oddeji. Meni pa so zadišala jabolka in hruške, ki jih je bilo treba le pobrati. Tudi Jurjevki sem ponudil kakšen krhelj, ona pa je, trapa izbirčna, kar stran pogledala. Z ležišča na vozičku se je stegnila roka s kozarcem in mi velela: »Jožek, nalij mi malo čaja.«

Zimo smo preživljali sede ob peči ali na njej. Mama je morala občasno v štalo k Muri. Zjutraj je prinesla obema še toplega mleka izpod krave. Potem pa sem malo povasoval pri Jurjevki. Časa je bilo dovolj tudi ob dopoldnevih, saj nam je pouk pogosto odpadel. Okoli vasi je vse bliže grmelno. Pod Škrlovcico so že pokale puške in zaregljali mitraljezi. Sneg je počasi skopnel. Samo pod osojno Jakopelco je bila čez cesto še kakšna bela leha. Z Jurjevko sva spet lahko počepala na vrtu za štalo. Na njenem vogalu je najbrž od nekdanja stala stara kad, kamor je po dežju izpod kapa pritekala deževnica. Ta voda je bila dana od samega neba, saj je ni bilo treba prinašati v škafu na glavi iz Širokih ud. Bila je primerna za pranje korenja

in pese, ko se je v kotlu kuhalo za prašiče. Zajemali so jo z lesenim korcem in z njo polivali krmo v večjem čeburu. Kakšna je ta voda, je zanimalo tudi naju z Jurjevko, ampak kad je bila visoka, malo višja od mene. Najbrž sem se domislil, da bi bilo dobro, da si jo ogleda vsaj Jurjevka. Dvignil sem jo in jo postavil na rob kadi. Dobro, čisto po kurje se je oprijela roba. Zaslišal se je prvi glasen ko ko ko. Obračanje glave je bilo vse hitrejše, kokodak pa vse glasnejši. Bilo je očitno, da vidi v kadi nekaj posebnega. Takrat mi je prišlo na misel, da je nečimrna in se kot tisti Narcis ogleduje v vodi in je začudena nad svojo lepoto. V hipu sem se odločil, da moram v kad pogledati tudi sam. Nisem iskal podstavkov, saj sem že velik in močan, a ne? Oprijel sem se roba kadi in se z vso močjo odrinil od tal. Še preden sem do konca izgovoril hop, sem bil že v kadi. Očitno sem z odzivom pretiraval. Prevrnil sem se čez rob in z glavno navzdol štrbunknil v umazano vodo. Kot pravi športnik sem se na dnu kadi ujel z rokama. V kadi pa je bilo le toliko vode, da sem imel glavno potopljeno. Kaj zdaj? Obrniti se ni bilo mogoče. Pa še Jurjevka me je gledala v tem nečastnem položaju. In še preden sem se prenehal zavedati, me je že nekdo prijel za noge, teklo je iz vseh odprtín v glavi.

To, kar se je dogajalo z menoj po štrbunku, so mi povedali pozneje. Šimanov stric France, najbližji soseda, je po vrtu pobiral veje jablan, ki jih je pozimi polomil sneg. Ko je zaslišal obupano kokodajsanje in zagledal dvojce nog, ki so brcale iz kadi, je ravnal tako, kot se je spodobilo za dolgoletnega gasilca. Imel sem neverjetno srečo, ne le krompir.

Ampak zgodba se je šele začela. Od nekod se je vzela mama, se zahvalila ter me pospremila v hišo, me slekla do kože in zavila v hodno rjuho, da je popila vodo in nesnago. Spravila me je pod kovter

v posteljo blizu stare mame. Odšla je v kuhinjo, naložila v peč bukov zglavnik in skuhalo lipov čaj.

Zvečer so ugotovili, da imam vročino. Drugi dan je poštar prinesel časopis Družinski tednik. Mama ga je prosila, naj v Laščah obvesti dr. Kožuha o tem, kar se je zgodilo. Potem je šla h Klopini Anici, šivilji. Ta mi je tako rekoč čez noč sešila iz črtaste flanele nekakšno pižamo, podobno pajacu, ki se je spredaj in zadaj odpenjala na vavtaro. Kmalu potem, ko me je oblekla, je prišel zdravnik. Postavil me je na klop ob peči in mi rekel, naj stojim na eni nogi. Ta preizkus sem strumno prestal. Potem mi je pretipal trebuh in mi s tistim telefonom poslušal pljuča ter srce. Nekam (kam, ne kaže omenjati) mi je vtaknil toplomer in rekel: »Osemintrideset.« Mami je dal neke praške in ji naročil: »Veliko čaja, dobro hrano, teden postelje in tako morda ne bo pljučnice.« Vse sem slišal in zame je bilo vse to razveseljivo. Potem se je na hitro s tistimi slušalkami lotil še stare mame. Odkimaval je in rekel: »Skuhajte ji dobro župco.« Spil je štamperle brinovčka in odšel. Mama se je s staro mamo šepe-taje o nečem posvetovala, potem pa glasno rekla: »Nič ni računal.« Potem sem res dobival veliko zelo dobrega čaja, sladkanega s kanglecukrom, in piškote. Res je bilo lušno biti bolan.

Drugi dan je mama že prinesla v tofu tisto vročo župco s ta ozki-mi nudeljčki. To je bilo nenavadno, saj ni bilo žeganje. »Se bosta malo pokraftala,« je rekla in nama jo nalila v krožnik. »Meni daj korenček, če je mehak,« je prosila stara mama. Mama pa mi je naročila: »Ko bosta pojedla, potolci z žlico po krožniku, grem pripraviti za naprej.« Odšla je v kuhinjo. Prinesla je tisto »za naprej«. V vsaki roki je držala en krožnik in nama ga dala v naročje. Na krožniku so bili krompir z ocvirki, sladko zelje

in meso. Stari mami je rekla: »Kar jejte, meso vam bom pa razcefljala, grem po nož.« Še prej se je obrnila k meni in mi z nekakšno zadrego začela razlagati: »Jožek, tebi sem dala pa stegence od zajčka, so mi ga dali zate koški stric Lojz, prav zate. Izvedeli so, da si bolan. So včeraj kar dva zaklali. Kar v roke primi, pa obiraj, je zelo dobro,« je še zajecfljala in spet odšla.

Ta čas je izrabila stara mama. Pomežiknila mi je, prišla za enega od dveh koščkov svojega mesa in mi ga (kot navadno) večje vrgla na moj krožnik. Za hip sem onemel, kri mi je zledenela. Pred očmi se mi je pomračilo. Buljil sem v krožnik. Je to mogoče? Saj ni res! Sanjam!? Groza! Prijel sem ga in zadegal v vznožje. Vrglo me je iz postelje. Pobral sem košček, ki mi ga je dala stara mama. Perutnička. Ne maram vaju! Nobene ne maram! Nalagali sta me! Od kdaj ima zajček perutničke? Jurjevko, moja Jurjevko ste zaklali. Ne maram vaju. »Grem!« sem tulil, ne jokal. S perutničko v roki sem stekel k hišnim vratom. Grem, grem! Ven grem na mraz, naj kar umrjem. Stara mama je odložila krožnik. »Nisem pomislila,« je jamrala proti kuhinji. Mama se je s hrbtom naslanjala na vrata: »Nikamor ne boš šel, ti bom vse razložila.« »Ne maram nič slišati, pusti me!« sem se obupano drl, skočil nazaj v hišo in pobral še tisto stegence. »Lej, še slekli ste jo, še kožo ste ji odrli, moji Jurjevki!« sem hlipal in ji pod nos molel oba koščka. »Pusti me, da jo pokopljem tam za štaljo, kjer je pokopan moj Mjav!«

Mama se je omehčala in mi rekla: »Počakaj, da te oblečem, zunaj je mraz.« Po kratkem prepričevanju sem pristal na kompromis: »Ti mi daj pa tisto židano ruto ...«

Oblekla me je kar čez pižamo, mi potegnila volneno kapo čez ušesa, nataknila gumijaste škorenjčke in mi dala tisto ruto. Vanjo sem zavil oba koščka. Brez besed

mi je odprla vrata. »Bodi hiter, zelo je mraz,« je rekla bolj tiho. Odšel sem. Za svinjakom je bil prostor za motike in rovnico. Vzel sem rovnico in odšel za štaljo. Čutil sem, da je ves čas nekaj korakov za menoj, a sem se delal, da tega ne vidim. Za štaljo sem opravil obred pokopa in ga nalašč zavlačeval: zasipal, presipal in grob oblagal s travnato rušo. Iz za ogla sem zaslišal: »No, dobro bo! Zdaj pa pridi, zelo je mraz.« »Jutri mi boš dala korenino od tiste rdeče georgine,« sem izsiljeval. »Zdaj pa greva v hišo, ti bom ocvrla jajčka,« me je nagovarjala. »Ne bom jedel, nisem lačen, sploh nisem lačen.«

Ko sva prišla v hišo, je bilo vse pospravljeno, v odgrnjeni postelji pa vroča termoforka, ki je vso zimo grela staro mamo. »Lezi in se pokrij, če ne bo res pljučnica. Jaz termoforke ne potrebujem. Sem si dala cegle gret.« Ubogal sem jo. Potem se je spet začelo, zanju najbrž najtežje: »Veš, Jurjevka je bila preveč navajena na ljudi. Vsakemu bi se pustila ujeti. Cigani so še bolj lačni kot pred vojno. Vojaki še mačke lovijo.« »Bodita tiho, ne bom vaju poslušal,« sem si zatisnil ušesa. Pa spet. »Skoraj dve leti je bila stara, pa ni znesla še nobene jajčka,« sem spet slišal. Stara mama pa nekako pritajeno: »Morda je bila celo kopun«.

»Kakšen kopun! Moji kokoški je bilo ime Jurjevka. Sam sem ji dal to ime. Ne maram vaju, ne maram! Kar naj umrem. Morda bova tako spet skupaj z mojo Jurjevko.« Zavil sem se v kovter in se pokrilič glavo. Ni bilo dolgo, ko sem začutil mamino roko na čelu. Potem me je še malo odkrila in mi hotela pritisniti uho na prsi. Najbrž sem mislil, da je zdaj pravi čas, da pokažem vso težo svojega žalovanja. Zamizal sem, iz koticke ust mi je tekla slina, usta sem imel široko odprta, zadrževal sem dih. Mama je zakričala, stara mama je v postelji sedla in čez čas dejala: »Daj, vzemi ta ko-

zarc vode in ga polij po vratu, pa po prsih ga potolci.«

Tisti trenutek sem začutil, da pretiravam in da sem ju že preveč prizadel. Šlo mi je na smeh, malo sem se pa pomujal. Na glas sem se zasmel in čivknil: »Saj mi ni nič.« Obe sta dvignili roki in skoraj v en glas obupano zamrmrali: »Da nikoli več ne narediš kaj takega!« »Vedve pa meni ne!« sem si upal zabrusiti nazaj.

Tisti dan ni nihče več jedel. Vsem trem je v ustih ostala gren-

koba. Meni zaradi Jurjevke, njima še zaradi marsičesa. O vojni sta vedeli veliko več kot jaz. In vendar jima nisem tistega, kar se je zgodilo z mojo Jurjevko, nikoli oprostil, še danes ne. Pa še to. Kadarkoli mi je prišla pozneje na misel zgodba o moji kokoški, sem uvidel, da je bila to predpriprava za premagovanje krivic, požigov, pomorov, nasilnih smrti in laži, vsega, kar nas je v naslednjih štirih letih čakalo. Vojna je šele odprla svoje ognjeno, krvavo in pogoltno žrelo.

Bombnik je v drugem naletu odvrnil dve rušilni granati, ki sta porušili Praznikovo štaljo; pred tem je že gorel Klopinov skedenj, ki je bil zadet z dvema zažigalnima granatama, smrtno je bil ranjen Klopinov oče; gorel je tudi avtorjev kozolec. V ospredju: mama Ančka in osemletni Jožek se najmeta.

Podelitev Rožančeve nagrade za najboljšo esejistično knjigo 2020

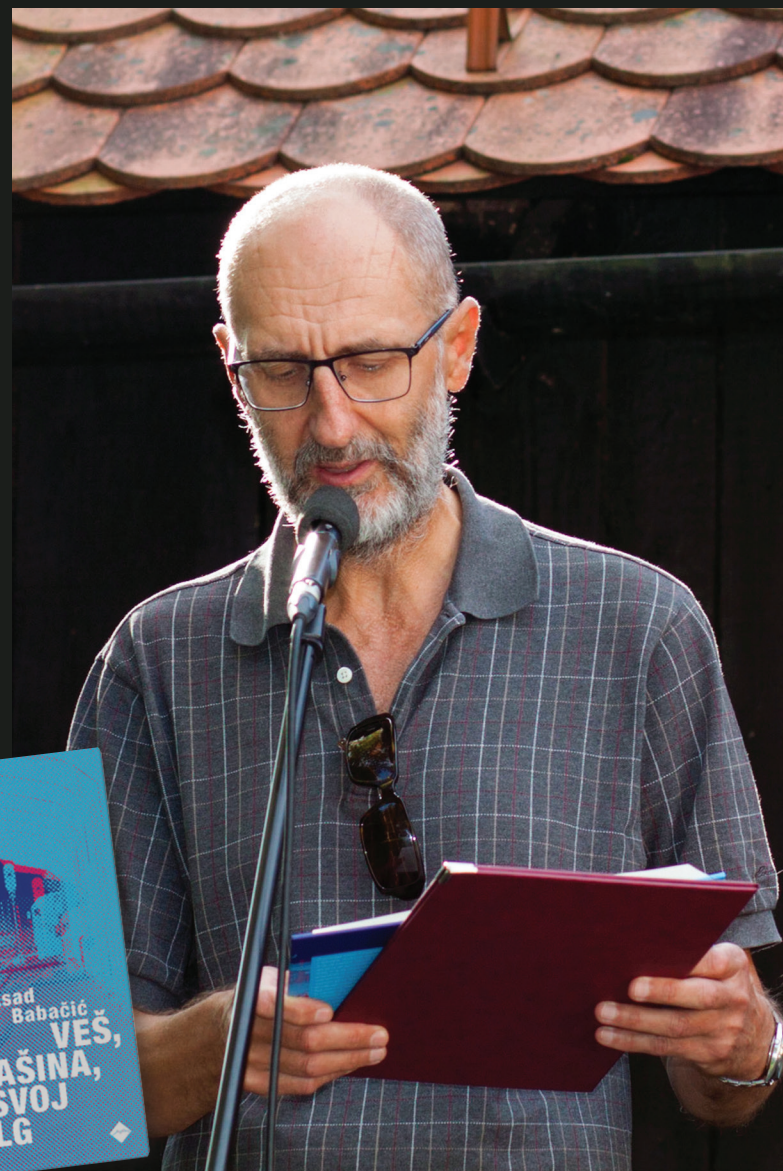
Trubarjeva domačija,
19. 9. 2020

mag. Ana Porenta / foto: Lučka Centa

Sončno sobotno popoldne je otocjek pri Trubarjevini privabil ljubitelje knjige in esejistike. Pred mostičkom so nas s soljo, kruhom in z domačo kapljico pričakale članice Društva podeželskih žena Velike Lašče. Rumeni leskovi in še zeleni jelševi listi so z vetrom poplesavali proti odru pri žagi, kjer nas je predsednica žirije Ifigenija Simonović pozdravila na 29. podelitvi Rožančeve nagrade, ki se je to leto že petindvajsetič odvijala pri Trubarju.

Dobrodošlico vsem gostom, soorganizatorjem in obiskovalcem je v imenu Občine Velike Lašče izrekel Matjaž Gruden, ki je med drugim povedal, da se svet razvija tudi zaradi iskanja drugih in drugačnih poti, kot nam je pokazal s svojim delom in držo že naš Trubar. Izrazil je posebno zadovoljstvo, da je na nek način revolucionarni duh (če pogledamo na esejistično bero) še vedno prisoten, ta duh pa nam narekuje pot do osebne odgovornosti in vere v boljši svet. Zahvalil se je Društvu Marjana Rožanca, da s podelitvijo nagrade prenaša dober glas o Trubarjevi domačiji po vsej Sloveniji.

Žirijo so letos poleg predsednice Ifigenije Simonović sestavljali še: Vlado Motnikar, Manca Košir, Jonatan Vinkler in Nada Šumi. Po branju esejistične bere preteklega leta so izpostavili pet avtorjev in knjig, ki smo si jih na prireditvi lahko tudi ogledali, dve pa nam je predsednik društva dr. Kovač tudi poklonil. Za Rožančevo nagrado so bili nominirani Esad Babačić s knjigo *Veš, mašina, svoj dolg*, Kozma Ahačič z zbirko esejev *Kozmologija*, Mojca Pišek z esejistično zbirko *Knjiga*, ki smo jo vendar vsi prebrali, Tadej Meserko z delom *Najprej kultura*, potem zdravje in Uroš Zupan z zbirko *Arheologija sedanjosti*: eseji o knjigah, književnosti in še čem. Zmagovalca, Esada Babačića, so razglasili v četrtek, 17. 9. 2020, v Cankarjevem domu v Ljubljani, podelitev

nagrade pa je tega dne potekala na Trubarjevi domačiji.

Program podelitve je v sproščenem duhu vodil predsednik Društva Marjana Rožanca dr. Edvard Kovač ter ob iskrivih mislih napovedoval tudi nastopajoče glasbenike GŠ Ribnica, Oddelka Velike Lašče. Zaigrali so nam kitarist Ruben Kastigar, klarinetistka Manca Kirn in pianistka Teja Bogdanova. Na travniku pred odrom je zaplesala tudi nepogrešljiva plesalka Ela Rožanc (vnukinja Marjana Rožanca). Odlomke iz Rožančevega Romana o knjigah je doživeto interpretiral dramski igralec Timotej Novaković.

Vrhunec prireditve je bila podelitev nagrade Esadu Babačiću za knjigo *Veš, mašina, svoj dolg*. Ifigenija Simonović je prebrala utemeljitev žirije, v kateri med drugim piše, da avtor "z živostjo, angažiranostjo, z mehkobo velikega srca vnaša v slovensko esejistično krajino pisavo montaignovske vrste." Podobnost z Marjanom Rožarcem izpostavljajo tako: "Ne družijo ju le iskrenost, solidarnost, njun proletarski Vodmat, temveč tudi ljubezen do športa. O njem pišeta tako, da občutimo igro, tovarništvo, eleganco nogometnega gola (Rožanc) in meta na koš (Babačić)." O njegovi pisavi dodajajo: "Kakor v športu tako v svetu pokaže v podobah, naslikanih s poetičnim jezikom, ko se sprehaja po mestih in se pogovarja s spomini."

Esad Babačić je prebral odlomek iz nagrajene knjige. Po sprejemu Rožančeve nagrade za najboljšo esejistično knjigo je dejal, da je ganjen, ne le zaradi priznanja za Veš, mašina, svoj dolg, ampak tudi zato, ker ima zanj Marjan Rožanc poseben pomen: "K njemu se pogosto vračam, ga prebiram in opažam, da je njegovo delo, ki je napisano v drugem času, enako sveže in sporočilno tudi danes – prav nič ne izgublja na energiji. Njegova iskrenost, neposrednost, zlasti pa navdušenje, ne pojenjajo. To navdušenje se pretaka skozi povedi, v njih je ritem srca, so besede ... Pri pisanju se mi zdi to zelo pomembno – ne le v poeziji, tudi v prozi – da se sliši vlakovni pogon, da se sliši mašino."

Kozmi Ahačiču so podelili plaketo o nominaciji za knjigo Kozmologija, v kateri v svojem značilnem duhovitem slogu, ki ga poznamo učiteljice iz številnih njegovih del, s katerimi na sodoben in zanimiv način približuje jezik njegovim govorcem in piscem, govori o slovenščini. O Kozmologiji je žirija zapisala: "Srž večine zbranih esejev je slovenski jezik in odnos Slovencev do jezika. Pisanje je prepleteno z avtorjevimi osebnimi družbenimi komentarji, ki so izraženi na tako izviren način, da postajajo ponarodeli: Svoboda se začne v trenutku, ko nam je povsem vseeno, ali okoliča naše trenutno delo dojema kot zmago ali kot poraz."

Po končani prireditvi smo ob sadju, prigrizkih in kozarčkih, ki so jih pripravile članice DPŽ Velike Lašče, še dolgo na soncu prelistavali knjige, se spoznali z njihovimi avtorji, v živo z Esadom in Kozmo, ter s člani društva Marjana Rožanca, in si obljubljali: Drugo leto spet nasvidenje na Rašici ob novi podelitvi Rožančeve nagrade.

Utemeljitev žirije ob nominaciji knjige za Rožančevo nagrado 2020.

Esad Babačič
Veš, mašina, svoj dolg
 Cankarjeva založba, 2020

Esad Babačič (1965) z živostjo, angažiranostjo, mehkobo velikega srca vnaša v slovensko esejistično krajino pisavo montaignovske vrste. Tej je sledil Marjan Rožanc (»Po njem bi morala biti poimenovana vsaj ena od pomembnih ulic, če ne kar celotna soseska,« zapiše). Ne družijo ga le iskrenost, solidarnost, njun proletarski Vodmat, temveč tudi ljubezen do športa. O njem pišeta tako, da občutimo igro, tovarištvo, eleganco nogometnega gola (Rožanc) in meta na koš (Babačič). Ker je tudi ulična košarka postala tržno zanimiva, spodbuja Dončiča: »Verjemi v svoj koš, Luka, da ne boš samo blago, postavka v neki pogodbi, ki si jo podajajo od franšize do franšize.« Kakor v športu tako v svetu pokaže v podobah, naslikanih s poetičnim jezikom, ko se sprehaja po mestih in se pogovarja s spomini. V tihoti, ki ga določa za domišljenega opazovalca, v bolečini, ki portretira zgaranega, nasilnega očeta in nepozabnega pankerskega sopotnika Braneta Bitenca. Že veliko let pred samomorum je napisal pesem Možgani na asfaltu, ki jo ima Babačič od takrat v krvi.

Pesnik, ki nam trosi bosanski cinični humor, zapiše: »Če me vprašate, kdaj sem se resnično zavedel, kdo sem in od kod prihajam, je bilo to zagotovo takrat, ko sem se ob vrnitvi s kakšnega dolgega potovanja po mesecu ali več odsotnosti z vlakom bližal glavni železniški postaji v Ljubljani. Občutek pripadnosti nekemu določenemu kraju in narodu se je takrat za trenutek spremenil v popolno sprejetost. In celo radost.« Rad gre tja, na železniško postajo, »kjer so še vedno vlaki, ki peljejo tako na zahod kot vzhod«.

Kozma Ahačič
Kozmologija
Eseji 2018–2020
 Založba Goga, 2020

Kozma Ahačič je strokovnjak za zgodovino jezikoslovja in jezikovne rabe, pobudnik in urednik portala Fran.si ter avtor novih slovníc za osnovne in srednje šole. Eseji Kozme Ahačiča so sveži veter v kolumnističnem pisanju dnevnika Delo. V središču večine zbranih esejev sta slovenski jezik in odnos Slovencev do jezika. Pisanje je prepleteno z avtorjevimi osebnimi družbenimi komentarji, ki so izraženi tako izvirno, da postajajo ponarodeli. »Svoboda se začne v trenutku, ko nam je povsem vseeno, ali okolica naše trenutno delo dojema kot zmago ali kot poraz.«

Posebnost esejev je tudi ta, da so polni dobrohotnega humora. Ne oklepa se držati vsevednosti, bralcu vzbuja zanimanje. Odziv na eseje Kozme Ahačiča je izjemen, učiteljice hvaležno trdijo, da je sprostil poučevanje slovnice, kar je temeljno za obstoj slovenskega jezika. Če pojmuje pisanje kot temelj izražanja misli, potem lahko pisanje o jeziku pojmuje kot temelj pisanja o pisanju. Kozma Ahačič nas opozarja na to, da ni dovolj »pisati, kakor govorimo«, temveč da je pomembno, »kaj imamo povedati«, ko pa posvečamo pozornost temu, »kako povemo, kar imamo povedati«, vplivamo na obliko odnosa do sogovorca (bralca). Zato je Ahačičevo razmišljanje o jeziku delo vrtnarja našega jezikovnega parka.

Esad Babačič: Veš, mašina, svoj dolg

Aleksandra Marijanović

Podelitev Rožančeve nagrade za najboljši esej na Trubarjevini je dogodek, ki ga nikoli ne izpustim. Lani je zmago slavil Marcel Štefancič s knjigo Ivan Cankar – Eseji o največjem, letos pa eden mojih najljubših literatov, Esad Babačič.

Ljudi je bilo letos veliko manj in prireditelj je potekala na prostem, a vseeno je bilo v zraku nekaj mehkega, prijaznega, svečnega kot vedno, ko nas nagovori umetnost.

Po zaključku vidim slavljenca, kako za trenutek sam obsedi v senci pod drevesom. Prej je bil obkrožen z ljudmi, ki so mu želeli čestitati, predvsem pa najbrž doživeti njegovo bližino. Spokojen, neka-ko pomirjen z vsem, gleda okrog sebe. Se obotavljam, bojim se, a se vseeno odločim in pristopim. Da ne bi kdaj obžalovala, da nisem izkoristila tega trenutka.

»Gospod Babačič, oprostite, ne bom vas motila, rada bi vam le čestitala in se zahvalila za vsa čustva ob prebiranju vaših zapisov in poezije. Tudi vsakokrat, ko vidim vaš članek v Sobotni prilogi, postane sobotno jutro še posebej lepo.« Nasmehne se in zahvali. Hočem že oditi, da ne bi bila nadležna, a me zadrži in vpraša, s čim se ukvarjam. Povem mu, da z ničimer zelo posebnim, v osnovni šoli učim angleščino in italijanščino. Italijanščina ga preseneti, pravi, da bi tudi on rad znal italijansko in potoval po Italiji, ker je bil do sedaj samo v Kalabriji. Mu rečem, da je Italija prelepa, a prava Italija je šele od Bologne navzdol, ker je na severu preveč nacionalizma, hladu. Pokima, ja, nacionalizem je povsod. Vprašam ga, kako se počuti ob Rožančevi nagradi, sploh ker je Marjana Rožanca poznal in ga tako zelo ceni. Počasčen je, seveda, ponosen. Pove pa mi tudi, da se je pri petintridesetih letih dobesečno razsul, ker je bilo preveč vsega, se potem spet sestavil in od takrat se počuti vedno isto,

v bistvu vedno v redu. Rečem mu, da je to dobro, ker še nikoli nisem srečala nikogar, ki bi bil zanimiv, globok in bi imel res kaj povedati, ne da bi se bil poprej vsaj enkrat zlomil in se spet sestavil. Da poznam srečne ljudi, ki pa so površni, plitki, ne razumejo bolečine in s tem ne ljudi okrog sebe, v bistvu ne razumejo življenja samega. Povem mu, da je v romanu Lišček Donne Tartt (imamo jo tudi v velikaški knjižnici) glavni junak opisal svojo premožno in večno srečno zaročenko kot plitko vodo, po kateri hodiš, brodiš, upaš, da boš prišel končno globlje, a dlje ko hodiš, bolj spoznaš, da ti voda nikoli ne bo segla višje od kolen, ker globine ni in je nikoli ne bo. Vzame telefon in si zapiše naslov knjige. »Hvala, bom prebral, vi pa preberite roman Vinka Möderndorferja, ki vam bo gotovo všeč, Druga preteklost. Fenomenalen je.« Na koncu si podava roko, želja po človeškem dotiku je bila močnejša od nove normalnosti "brezstične družbe", kot temu rečem sama. Odidem, zadovoljna, da sem zbrala pogum. Dotaknila sem se roke, ki je dala glas generaciji, rojeni v 60. letih, vsem nam, ki imamo zdaj preteklosti že več kot prihodnosti in se vedno bolj z nostalgijo spominjamo časov brez telefonov, časov druženja na igriščih med mestnimi bloki, kjer so se fantje z igranjem košarke učili verjeti v svoj koš, verjeti vase, dekleta pa smo jih gledala in hrepenela po nečem neizrekljivem, vrednem čakanja. Vsi mi govorimo o svojem trenutku, ki bo enkrat prišel, a je dragocen ravno zato, ker se odmika in nikoli ne pride.

Zvečer se uležem v posteljo in odprem njegovo nagrajeno knjigo Veš, mašina, svoj dolg. Že začetek me začara. »Človek se počasi navadi lastnih zablod, in če ni pretiraval z načrti, ima veliko možnosti za ohranjanje zadostne mere optimizma, s katerim lahko kljubuje žalosti, ki se z leti lepi na podplate minevanja.« Berem naprej in skozi Esadove napisane besede podoživljam svoja lastna občutja, ki bi jih tako ubesedila tudi sama, če bi jih le znala. Med drugim v eseju Postaja, na kateri nihče noče dol, zapiše: »Če me vprašate, kdaj sem se resnično zavedel, kdo sem in od kod prihajam, je bilo to zagotovo takrat, ko sem se ob vrnitvi s kakšnega dolgega potovanja po mesecu ali več odsotnosti z vlakom blížal glavni železniški postaji v Ljubljani. Občutek pripadnosti nekemu določenemu kraju in narodu se je takrat za trenutek spremenil v popolno sprejetost. In celo radost. Seveda se ta občutek ni vlekel dolgo, zato je bil toliko bolj dragocen.« Babačič skozi vso knjigo niza trenutke, ki so nam tako znani. Potujemo z njim s taksiji, v katerih se še glasno vrtijo kilometri od železniške postaje do letališča. »Trenutek, ko pristajaš na tržaškem letališču Ronki in se zaveš, da ne boš nikdar več pristal na Brniku, nikdar več z Adrio Airways ...

Trenutek, ko prebereš človeka, ki ga nisi želel, trenutek, ko se zaveš, da je še dovolj časa, ti pa končno veš, s kom bi ga rad delil. In si varen v trenutku, ko ti ni žal nobenega trenutka. Tudi zato, ker obstajajo romani, v katerih drugi napišejo nekaj zgolj zato, da tega ni treba pisati tebi.« In Esad Babačič je naredil točno to. S svojo roko je napisal našo zgodbo.

Marjan Platovšek: Slikar podobo na ogled postavi

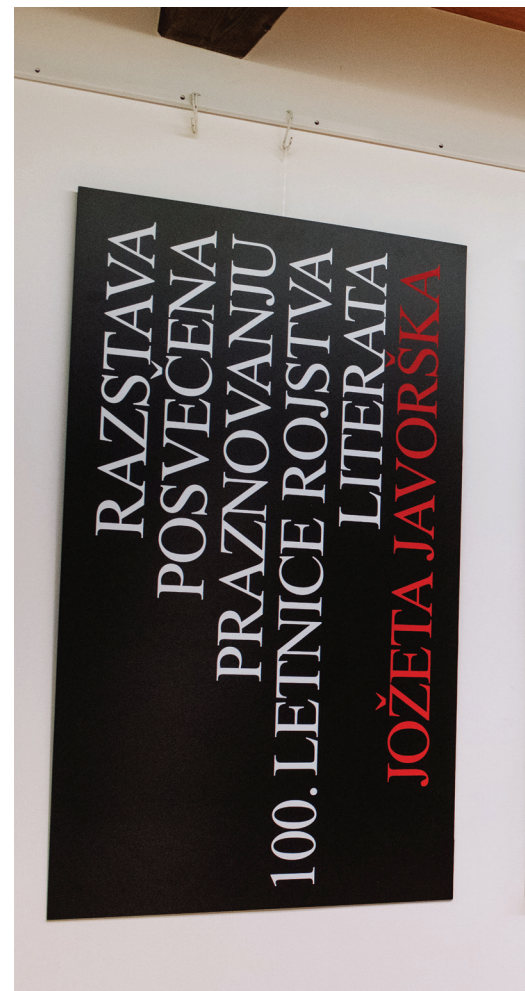
foto: Boštjan Podlogar

V četrtek, 8. oktobra, je bila v galeriji Skedenj na Trubarjevi domačiji odprta likovna razstava umetnika Marjana Platovška z naslovom Slikar podobo na ogled postavi.

Marjan Platovšek se je rodil maja 1950 v Celju. Po strokovnem študiju vizualnih komunikacij je vseskozi razvijal svoj smisel za risbo, kompozicijo, barvitost in napredno oblikovalsko estetiko. 45 let aktivnega poklicnega delovanja je delal kot grafični oblikovalec na področju oblikovanja celostne grafične podobe, publikacij in odmevnih marketinških projektov za območje celotne nekdanje Jugoslavije (ZOI Sarajevo, Jelovica, Sava Kranj, Jub, Podarim-dobim, Pokal Vitranc, Henkel Zlatorog, Mapetrol, Tobačna tovarna Ljubljana, Terme Čatež, Jugoton Zagreb).

Njegov likovni jezik odlikujeta inovativna ustvarjalnost in moč sporočil, predvsem v njemu tako ljubih celostnih podobah. Izjemno pomemben je njegov oblikovalski opus v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je v komunikacijski prostor vnašal likovno kulturno omiko. Po upokojitvi, leta 2015, se je lotil ljubiteljskega slikarstva v slogu popartistične umetnosti. V tem obdobju je izdelal več kot 100 del, predvsem portretov, in sodeloval na več samostojnih razstavah doma in v tujini.

Ogenj ustvarjalnosti se je razplamtel v požar strasti. Pop art je tehnika, ki mu je blizu. S

slikanjem modulacije išče senco in svetlobo, koloristični portreti pa so nabiti z močnimi čustvi, nemirom in napetostjo. S spolno predanostjo uresničuje svoj od narave prejeti dar.

Marjan Platovšek je s prvimi potezami čopiča ustvaril slavne svetovne pop art ikone, kot so Marilyn Monroe, Elvis Presley, John Lennon, Michael Jackson, Martin Luther King, Mohamed Ali in mnoge druge. Po nekakšnem uvajanju v tehniko slikanja se je lotil naših, slovenskih prepoznavnih in predvsem njemu ljubih osebnosti: Borisa Cavazze, Jana Plestenjaka, Petra Prevca, Mitje Petkovška, Borisa Kobala, Ivanke Mežan, Gojmirja Lešnjaka, Toneta Partlija, Vlaste Nussdorfer, Cirila Zlobca, predsednika Pahorja, Karla Erjavca, Slavoj Žižka idr.

V zadnjem obdobju, ko se je udomačil in skoraj asimiliriral v velikolaški deželi kulture – živi in dela v idiličnem okolju Škocjana pri Turjaku – je pristopil k enemu od svojih življenjskih projektov: ustvarjanju cikla upodobitve Velikanov slovenskega gledališča – dobitnikov Borštnikovih prstanov, najljubši državni nagradi gledaliških ustvarjalcev od leta 1970 dalje.

Ustvaril bo zbirko 50-tih gledaliških portretov, ki bo dobila svoje stalno domovanje na Gradu Turjak. Zbirka se bo iz leta v leto dopolnjevala in tako obogatila kulturne vsebine turjaškega gradu.

Projekt izvaja v sodelovanju s Slovenskim gledališkim inštitutom in SNG Maribor v okviru vsakoletnega Borštnikovega festivala.

K mecenstvu portretiranca, dobitnika Borštnikovega prstana, Poldeta Bibiča, ki je odigral vlogo Primoža Trubarja v nadaljevanju TV Slovenije, je pristopila tudi Občina Velike Lašče.

Razstava na Trubarjevi domačiji obsega torej portrete, izdelane v tehniki akrila na platnu, pri čemer se slikar zgleduje po Warholu kot tipičnem predstavniku pop art umetnostnega gibanja. Posvečena je 100. obletnici rojstva Laščana in slovenskega literata Jožeta Javorška. V ta namen je umetnik ustvaril tudi njegov portret.

Prireditev, ki jo je povezoval Matjaž Gruden, so s svojim petjem popestrili pevci kvarteta Zvon pod vodstvom Boža Zalarja, razstavo pa je uradno odprl velikolaški župan, dr. Tadej Malovrh.

Razstava bo na ogled do konca leta 2020, in sicer v odpiralnem času Trubarjeve domačije. Ker pa nas zdravstvene razmere v letošnjem letu lahko kaj hitro spet presejeto, bomo pripravili tudi virtualni ogled razstave. Spremljajte našo spletno stran www.virtualna.trubarjeva-domacija.si.

Scenarij za odprtje razstave Matjaža Grudna je za objavo priredila Barbara Pečnik.

Levstikov večer

Kaj so peča, zavijača, smrtnica in pintl?

Sara Košir

V četrtek, 24. septembra 2020, je v Levstikovem domu potekal Levstikov večer.

Glavni govornik je bil tokrat dr. Bojan Knific, etnolog, ki se že od otroških let ukvarja s folklorno dejavnostjo, študiral je etnologijo in kulturno antropologijo. Napisal je več knjig in člankov s področja oblačilne dediščine, poustvarjanja plesnega izročila in delovanja folklornih skupin. Trenutno je zaposlen v Trziškem muzeju, sodeluje pa tudi z Javnim skladom RS za kulturne dejavnosti. Za svoje delo je prejel več nagrad, med drugim tudi Zlat Maroltov znak in Maroltovo listino.

Na tokratnem Levstikovem večeru smo se posvetili predvsem oblačilni kulturi ljudi iz velikolaških krajev v Levstikovem času. Širše območje Velikih Lašč je bilo takrat del alpskega oblačilnega območja, ki je zajemalo Gorenjsko, Koroško, Notranjsko in večji del Dolenjske. Žensko nošo so v grobem običajno sestavljali rokavci, spodnje krilo, krilo z modrcem, različna pokrivala (ženske so lahko hkrati nosila kar

štiri pokrivala), čevlji ali škornji, nogavice, predpasnik, ovratna ruta ter drugi dodatki. Moška noša je bila sestavljena iz srajce, kratkih dokolenskih ali podkolenskih hlač, telovnika, vrhnjega oblačila (jopič, suknjič), pokrivala, najpogostejše klobuka z dolgimi krajci, škornjev in dodatkov. Ljudje iz mesta so se običajno oblačili bolj gosposko kot ljudje z vasi, prav tako pa se je obleka razlikovala glede na to, ali je šel človek v njej k maši ali pa na njivo. Obleka je bila že v tistem času statusni simbol, hkrati pa so ljudje z njo tudi izkazovali svoja prepričanja, na primer pripadnost narodu.

Fran Levstik je v svojem delu Iz minule srečne mladosti takole opisal svojo opravo: »Oblekel sem se torej svetemu Roku na čast in sebi na veselje, kar sem se najlepše mogel. Srajca je bila tenka in bela, brezrokavnik pisan, samo hlače so se delale nekoliko predolge, da jih je bilo spodaj treba malo zavhati, ker so rekli, da tak, kakršen sem bil takrat jaz, naglo raste; a bile so nove ter ne iz kozlovih kož nego iz kupljene progaste tkanine, da so torej pomižkovale nekoliko na gosposko plat, kar me je tako veselilo kakor vsakega prostega Slovenca, ako more odsloviti staro nošo in hitro leteti za novejšo. Klobuk mi je bil toliko preobil, da se je na glavi sukal, kakor bi ga na kolu sredi njive ptičem na strašilo zibala

sapa; nego imel je kosmato, živo dlako in svetlo, da-li svinčeno prego (šnodelj) na traku. Čevljev in rokavnika ni potreboval moje vrste človek.«

Večer je ob zanimivi tematiki hitro minil. Popestrila ga je tudi Klara Levec, citrarka iz GŠ Ribnica, ki nam je zaigrala dve skladbi. Dogodek je bil organiziran v okviru Dnevov evropske kulturne dediščine (DEKD), ki so letos potekali pod geslom: Spoznaj! Varuj! Ohrani. Obiskovalci Levstikovega večera smo na predavanju dr. Bojana Knifica bolje spoznali en majhen delček slovenske (in hkrati evropske) kulturne dediščine, ki jo po njegovih besedah ustvarjamo tako, da jo živimo.

Za konec naj odgovorim še na vprašanje v naslovu prispevka. Peča, zavijača, smrtnica in pintl so le štiri od številnih različnih pokrival, ki so jih nosili na alpskem oblačilnem območju. Vsako od teh pokrival je imelo svoj namen in svoje sporočilo, kar nakazuje na bogato dediščino, ki jo je vredno ohranjati.

Trubarjeva domačija na kulturnem bazarju v Ljubljani

Barbara Pečnik

Letošnje leto je posebno prav na vseh področjih. S pomladi na jesen se je tako premaknil tudi 12. kulturni bazar, največje nacionalno strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Prireditelj vključuje več kot 50 dogodkov in je namenjena strokovnim delavcem in študentom različnih področij (vzgoje in izobraževanja, kulture, kmetijstva in prehrane, zdravstva, sociale, okolja in prostora, športa, idr.). Letošnji osrednji temi sta bili Enaki v različnosti in Gastronomija in kultura.

Trubarjeva domačija je letos sodelovala že sedmo leto. Predstavljala se je v okviru predstavitve slovenskih muzejev in galerij, kulturne dediščine in vizualne umetnosti (Skupnost muzejev Slovenije), in sicer je bila njena osnovna predstavitev povezana s promocijo programa Poti knjige.

Obisk je bil razumljivo letos precej skromen, pa vendar nam je uspelo nagovoriti kar nekaj učiteljev slovenskih šol.

Na stojnici smo predstavljali programa Trubarjev čas in program izdelave miniaturne knjižice, katerih vsebina je povezana s programom Poti knjige.

Izid nove monografije

Pred kratkim je pri Založbi ZRC SAZU (izdajatelj Zgodovinski inštitut Milka Kosa in Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU) izšla obsežna knjiga Grad Turjak v dveh zvezkih. Druga knjiga iz zbirke Castellologica Slovenica je interdisciplinarno zasnovana monografija, ki predstavlja turjaški grad kot eno najpomembnejših in najbolj prepoznavnih grajskih arhitektur v slovenskem prostoru pa tudi v širši regiji. Obravnavane so zgodovinske okoliščine nastanka grajske stavbe v srednjem veku in najstarejše omembe gradu v zgodovinskih virih, rodbina Auersperg kot edina lastnica gradu v vsej njegovi dolgi zgodovini (delovanje rodbine na Turjaku in v slovenskem prostoru ter njen pomen v slovenski zgodovini), stavbni razvoj gradu do današnjega časa, njegova nekdanja oprema ter usoda stavbe med drugo svetovno vojno in po letu 1945. Podrobno so predstavljeni tudi okolica gradu, trg Turjak, bližnja cerkev sv. Ahaca, turjaški arhiv in njegovi slovenski dokumenti, nastanek župnije Turjak ter vpetost gradu in njegovih nekdanjih prebivalcev v lokalno skupnost ter njen zgodovinski spomin. Poglobljeno napisani prispevki so obogateni tudi s kakovostnim slikovnim gradivom, ki v veliki meri izhaja iz zasebnih arhivov.

Knjigo so uredili Mija Oter Gorenčič, Renata Komić Marn in Miha Preinfalk, obsega pa naslednje prispevke:

PRVA KNJIGA

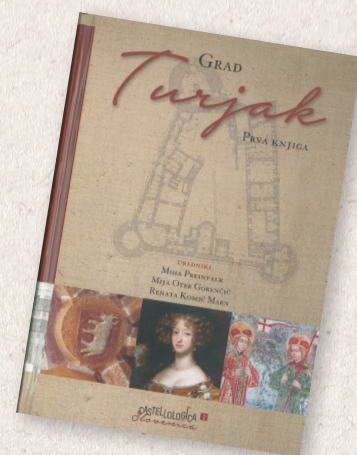
Miha Preinfalk, Mija Oter Gorenčič, Renata Komić Marn: Grad Turjak in njegovih prvih tisoč let

Miha Preinfalk: Grad Turjak in rodbina Auersperg (Turjaški)

Peter Štih: O začetkih Turjaških na Kranjskem

Miha Kosi: Gospodje Turjaški in plemiški svet na jugovzhodu cesarstva (12.–15. stoletje)

Mija Oter Gorenčič: Cesarski viteški red sv. Jurija in Turjaški. Nove možnosti interpretacije umetnostnega dela kot rezultat uporabe različnih metodoloških pristopov
Barbara Žabota: Auerspergi in reformacijsko gibanje v Škocjanu pri Turjaku

Matjaž Bizjak, Miha Preinfalk: Turjaški arhiv

Boris Golec: Poimenovanja gradu Turjak in rodbine Auersperg – Turjaških v slovensčini skozi zgodovino

Katarina Predovnik: Turjaška gradova v luči arheoloških raziskav

Katja Mahnič: Stara grajska kapela na Turjaku

Miha Kosi, Boris Hajdinjak: »Grbovna knjiga« gradu Turjak. Umetnina kot odsev plemiške identitete

Robert Peskar: Cerkev sv. Ahaca nad Malim Ločnikom pri Turjaku

Mija Oter Gorenčič: Po umetnostnih sledih srednjeveških Auerspergov

Renata Komić Marn: Portretne galerije Auerspergov na gradu Turjak

Maja Lozar Štamcar: Nekdanja pohištvena oprema na turjaškem gradu

Ines Babnik: O zelenem okrasju gradu Turjak

Miha Preinfalk: Turjak v spominih Filipa barona Wambolta

Damijan Guštin: »Slovenski Alcázar«. Grad Turjak sredi slovenske državljanske vojne septembra 1943

Moja Arh Kos: Obnova gradu Turjak

DRUGA KNJIGA

Igor Sapač: Arhitekturnozgodovinski oris gradu Turjak

Boris Golec: Skrivnostni trg Turjak

Edo Škulj: Ustanovitev župnije Turjak

Boris Golec: Slovenica Auerspergiana. Slovensko pismenstvo na Turjaku od 16. do 20. stoletja

Stane Granda: Preobrazba fevdalnega zemljiškega gospodstva Turjak v kapitalistično veleposestvo

Irena Žmuc: Po sledih zapuščine družine Turjaških v Mestnem muzeju Ljubljana

Tadeja Primožič: Turjaški in grad Turjak – spomini in priložnosti

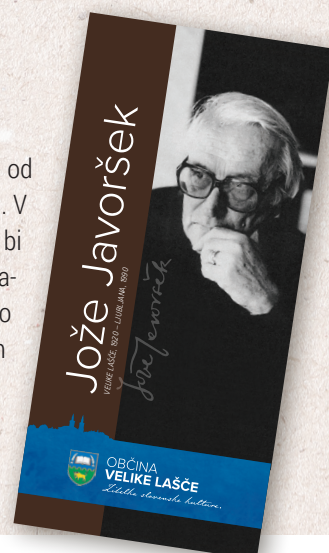
Ob 100. obletnici Javorškovega rojstva položili venec

Na predvečer 100. obletnice rojstva Jožeta Javorška se je nekaj članov KUD Primoža Trubarja skupaj z županom dr. Tadejem Malovrhom zbralo pred doprskim kipom Jožeta Javorška pri gostilni Kukelj. Skupaj so pred kip položili venec, nato pa so se velikolaškemu literatu poklonili še ob njegovem grobu.

Ponatis zloženk o Jožetu Javoršku

Letošnjega 20. oktobra je minilo 100 let od rojstva velikolaškega literata Jožeta Javorška. V začetku leta smo imeli različne načrte, kako bi lahko praznovali to obletnico, a nam je koronavirus dodobra prekrizal načrte. Obletnico smo tako obeležili s ponatisom zloženk o njegovem življenju in delu. Te vključujejo tudi pričevanja Laščanov, ki so ga poznali in delali z njim. Kdor bi si želel imeti to zloženko doma in jo prebrati, jo lahko pride iskat na občino.

Veselje do življenja

– stota obletnica rojstva Jožeta Javorška

Andrej Perhaj

Na tistem klančku pri Sveti trojci, kjer se odpre širna kotlina, se mi zmeraj stori inako. Ne vem zakaj. Kot v prečudoviti pravljici se prikaže valovita pokrajina, sredi te pokrajine sestanek krepkih hiš, nad katerimi bedita dva imenitna zvonika. In zadaj za njima sta zataknjena dva holma in na enem izmed njih cerkvi- ca svetega Roka.

Da obstaja velikolaški pisatelj po imenu Jože Javoršek, sem se zavedel, ko sem v rosnih letih pogosto poslušal odrasle, kako so pametovali o literaturi, politiki in ostalih odraslih rečeh. Včasih so o njegovem pisanju govorili z velikim navdušenjem, včasih pa je kdo ostro in ježno zarezal v pogovor: "Kaj ga pa spet Brejc bika?!" Pa sem bleknil: "Kdo pa je Brejc?" In mi je mati razložila, za kaj gre. In se mi je začelo svitati, da znajo biti odrasli, umetniki pa sploh, zelo zapleteni ljudje.

Z Jožetom kot dramskim umetnikom sem se srečal ob pripravah na slavlja ob 150. obletnici Levstikovega rojstva leta 1981. Bil je eden pobudnikov in glavnih gonilnih sil pri organizaciji tabora v Retjah. Za naše kulturno društvo je napisal igro o Levstiku z naslovom Ljudski glas. Tako je oznanil in spodbudil renesanso gledališke dejavnosti v našem kraju. Za večino nas ?sodelujočih je bil to takrat ognjeni krst pri resnem gledališkem delu. To je bila prva uprizoritev na odru takrat obnovljenega kulturnega doma.

Vrh Jožetovega plodnega sodelovanja z velikolaškimi gledališčniki pa je drama Življenje in smrt Primoža Trubarja, ki je krstno uprizoritev doživela na Trubarjevi domačiji, 28. junija

1986, na dan 400. obletnice Trubarjeve smrti. Uprizarjanje je bilo po vseh plateh izjemno zahtevno; začinjeno s povzdignjenimi glasovi in ježno zariplimi lici. (Mi znamo včasih biti zelo naporni ljudje.) Tudi zaradi Jožeteve vneme in žara ljubezni do ustvarjanja in Primoža Trubarja je igra požela velik uspeh.

Spomladi leta 1990 so mi v KUD-u naložili pripravo za recital za Jožetov sedemdeseti rojstni dan. Tako sem počasi prebiral njegov obširni opus in izbiral gradivo. Še posebej se me je dotaknil kot pesnik, ki ga do takrat nisem kaj prida poznal:

Brez poezije je nemogoče živeti. A poezija je vse tisto, kar človeka dviga iz njegovega živalskega stanja, iz njegove strašne samote. Poezija je osnova človekove sreče na zemlji. Kajti zajtrk v lepih skodelah, šop dišečih las, ki neurejeno vise preko jutranje halje, cigareta, prvi šumi na cesti, stanovanja, odnosi med ljudmi, sonce, čustva, balkoni, nočno nebo, avion, oblak, krsta, veter, žensko krilo, besede, njih smisel in nesmisel ... so gradivo večne poezije, ki s svojo lupino obdaja ljudi. Nekateri se te lupine zavedajo, drugi se je ne. A vsi bi se takoj zavedeli, če bi ta lupina izginila.

Potem je prišla novica o njegovi smrti in so mi rekli, da bo pač recital v njegov spomin ... Kmalu sem ugotovil, da večina izbranih besedil stoji. Moral sem spremeniti dramaturški in režijski koncept. Vodilo je ostalo enako: Jožetova sla po življenju, večna radovednost, hlepenje po novih vznemirljivih doživetjih, pristnem stiku s sočlovekom,

tenkočutnem opazovanju sveta in veselju do ustvarjanja.

Jože Javoršek sledi literarne ustvarjalce iz naših krajev, v sebi nosi Levstikovo trmo in trdno sledenje svojemu prav; za okolico včasih neprijetno in nadležno, Stritarjevo jezikovno virtuo- znost; njegov stil je nenadkriljiv, Trubarjevo brezpogojno ljube- zen do svojega naroda in jezika; pogovori z njim so mi osvetlili marsikatero plat Trubarjevega življenja in pomena. Je pa Jože Javoršek ravno tako kot mi vsi proizvod svojega časa in prostora, njegove interpretacije so lahko (morajo biti) predmet kritične presoje. Kar pa mu v nobenem primeru ne more odvzeti ničesar.

Jože tako ostaja med nami kot Laščan z velikim L. Kot človek, za katerega je naš kraj zibelka slovenske kulture. Velike Lašče so mu bile vedno središčna os vsega, pa naj je pohajkoval po širnem svetu ali pa v gostilni pri Kuklju o čem razpredal s svojimi rojaki.

Neko čudno veselje domuje na zemlji, ki smo se ji navadili reči Dolenjska. Dolenjska pokrajina se nikjer ne požene previsoko, da bi pogled na vršace že sam povzročal naduho, nikjer se ne udre pregloboko, da bi se celo živalim zvrtilo v glavi, če bi gledale v neznane globine, nikjer človeka, skratka, ne udari s kakšnim presenečenjem. Zemlja in kar je na njej, se skladno boči in sloči in umirja in spet na drobno poskakuje in nato žalostno raztegne ter se končno veselo vzpne v hrib, ki se milo prevesi v dolino. In po tej razigrani pokrajini so ljudje postavili hiše in hišice, kot bi sanjsko razpostavljali tihe igrače v tisti zlati uri, ko je misel na smrt zaklenjena s tisoč ključi.

Trubarjeva domačija – začetek vajine skupne poti

»[...] Bug je dva človeka stvaril,
tiga moža inu to ženo, inu de vmej
sebo eno pravo, trdno, srčno inu
stanovitu lubezen inu perjazen
imata. Inu nas ima ta zakon
poštovati, za velik držati, koker
za enu veliku delu inu djane božje,
kateru je iz te visoke modrusti
božje prišlo inu postavlenu.«

Primož Trubar

Če želite poroko pod okriljem
duha prvega slovenskega
pisatelja Primoža Trubarja, si
izberite Trubarjevo domačijo
na Rašici.

Na domačiji vas sprejme
mlad par iz Folklorne skupine
Velike Lašče v svoji noši in vas
pospremi do spominske sobe,
kjer obredi tudi potekajo.

Po uradnem delu boste v pri-
jetnem okolju domačije našli
dovolj priložnosti za kozarec
penine in fotografranje. Sled-
nje lahko storite tudi ob naši
skulpturi Sreča, ki simbolizira
dva zaljubljenca.

foto: D. Vincek

foto: L. Škulj

foto: D. Vincek

Manjšo pogostitev imate lahko
ob Temkovem mlinu, v primeru
slabega vremena pa vam je na
voljo galerija Skedenj.

Poročni obredi potekajo od
aprila do konca oktobra, poroči
pa vas lahko tudi velikolaški
župan.

Informacije:

01 781 03 60

info@trubarjeva-domacija.si

www.trubarjeva-domacija.si

Lokal na Trubarjevini ponovno odprt

S 1. oktobrom 2020 je na Trubarjevi domačiji ponovno začel obratovati lokal, tako da smo lahko ujeli še kakšen tople jesenski dan ob Rašici s kavo ali drugo priljubljeno pijačo. Notranji prostori lokala so bili poleti po odhodu prejšnjega najemnika obnovljeni. Novim najemnikom (Sonja Ahec, s. p.) želimo pri njihovi dejavnosti veliko uspeha.

Robarski učenci na kmetiji Mahne v Javorjah

Dragica Heric

V sklopu prireditev Dnevi Evropske kulturne dediščine so na kmetiji Mahne v Javorjih pri Turjaku izvedli dva dneva odprtih vrat. Kmetijo so oba dneva obiskali učenci OŠ Primoža Trubarja Velike Lašče iz podružnične šole Rob. Prvi dan so učenci spoznali vsebine, ki jih na kmetiji Mahne razvijajo v okviru projekta Fitokmetije. S pomočjo zeliščarja so spoznali divjo hrano in zelišča, ki rastejo na travnikih in gredicah na domačiji, z mentorico so ustvarjali z rastlinskimi barvami ter se naučili še marsikaj uporabnega z gospodinjami oziroma Čajankami iz KUD Rob. Drugi dan je bil namenjen projektu z naslovom Inovativna učna okolja za spoznavanje okolja, kulturne krajine in kulinarčne dediščine. Kot na kmetiji Mahne

so robarskim učencem tudi na kmetiji Trček v Hrastovljah in na Lukčevi domačiji v Kostelu predstavili priložnosti za nova delovna mesta za mlade na kmetijah. Vsebine v sklopu dogodkov Dnevi evropske kulturne dediščine letošnje leto obiskovalcem sporočajo: Spoznaj? Varuj! Ohrani.

Cesta Podhojni hrib–Granjevica dobila novo podobo

Hvala vsem, ki ste kakorkoli pripomogli k tej pridobitvi, posebej g. Milanu Tekavcu, saj je v ta projekt vložil veliko truda in vztrajnosti, zdajšnjemu in prejšnjemu županu ter izvajalcem.

Srečno in varno vsem!
Darinka J.

Vračam se na stara pota

Ana Pia Debeljak

Obnovljen Zündapp

Septembra, pred štirimi leti, sem fazanč-ka Jana Kiklja spremljala do Srednje strojne šole v Ljubljani. Z njegovimi kolegi smo zjutraj poklepetali na kavi v bližnjem bifeju.

Dijaška leta so hitro minila. Za zaključno nalogo pod mentorstvom Igorja Stresa si je Jan izbral obnovo motorja Zündapp 515-002, letnik 1963.

O obnovi oz. restavriranju je Jan napisal zaključno nalogo na 30 straneh in vanjo vključil 52 fotografij. Naj na kratko povzamem vsebino naloge.

V februarju 2017 sta me dedi Franc in babi Ana včlanila v Old timer club Škofljica. Kot motorist in ljubitelj starodobnih vozil sem se odločil, da bom za končni izdelek srednješolskega izobraževanja obnovil starodobno motorno kolo. Moji zamisli je prisluhnil Franc Gruden, predsednik OTC Škofljica. Bil je navdušen, podaril mi je Zündapp 515-002, za kar se mu najlepše zahvaljujem. Bil sem vesel, saj sem lahko obnovil svojega starodobnika.

Starodobna vozila so del zgodovine, odražajo tehnologijo in modo časa, v katerem so nastala. Uvrščamo jih med premično kulturno dediščino. Motor je bil zame veliko

presenečenje. Takega motorja tega proizvajalca še nisem videl. Motor je lepe klasične oblike, odsev leta njegove izdelave. V njem je videti Colibrija z nemškim pridihom. Ko si ogledaš podrobnosti, se vidi, da je Zündapp nekaj posebnega, prestižnega. Skoraj v celoti je iz aluminija, po tem se razlikuje od mopedov drugih proizvajalcev tistega časa.

**Celotno nalogo –
Obnova motorja Zündapp
515-002 si lahko ogleda-
te na spletni strani OTC
Škofljica, na spletu so
tudi štirje deli filma – Jan
Kikelj, Obnova Zündapp.**

Še preden je bil naslov moje naloge potrjen, sem si ogledoval motorje, ki bi bili primerni za obnovo. Eden je bil predrag, drugi v precej slabem stanju, tretji ni bil dovolj star. Po potrditvi naslova zaključne naloge sem bil toliko bolj vesel podarjenega Zündappa. Z obnovo sva z dedijem začela konec oktobra 2019, takoj po prejemu motorja. Taki projekti se vedno zavlečejo, zato

Poliran agregat

sva si pripravila podroben načrt: razstaviti moped, sproti popraviti vse navoje, očistiti vse dele, odpraviti vse poškodbe ter odstraniti rjo, pripraviti vse dele, ki jih ne moreva obdelati v domači delavnici (cinkanje, kromiranje, poliranje), pripravljen agregat oddati dedijevemu prijatelju Cirilu Zalarju, nato odstraniti barvo z blokov in jih oddati na poliranje, oddati dele na peskanje ter nato zbrusiti peskano površino. Sledila so kitanje, barvanje in sestavljanje.

Pripravil sem seznam delov, ki se jih ni dalo popraviti, in jih naročil prek več spletnih strani. 25. oktobra sva z dedijem pričela z delom. Delal sem med šolskimi počitnicami, ob petkih po pouku ter med vikendi. 15. februarja 2020 sva se z dedijem vprašala, ali bo motor takoj vžgal. In res je. In kako lepo je zapredel rdeče zloščeni zapeljivec Zündapp. Uspelo je. Najino delo je bilo poplačano.

Čiščenje z lavo

Z dedijem sva v projekt vložila okoli 250 ur dela. Na pomoč pri delih, ki jih sama nisva mogla opraviti, so nama priskočili tudi drugi in prispevali svoj delež. Največ dela je bilo s čiščenjem delov, na katerih je bilo blato, olja in druge različne umazanije. Čistil sem s pomočjo bencina, olfa noža in drugih različnih pripomočkov. Ko je bilo vse očiščeno, sem s pomočjo topila lava odstranil barvo. Topilo sem nanesel s čopičem v debelini 1 mm. Zelo hitro je začelo delovati. S pomočjo različnih orodij sem odstranil vso barvo. Na koncu sem vse kose očistil z baterijskim vrtnikom z žičnim nastavkom.

Ko sem motor dobil, ni vžgal. Vzrok je bil močno poškodovan bat. Njegove poškodbe so namreč popraskale aluminijski cilindar brez jeklene puše, in ni ga bilo možno več popraviti. Tudi menjalna ročica se zaradi zlomljene povratne vzmeti ni vračala v svoj položaj. Motor je bil originalno pobarvan s sivo barvo, ki sem jo odstranil, motor pa dal polirati. Po mojem mnenju je to lepši videz.

V delavnici sem imel postavljeno kamero GoPro Hero 7 Black. Nanjo sem posnel 160 ur dela, večino kot time-lapse.

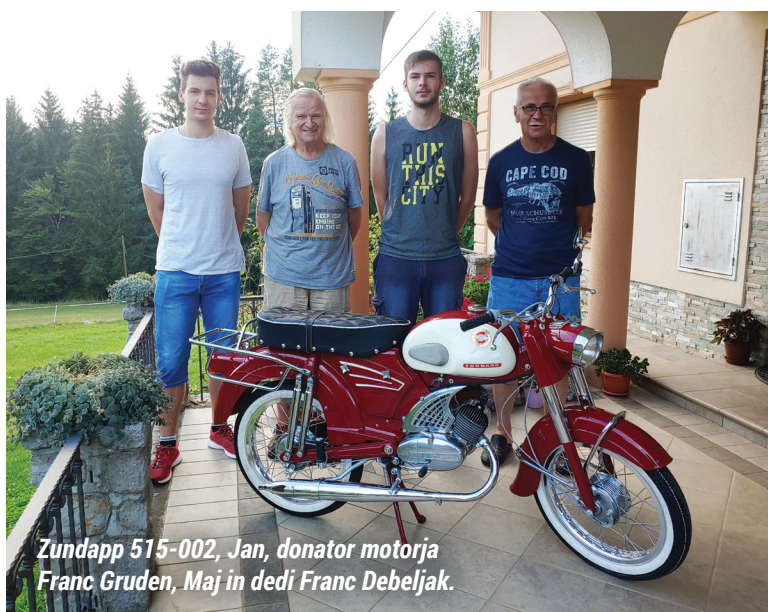
Med obnovo se prepleta moje delo in delo mojstrov, usposobljenih za posamezne postopke. Med razstavljanjem in sestavljanjem sem ugotovil, da je treba imeti veliko mehničnega znanja, precej potrpljenja, biti moraš natančen in imeti pravilen pristop do dela.

Pri obnovi sem imel srečo, da je bilo podarjeno motorno kolo v še kar dobrem stanju. Dobil sem nove izkušnje in znanja, zlasti pa zadovoljstva. S tem zadovoljstvom so pozabljene vse težave. Nikoli si nisem predstavljal, koliko dela, časa in finančnih sredstev je potrebnih za tako obnovo. Zadovoljen sem tudi, ker se je z restavriranjem ohranilo še eno motorno kolo, ki je del tehnične dediščine.

V vsakdanjem življenju niti ne pomislimo na to, da brez starodobnih naprav in njihovih izboljšav svet ne bi bil takšen, kot je. Kolo je nepogrešljiv element rotacije, ki je že iz prazgodovine človeštvo vodilo k razvoju.

Zundapp pred obnovo

Zundapp 515-002, Jan, donator motorja Franc Gruden, Maj in dedi Franc Debeljak.

Z dedijem sva v projekt vložila okoli 250 ur dela. Na pomoč pri delih, ki jih sama nisva mogla opraviti, so nama priskočili tudi drugi in prispevali svoj delež.

Sama sem velikokrat s fotoaparatom opazovala Jana in dedija, njegovega domačega mentorja. Včasih sta samo nemo tuhtala, z očmi uprta v detajle. Takrat jo je bilo najbolje hitro ubrati iz delavnice.

Konec dober, vse dobro. Ob tej priložnosti mi Zündapp šepne: »Vračam se na stara pota!« Jan se je prelevil v bruca, fazanjo belo moko, koruzo in čečkarije so zamenjale dobra glasba in ples ter prava žurka, jaz pa sama pijem kofe.

Kje so tiste stezice ...

Zdenka Zabukovec

Društvo za ohranjanje dediščine je 20. septembra organiziralo pohod po Trubarjevi rojstni fari. Isti dan bi običajno potekala tudi osrednja društvena prireditev praznik suhega sadja, ki je bila letos odpovedana zaradi znanih zdravstvenih omejitev. Namesto nje pa smo pripravili slikarsko kolonijo, ki je spomladi skupaj s prireditvijo praznik pomladi prav tako odpadla zaradi epidemije.

Proti Trubarjevi domačiji

V sončnem jutru je več kot 70 pohodnikov in vodnikov pred Domom krajanov Turjak pozdravil predsednik Lojze Senčar. Iz preventivnih razlogov smo se popisali in več kot polovica si je proti plačilu zagotovila malico, ki so jo na Gradežu v tistem času pripravljale naše članice. Vodniki smo pohodniško kačo čim bolj raztegnili, da smo lahko hodili brez nadležnih zaščitnih mask. Prvi del poti je hitro minil, ker nas letos med drevje niso vabile jesenske gobe.

Andrej Perhaj pred žago

Na Trubarjevi domačiji je Adl zaradi koronskih priporočil kar na prostem obrazložil pomembnost nekdanjih mlinov in žag. Bili so središče informacij za kmete, ki so tja potovali tudi po dva dni. Tam so se zabavali, sklepali posle, se celo dogovarjali za poroke. Slišali smo tudi nekaj o njihovi zgodovini – nekoč je bilo do Ponikev kar 30 mlinov, na Trubarjevini je žaga venecijanka delala še leta 1986.

V Škocjanu

Po ogledu smo pohod z Rašice do Škocjana nadaljevali po gozdnih poteh. Vodnik Andrej Jakob je povedal nekaj podatkov o zgodovini župnije in cerkvi sv. Kancijana, ki je bila leta 2008 z občinskim odlokom razglašena za kulturni spomenik lokalnega pomena. V njej je bil krščen Primož Trubar, na kar opozarja tudi spominska plošča. Štiri leta je bil upravnik župnije Jurij Dalmatin. Pomemben župnik je bil Janez Jereb, ki je tja prišel leta 1906 in takoj začel pisati kroniko župnije. Skupaj z zgodovinskimi podatki je gradivo uredil kasnejši župnik Edo Škulj in ga izdal v štirih knjigah. V škocjanski cerkvi so do leta 1800 pokopavali člane turjaške grofovske družine Auerspergov, ki so jih kasneje premestili na turjaško pokopališče.

Kje so tiste stezice?

Ko so si pohodniki ogledali cerkev in Trubarjev spomenik pred njo ter se malo osvežili z napitki ali s prigrizki, nas je čakal zadnji del pohoda. Nekateri so izbrali kar krajšo pot po asfaltu do začetka Gradeža, drugi smo se pustili voditi Andreju, ki je z nekaj truda našel precej zaraščeno stezo, po kateri so nekoč vaščani z Gradeža in Sloke Gore po bližnjici pešačili do cerkve. Kar strm vzpon nas je pripeljal do vrha vasi.

Med slikarji in vonjem jurčkov

Med sprehodom skozi Gradež so si pohodniki lahko ogledali vaše znamenitosti in posamezne slikarje, ki so na platna dodajali še zadnje barve in črte ali pa so jih pospravljali, ker so jih nameravali dokončati doma. Poklepetala sem z Ljudmilo Turk, članico Društva likovnikov Ljubljana, sicer pa Gorenjko iz Podnarta, ki je slikala staro Andolškovo hišo. Povedala je, da vsakič uživa ob obisku naše vasi. Enak motiv si je izbral Nale Sijarič. Bil je navdušen nad vaščankami in vaščani, ki so likovnike tako prijazno sprejeli, da se je počutil, kot bi prišel domov.

Zadovoljni pohodniki

Pri sušilnici smo pri mizah na ustrezni razdalji vsi lačni in veselih obrazov pomlatili jurčkovo enolončnico in jabolčni zavitek. Veliko pohodnikov je povedalo, da so se že udeležili tudi drugih naših prireditev in da obžalujejo, ker je odpadel najbolj obiskan praznik suhega sadja. S potekom poti, z vremenom, vzdušjem in s pogostitvijo so bili izredno zadovoljni. Ob slovesu smo si vsi zaželeli, da bi nas koronavirusna bolezen kar najmanj časa omejevala pri prijetnih srečanjih.

Ekološka pridelava prosa na Gradežu.

foto: arhiv Društva za ohranjanje dediščine

1. setev

2. valjanje

3. pletev

4. žetev

5. metev

Pekoče, okusno, barvito Čililand v Malih Laščah

Nataša Krese

Če ste mislili, da čiliji uspevajo samo v tropskih in nam oddaljenih državah Južne Amerike, ste se zmotili. Tudi pri nas se je v zadnjih letih pojavila čilimanija – gojenje malih, bolj ali manj pekočih vražičkov najrazličnejših sort, barv in oblik, ki zadnjih nekaj let krasijo naše njive, vrtove, visoke grede, posode in balkonske ograje.

Čili džungla v visoki gredi

Balkonsko okrasje – barvito in užitno

Sadike čilijev, ko so še na toplem

Sezono začnem sredi februarja, s sajenjem semen in vzgajanjem sadik, ki jih premaknem na prosto, ko je topleje (sredi maja). Čiliji niso zelo zahtevna rastlina, potrebujejo pa veliko hranil, vlage in sonca. Zahvalil se vam bo z grmom, polnim plodov.

Plodovi se barvajo

Natkin glažek, domači izdelki z dodatkom čilija

Letos so se med približno 80 sadikami in vsaj 30 različnimi vrstami znašli Carolina Reaper, dolgo časa najbolj pekoč čili na svetu, z več kot 2 mio skovilov (lestvica, ki meri pekočino), Aji Charapita, najdražji čili na svetu (kilogram stane več kot 20.000 dolarjev), čiliji s sadno noto Lemon Drop, Aji Amarillo, Aji Pineapple, in seveda cela vojska Habanerotov, od belega, rumenega, oranžnega, peach in rdečega. Na balkonski ograji pa so kraljevali okrasni mini čiliji Bolivian Rainbow, Pretty in Purple, Aji Omnicolour in drugi.

Habanero čiliji so zelo okusni, vonj in okus sta edinstvena, pekočnost pa kar konkretna, zato so primerni tako za sušenje kot predelavo.

Erótico v vsem svojem razcvetu

Večina čilijev konča v čili omakah, kjer kombiniram in uravnavam pekočnost z različnimi dodatki (sadjem, zelenjavo ali pa s tartufi). Možnosti za kombiniranje je res veliko, domišljija ima prosto pot, naredila sem še čili olje, čili sol, sladko-pekočo omako, pekočo lutenico in lani prvič tudi domače čili klobase. Bile so odlične.

Čili ima tudi zdravilne in pozitivne učinke na človeško telo, zato ga mnogi strokovnjaki priporočajo za uravnavanje prebave, blaženje vnetij, za zaščito srca pred strdki, proti zamašenemu nosu in glavobolu. Pa še več vitamina C ima kot pomaranča.

Limonce zorijo :)

Aji Charapita – najdražji čili na svetu

Še nekaj malih trikov pri predelavi čilijev:

- 1.** Vedno uporabljajte rokavice – kapsaicin (alkaloid, ki povzroča pekočnost) se zažre v pore vaše kože na rokah in tudi povsod, kjer se primete z njimi. Lahko žge več dni, sploh ko se pore odprejo (npr. pod toplo vodo).
- 2.** Imejte masko, pa ne zaradi koronavirusa, ampak ker ko čili odprete, je vonj zelo dražil.
- 3.** Ko pokušate čilije, ga ne okušajte z ustnicami, ampak vedno z žličko na jezik.
- 4.** Če je res prehudo, si pomagajte z mlekom ali navadnim jogurtom, ali pa grgrajte jedilno olje. Sok ali voda ne bosta pomagala.

Torej, s C-vitaminom proti vsem virusom letošnje zime!

Sprehod mimo visoke grede, in dovolj je C vitamina za zimo

AED od sedaj dostopen tudi v Rutah

Borut Tomažin

Sredi septembra smo na vhodu v kletne prostore bivše OŠ v Mohorjih namestili AED.

AED ali avtomatični zunanji defibrilator je naprava, ki lahko s pomočjo električnega sunka ponovno požene srce nekoga, ki je doživel srčni zastoj, in s tem tudi reši življenje. Naprava je enostavna in povsem varna, ob sledenju navodilom jo lahko uporablja vsakdo.

Sama uporaba defibrilatorja še ne rešuje življenja, je pa ključni pripomoček pri temeljnih postopkih oživljanja. Ob dejstvu, da pri tovrstnih stanjih sekunde rešujejo življenje, je dostopnost AED v Rutah, glede na oddaljenost kraja, še kako pomembna in praktično nudi edino možnost preživetja.

Na prošnjo KO Rute, da bi postavili AED, so se zelo hitro odzvali tudi na občini, za kar se iskreno zahvaljujemo županu, dr. Tadeju Malovrhu, občinskemu svetu, občinski upravi, največja zahvala pa gre Barbari Pečnik za njeno zavzetost in koordinacijo vseh potrebnih aktivnosti.

Ker pa sam aparat brez osnovnih znanj temeljnih postopkov oživljanja nima prave funkcije, smo kmalu po namestitvi AED v prostorih nekdanje OŠ Mohorje izvedli tudi osnovni tečaj temeljnih postopkov oživljanja z uporabo AED.

Usposabljanje je ob koordinaciji Barbare Pečnik izvedel izkušeni reševalec Danijel Andoljšek iz Reševalne postaje UKC Ljubljana.

Usposabljanja se je udeležilo osem krajanov Rut in lokalna turistična vodnica, ki jo je nanj napotila občina.

Kljub novi pridobitvi pa velja ponoviti besede reševalca Danijela Andoljške, da moramo za svoje zdravje in varnost v prvi vrsti poskrbeti sami in da se skušamo s preventivnim ravnanjem izogniti neljubim zdravstvenim zapletom.

Razstava buč in dobrote iz njih

Dragica Heric

Članice DPŽ Velike Lašče so že 15 let zaporedoma v jesenskem času pripravile Bučno-marmeladni dan. Tisti dan je v Velikih Laščah zadišalo po bučni juhi, na pokušino pa so bile tudi številne druge dobrote iz buč.

Letos prireditev ni bila v običajnem okviru zaradi koronavirusa, so se pa članice odzvale na vabilo Marije Merljak, da z razstavo buč ter predstavijo buč od semena, pridelka do jedi iz buč sodelujejo v oddaji na RTV Slovenija Dobro jutro. In tako so članice DPŽ Velike Lašče v Robu pripravile razstavo buč in drugih jesenskih pridelkov, ki je bila na ogled tri dni. Na snemalni dan so si gostje lahko ogledali tudi predstavitev jedi iz buč in drugih dobrot.

Bogato obložena miza dobrot.

Buče in bučke je mogoče vložiti v kislo, kot kompot ali iz njih narediti marmelado.

Članice DPŽ Velike Lašče z Marijo Merljak.

Na domačiji Škrabec v Robu so članice DPŽ Velike Lašče zbrale najrazličnejše buče in druge jesenske pridelke, iz njih so naredile tudi lepe aranžmaje ali jih postavile na stare vozove in drugo staro kmečko orodje. Zelo bogata je bila na dan snemanja oddaje Dobro jutro miza z najrazličnejšimi jedmi iz buč ali jedmi v kombinaciji z bučami. Med dobrotami ni manjkalo bučne juhe, kruha iz bučnih semen in kruha iz bučnega pireja, slanih in sladkih štrudljev različnih vrst buč, nadevanih in ocvrtih buč in bučk, celo potice in še številnih drugih jedi iz buč. Poleg sveže pripravljenih jedi in bučnih semen so bile razstavljene tudi vložnine sladkih in slanih buč ter marmelade in džemi iz buč. Članice so v oddaji prikazale tudi običaj – grabljenje listja za steljo v hlev. Nekoč je bilo to obvezno jesensko opravilo na vseh kmetijah, ki so imele v hlevih živino, danes pa ga opravljajo le redkokje. To so opravile

na Korovem hribu, nasproti Škrabčeve domačije, kjer vsako leto prikažejo tudi ročno košnjo in grabljenje trave s tradicionalno pojedino, kot se je to delalo nekoč.

Razstavljene buče in drugi pridelki so bili na dvorišču Škrabčeve domačije na ogled tri dni. Večino pridelkov so pridelale članice DPŽ Velike Lašče same, ki si med seboj vsako jesen tudi izmenjajo semena. S svojimi pridelki so razstavo še obogatili Jože Železnikar iz Četeža pri Turjaku, ki je znan po tem, da prideluje največje in najtežje buče, kmetija Jančar in kmetija Rupar iz Podhajnega hriba ter kmetija Tekavec iz Velikega Osolnika. Bogato letino buč in drugih jesenskih pridelkov so si poleg učencev OŠ Velike Lašče in podružnične šole Rob ogledali tudi številni krajanji in drugi mimoidoči.

V oddaji Dobro jutro so članice DPŽ predstavile dobrote iz buč.

Rolada iz buč in bučnih semen.

Ocvrte bučke.

Teh naših 70 let

Ali nekaj o nastanku DU Velike Lašče (5. del)

Helena Grebenc Gruden / foto: iz arhiva DU in arhiva Mije Jelaska

In že smo v času, ki nam je blizu. V upravnem odboru in pri drugih nalogah Društva upokojencev so že bili naši znanci, današnji sosede, prijatelji.

Po letu 2007 je bil še za štiri leta (do leta 2011) izvoljen predsednik Ivanc Franc, ki je nadaljeval z uspešnim delovanjem in ustvarjal pozitiven trend aktivnosti v Društvu. Podpredsednica je postala Franja Sedej. Pridružila se je nova blagajničarka Anica Zrnc, ki je to funkcijo zelo vestno opravljala vse do leta 2019. Izvoljena je bila tudi nova tajnica Mija Jelaska. Z njo se je zaključilo obdobje treh tajnic: Justine Jagodiče, Marije Paternost in Danice Vrh, ki so bile več desetletij tudi kronistke, komentatorke dogodkov, voditeljice v senci in vzor v lepomislu. Nova tehnologija in novi mediji so narekovali nov način tega dela in Mija Jelaska ga je obvladala. Programi društva pa so se nadaljevali, tako kot je narekoval Pravilnik Društva upokojencev Velike Lašče, ki je predstavljal in še danes predstavlja pravno podlago za delovanje društva.

Predsednik France Ivanc in tajnica Mija Jelaska

Od vseh aktivnosti so bili izleti še vedno najbolj priljubljeni. Vestno in skrbno jih je organizirala Alenka Rozman, v pomoč ji je bil vodič Jože Škulj iz Rašice, ki je vse izlete tudi opisal v svoji knjižici Nasmeljani obrazi. Tudi obiski članov so se nadaljevali in so bili v domeni in organizaciji Francke Jamnik, referentka za rekreacijo je bila Majda Gradišar, nova predsednica nadzornega odbora je postala Marija Trotovshek.

Vir: po zapisnikih arhiva DU Velike Lašče

V naslednjih štirih letih je predsednik nadaljeval svoj sistemom vodenja. Največ članov so k sodelovanju z društvom pritegnili izleti in srečanja. Športne aktivnosti balinarjev in strelcev so nekoliko zastale oziroma so jih člani izvajali predvsem na rekreativni ravni, zato so bila priznanja in pokali še toliko več vredni in bolj zaželeni. Zelo delavne pa so ves čas bile naše Nitke.

Nadaljevali so se tudi obiski najstarejših in obolelih članov, saj je to naša prvenstvena in permanentna naloga. Za jubilate, ki so v tekočem letu dopolnili 80 in 90 let, je društvo pripravilo srečanja in simbolična darila.

V tem času je društvo od MZU dobilo tudi priznanje za poverjenike, Jože Gačnik in Jože Škulj sta prejela plaketi za požrtvovalno delovanje. Društvo je v zahvalo za pomoč, sodelovanje in podporo Osnovni šoli Primoža Trubarja Velike Lašče in Občini Velike Lašče podarilo zahvalni listini. Posebno pozornost z listinami in zahvalo za štirideset, trideset in dvajset let članstva v društvu so vsako leto prejeli tudi zvesti dolgoletni člani.

Jože Škulj je od predsednika DU prejel priznanje za odlično, dolgoletno delovanje v društvu.

Ribnica, leta 2009: Pri Puglju je bilo vedno veselo in prijetno.

Škofljica, leta 2010: Na tekmovanju z zračno puško so ponosni strelci zasedli 3. mesto.

Leto 2007 je prineslo tudi spremembo monetarnega sistema. Slovenske tolarje je zamenjal evro. Posledično so se dvignile cene osnovnih potrebščin, temu so sledila tudi društvena članarina in vplačila v Vzajemno posmrtninski sklad. Povišale so se tudi članarine za naše nadrejene v zvezi (OPZDU, MZU, ZDUS). Njihova naloga pa je ostala ista: na višjih ravneh doseči izboljšanje splošnega družbenega položaja upokojencev.

Vsako leto smo v dogovoru z ravnateljico Metodo Kolar v prostorih Osnovne šole Primoža Trubarja Velike Lašče uspešno izvedli društvene občne zборе s skoraj 200 udeleženci. Na zborih so poleg uradnega dnevnega reda s kulturnimi prispevki nastopali naši člani, gostje in tudi učenci osnovne šole pod vodstvom Branke Levstek. Vedno so bili povabljeni in se vabilu tudi odzvali: takratni župan Občine Velike Lašče, Anton Zakrajšek, predsednik MZU Ljubljana, Marjan Sedmak, predsednik OZDU Ljubljana Vič-Rudnik, Stane Hribar, in podpredsednik ZDUS-a, Anton Donko.

Z ustaljeno organizacijsko shemo in gosti je bila na volilnem občnem zboru društva leta 2011 v prisotnosti 186 članov izvoljena nova predsednica Marija Trotovshek. Sestava upravnega odbora in poverjenikov po vaseh pa se ni bistveno spremenila.

Skavti in prostovoljstvo

Prostovoljstvo. Kdo sploh je prostovoljec? SSKJ pravi, da je prostovoljec nekdo, ki se prostovoljno odloči, prijavi za določeno delo, dejanje. Zakon o prostovoljstvu, ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije (2011), pa v 2. členu definira prostovoljstvo kot družbeno koristno brezplačno aktivnost posameznikov, ki s svojim delom, znanjem in izkušnjami prispevajo k izboljšanju kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter k razvoju solidarne, humane in enakopravne družbe. Poleg tega krepi medsebojno solidarnost ljudi, spodbuja razvoj človeških zmožnosti in vseživljenjskega učenja, zagotavlja družbeno povezanost in sodelovanje pri reševanju problemov posameznikov in družbe. Ampak kaj to pomeni v praksi?

»Poskušajte pustiti ta svet za spoznanje boljši, kot ste ga prejeli, in ko boste odšli, boste odšli srečni in z občutkom, da niste zapravljali časa.«

(Bi-Pijevo zadnje sporočilo)

Biti prostovoljec pogosto pomeni biti malce čuden. Še posebej v današnji družbi, ko je svet naravnani na to, da je največja vrednota poskrbeti zase. Da ne bo pomote – to je še kako pomembno, a vedno bolj se mi dozdeva, da se ljudje tega pogosto lotijo na napačen način. Nekateri iščejo srečo v materialnih dobrinah in se jim zdi nujno potrebno, da res vsak prosti trenutek izkoristijo za delo in službo cečinčkov; spet drugim največje veselje prinese že šesti ogled najljubše serije ... In spet – tudi s tem ni nič narobe. A sama vedno bolj opažam, da mi to preprosto ni dovolj. Vsaj odkar sem izkusila, kako močne sledi v tebi pusti službenje bližnjim.

Idej, kako in kje si lahko prostovoljec, je milijon. Od skavtov, gasilcev in animatorjev do ljudi, ki pomagajo pri razdeljevanju hrane. Ena izmed bolj izpopolnjujočih izkušenj (ki je mimogrede dosegljiva prav vsakemu izmed

vas, če ste le stari vsaj 16 let; tudi če nimate na tone časa) pa je zagotovo tudi summer-job. Da razrešim prvo dilemo – zadeva (kljub besedi job v imenu) ni plačana – vsaj ne v gotovini. Gre namreč za prostovoljni delovni tabor za mlade, ki ga organizirajo Mladi za zedinjen svet. Vsako poletje se odpravimo v en konec Slovenije in tam ponudimo pomoč lokalnim ljudem, ki zaradi fizičnih omejitev ali socialno-ekonomskih stisk ne zmorejo postaviti dela doma ali v njihovi okolici. Mladi jim posodimo svoje roke, pobelimo kakšno steno, pospravimo in prilagodimo življenjski prostor, zgradimo kak kurnik idr. V resnici pa se ob tem zgradi še veliko več – zgradijo se odnosi. Vsakič znova me preseneti, kako vezi, ki se spletejo med nami, obstanejo še vrsto let. Še danes se slišim z družino s sinom, ki je po prometni nesreči za vedno obležal na postelji, ostalim članom pa se je ob tem ustavilo življenje. Velikokrat s hvaležnostjo v očeh povedo, da jim je naša prisotnost pomagala, da so spet počasi začeli živeti. In zavedanje, da je že teden dni dovolj časa, da nekoga postaviš na noge in ga napolniš z novim upanjem ter voljo do življenja, te napolni z neizmerno močjo in potrditvijo, da imaš moč spreminjati svet na bolje.

In takih zgodb je še mnogo. Tu so tudi letošnje. Že res, da nam je korona preprečila, da bi se na kupu zbralo 60 mladih z vse Slovenije, a ker se zavedamo, da ljudje tudi (če ne še bolj) v teh časih potrebujejo našo pomoč, smo imeli več enodnevnih akcij. In glej, spet je bil tu razlog za hvaležnost in nove iskrice v očeh.

Delati dobro in pomagati bližnjemu, ti prinese zares ogromno. Pa to še zdaleč niso zgolj lepe besede in prazne obljube. Pred kratkim sem poslušala pogovor s psihiatrinjo Mojco Zvezdano Dernovšek, ki pravi, da je altruizem (poleg humorja in zadržanosti) eden izmed treh ključnih obrambnih mehanizmov, ki zmanjšuje raven stresa v nas in tako ljudi neposredno osrečuje. Zato ne pozabi (še posebej v teh časih) tudi ti kdaj pa kdaj pomisliti na svoje zdravje in poskrbeti zase!

(Zvita vever'ca)

Prostovoljstvo ni le nekaj, kar je povezano samo s pomočjo v izrednih razmerah. Je način življenja. Za to, da smo prostovoljci, prav tako ne potrebujemo biti člani kakšne organizacije – prostovoljec je lahko kar vsak izmed nas v svojem vsakdanjem življenju. Prostovoljec si lahko že, ko stari gospe pomagaš čez cesto, lepo pozdraviš soseda ali pa narišeš nasmeh na obraz žalostnega sošolca. Te za nas drobne stvari imajo lahko za sočloveka ogromen pomen – zato le pogum v roke in ne pozabi delati dobro. Vsak dan!

(Vljudni ris)

Skavt praktik kuha:
trganci
na sladek način

»Karkoli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.«
(Mt 25, 40)

Biti prostovoljec pomeni dati košček sebe drugim. Svoje bisere deliti z drugimi in jih s tem pomnožiti. Ena izmed najbolj navduhujočih izkušenj prostovoljstva v mojem življenju je prav zagotovo animatorstvo pri Karitasovem projektu Počitnice biserov. Gre za letovanje v Portorožu, namenjeno otrokom, ki sicer počitniških radosti na morju ne bi doživeli. Večina otrok prihaja iz družin, ki jim Karitas tudi drugače pomaga z materialno pomočjo, ali pa se družine soočajo z drugimi stiskami; smrt staršev, razveze, bolezen, rejniške družine idr. Delo s takimi otroki je pogosto naporno – tako fizično kot psihično. Kot animator se tako velikokrat znajdeš v situaciji, ko zaradi pomanjkanja izkušenj ali nepoznavanja družinskih razmer ne veš, kako pristopiti do otroka in mu pomagati. Vsakega, ki se nam pridruži, sprejmemo kot nepopisan list papirja. Otroci so srečni, ko odmislijo težave doma in vidijo, da so vsaj en teden v letu sprejeti in ljubljeni. Veliko zgodb ostane zakopanih nekje globoko, marsikatera pa privre na plano. Takrat vidiš, da jim je težko. In ko majhen otrok pri večerini molitvi in angelčku, ko so roke prepletene druga z drugo, reče, da je v današnjem dnevu najbolj hvaležen za ta trenutek, da smo vsi skupaj, se ti orosijo oči. Ko gredo domov, ko te objamejo, jokajo, ko večkrat povedo, kako zelo radi te imajo in da te bodo pogrešali, vidiš, da so srečni. To ti pomeni največ. In v srcu čutiš toplino in veselje in moč, da bi lahko premikal gore. In takrat veš, da v življenju nekaj delaš prav.

Biti skavtski voditelj, animator ali prostovoljec ni samo naloga, temveč poslanstvo. Prostovoljstvo me napolni in tukaj res velja, da če daš vse od sebe, dobiš mnogokrat povrnjeno.

(Prizadevna lastovka)

Tudi skavtstvo in prostovoljstvo sta ne-ločljivo povezana. Otroci so na svoji skavtski poti že kot majhni (volčiči in volkuljice oz. izvidniki in izvidnice) povabljeni, da na različne načine pomagajo ljudem v lokalnem okolju. Najbolj znan projekt je prav gotovo lučka miru iz Betlehema, pri katerem skavti kljub mrazu, snegu ali dežju več ur raznašajo lučko miru ter s tem prinašajo veselje in mir ljudem v božičnem času, zbrani denar pa namenijo v dobrodelne namene. Tu sicer ne gre za konkretno fizično delo, a tudi nasmehi štejejo.

Prostovoljstvo je še bolj prisotno pri starejših skavtih v klanu, kjer je najpomembnejša stvar ravno služenje drugim. Svojo pomoč in pripravljenost nudijo v domovih za ostarele, pri civilni zaščiti, Rdečem križu in drugod, kjer se pojavijo potrebe. Tako otroci, ki se več let urijo na skavtskih srečanjih, nekega dne postanejo voditelji, ki prostovoljno več ur na teden namenijo načrtovanju in izvedbi srečanj za otroke, in na tak način znanje o naravi, vrednote in svoj čas predajajo mlajšim generacijam. Pomembna stvar pri skavtstvu je tudi služiti Bogu in domovini, in sicer kot odgovorni državljani in kristjani, ki se učijo prepoznati tudi potrebo drugih ljudi okoli sebe in odgovarjati na njihov klic.

(Iskriva k'kuš)

»Niti plačila niti nagrade ne dobimo za služenje, toda prav to nas osvobaja. Ne delamo za delodajalce, temveč za Boga in za lastno vest.«
(Robert Baden-Powell)

Trganci – jed, ki so jo jedli že naši stari starši in še danes navdušuje. Njena priprava je nadvse preprosta in hitra. Zanj potrebujemo le osnovne sestavine, ki jih lahko najdemo v vsaki domači (in tudi skavtski) kuhinji. Trgance lahko jemo tako slane (npr. z bolonjsko omako, omako iz sirčka, smetano-vo omako ali čebulo) kot tudi sladke. Ti so nam skavtom najbolj pri srcu, še posebej tisti s cimetom in z jabolki, ki so kot nalašč za jesenske dni, ko pred mrzlimi zimskimi dnevi z jablan pobereмо še zadnje sadove narave. Priporočam vam, da jih poskusite.

Čas priprave: 30 minut
Število oseb: 3–4 osebe, če pripravljate trgovce kot samostojno jed, ali 4–5 oseb, če jih pripravljate kot prilogo.

Sestavine za trgovce (twist):

- 500 g moke,
- 400 ml vode,
- sol

Sestavine za preliv:

- 2 žlici masla,
- 4 jabolka,
- 4 žlice sladkorja,
- 1 žlička cimeta

Priprava: Jabolka umijemo, olupimo, izkoščičimo in nato narežemo na majhne koščke. Pripravimo testo. V skledi zmešamo moko in sol ter postopoma dodajamo vodo, da dobimo rahlo lepljivo zmes, ki se hkrati lepo trga. Najlažje je, če testo zamesimo z rokami. V loncu zavremo vodo ter jo solimo. V vrelo vodo natrgamo manjše koščke testa. Priporočljivo je, da so koščki čim manjši, saj se tako hitreje skuha. Počakamo približno 10–15 minut. Ko trgovci priplavajo na površje, so kuhani. Te odcedimo in jih nato z vilicami preložimo v posodo. Pripravimo še omako. V ponvi raztopimo maslo ter nanj stresemo koščke jabolka. Počakamo, da se jabolka zmehčajo, in nato dodamo cimet. Vsi sladkosnede jih lahko na koncu potresete še s sladkorjem.

Izvajanje rekreativne vadbe v malem nogometu 2020

Jani Levstik

Letošnja sezona v malem nogometu se je začela dva meseca kasneje, kot je to v navadi. Tradicionalno ligaško tekmovanje je bilo nadomeščeno z vadbo, ki je za udeležence prinesla kar nekaj sprememb. Ne glede na to, da se je vadba izvajala na zunanjem igrišču, je bilo veliko truda organizatorja posvečenega spoštovanjem ukrepov, ki so predpisani za izvajanje športne vadbe. Vadbo smo izvajali v obdobju od junija do septembra, večinoma kar dvakrat tedensko, saj smo želeli udeležencem ponuditi čim več terminov za igranje malega nogometa. Ker pa vadba ni prava, če se rezultati ne beležijo, smo na koncu dobili tudi novega zmagovalca, ki je letos premierno odšel v roke ekipe Dimnikarstvo Okič Loški Potok, drugo mesto je osvojila ekipa Kume Team, tretje pa ekipa Galaktiki. Zahvala gre Občini Velike Lašče, ki s spodbujanjem programov športa omogoča, da je ta dostopen praktično vsem zainteresiranim ekipam in posameznikom. V prihodnjem letu začnemo znova, takrat upamo, da v običajnem terminu od aprila dalje.

Izvajanje športnih programov 2020 pod okriljem Športne zveze

Jani Levstik

Po lanskoletnem zasedanju in ustanovitvi Športne zveze Velike Lašče je ta v začetku leta 2020 začela tudi uradno delovati. Trenutno je v športno zvezo vključenih vseh šest športnih društev s sedežem v občini, ki so tudi v preteklih letih izvajala športne programe. Letošnje leto je tudi z vidika športa posebno, saj so se programi in prireditve začele z zamikom, kot vse kaže, pa bo jesen prinesla spet nove omejitve. Ne glede na situacijo, so se športna društva izkazala s svojo dejavnostjo ter se pri svojem delovanju in izvajanju programov prilagodila stanju, ki bo, kot kaže, trajalo še nekaj časa. Tako je bila izvedena večina programov in prireditev, ki so bili načrtovani za leto 2020, ob tem pa smo ves čas skrbeli za spoštovanje predpisanih ukrepov z vidika zdravja vključenih športnikov kot tudi obiskovalcev. Cilj športne zveze je tudi okrepiti sodelovanje z Osnovno šolo Primoža Trubarja, korak v tej smeri je bila donacija več kot 200 prigrizkov za šolarje v okviru dneva slovenskega športa, ki mu je po potrditvi državnega zbora posvečen 23. september. Namen praznika je povečati zavedanje o pomenu telesne in športne dejavnosti, ob tem pa spodbujati vrednote biti telesno aktiven, uživati življenje in skrbeti za dobro počutje. S povezovanjem športnih društev in iskanju skupnih interesov bomo tudi v okviru športne zveze te cilje in vrednote prenesli na dogajanje v naši občini.

Baliranje v Robu 2020

Janez Škrabec za BK Rob

Medobčinsko tekmovanje

Že leta igramo v medobčinski ligi, ki jo pripravlja Zveza športnih organizacij Grosuplje. V ligo je vključenih od šest do osem ekip. V letošnji sezoni smo odigrali celotno medobčinsko ligo in dosegli 3. mesto.

Prehodni pokal Občine Velike Lašče

V letošnjem letu nismo izvedli tekmovanja za prehodni pokal Občine Velike Lašče zaradi razmer, v katerih smo se znašli. Upam, da bo v naslednjem letu situacija ugodnejša, kot je trenutno.

Občinsko prvenstvo dvojic

19. 9. 2020 smo na balinišču v Robu odigrali turnir za občinskega prvaka v dvojicah. Udeležilo se je šest ekip iz Občine Velike Lašče.

Po hudem boju so si mesta in pokale razdelile naslednje dvojice:

1. Jože Železnikar in Tone Indihar,
2. Upokojenci Občine Velike Lašče, Jože Levstik, Marin Jelaska in Jože Jaklič,
3. Jože Zalar in Darko Rupar.

Tekmovalci so se pomerili tudi za pokala: Najboljši zbijač in Najboljši bližač

V teh dveh disciplinah so igrali vsi člani ekip. Pri zbijanju in bližanju je bilo pestro in napeto.

Najboljši med njimi za bližanje je bil Jože Zalar, za zbijanje pa Darko Rupar.

Vsem tekmovalcem se zahvaljujem za udeležbo, Občini Velike Lašče pa za podporo.

Vse, ki vas zanima baliranje, vas sprošča ali predstavlja obliko rekreacije, BK Rob vabi, da se vsako sredo dopoldan pridružite društvu upokojencev Velike Lašče, ob torkih in petkih ob 18. uri pa lahko balinate člani in ljubitelji tega športa.

Tenis Cereja, Velike Lašče

25. občinsko prvenstvo v tenisu

Stanka Hren / foto: Martin Lovšin

Letošnje občinsko prvenstvo smo že tradicionalno organizirali drugi vikend v septembru. Igralci so se pomerili posamezno in v dvojicah. Prijavilo se je rekordno število tekmovalcev, posamezno 24 in 26 v dvojicah.

Letos je najprestižnejši pokal v tenisu prvič odnesel domov Gal Škulj. Prav tako je prišlo do menjave na vrhu lestvice pri dvojicah. Brata Jan in Miha Žužek sta odigrala odličen tenis in premagala večletna prvaka, ki sta popustila v finalu.

Sezona 2020 je bila po 28-ih letih tenisa v Velikih Laščah med uspešnejšimi. Tenis je pri nas zelo priljubljen šport. Ohranjanje telesne pripravljenosti je na prvem mestu. Skrb za zdravje je naša najboljša naložba.

Vsem tekmovalcem čestitamo za dobro odigrane tekme. Gledalcem pa se zahvaljujemo za spodbujanje in navijanje.

Zmagovalci moški posamezno:

1. Gal Škulj
2. Miha Žužek
3. Andro Kastigar

Zmagovalci moške dvojice:

1. Jan Žužek, Miha Žužek
2. Andro Kastigar, Luka Jakše
3. Tine Starič, David Škof

Masters teniške piramide, Cereja 2020

Tekmovanje v teniški piramidi poteka vsako leto, takoj od pomladi, ko pripravimo igrišči, do pozne jeseni, ko s turnirjem masters zaključimo tekmovalno leto.

Tekmujejo lahko igralci vseh starosti in predznanih. Cilj vsakega je premagati nasprotnika, izboljšati svojo igro, taktiko ali se samo kakovostno rekreirati. Tenis lahko igramo že s samo osnovnim znanjem, in potem je spet samo od nas odvisno, na katerem mestu bomo pristali ob koncu sezone. K tekmovalstvu vedno vabimo tudi igralce iz sosednjih občin, ki z veseljem sodelujejo.

Teniški igralci so letošnjo sezono uporabljali računalniško aplikacijo Pyra. V piramidi je tekmovalo 30 igralcev. Odigranih je bilo 224 tekem. Imamo tri igralce z največ 37, 31 in 27 dvoboji. Naša prvouvrščena sta letos tekmovala na turnirju masters, v katerem so se pomerili vsi klubi (Ribnica, Trnovo, Višnja Gora, Radomlje, Dobropolje). Tekmovalcem čestitamo in jim želimo veliko uspehov v zimskih teniških ligah.

Letošnji zmagovalci piramide:

1. Matevž Mihelič, Sodražica
2. Gal Škulj, Velike Lašče
3. David Škof, Velike Lašče

Teniška šola

Naš teniški podmladek se kali na igriščih od zgodnje pomladi do pozne jeseni. V šolo je bilo vpisanih dvajset otrok, starih od pet do petnajst let. Pod vodstvom trenerja Boruta Mlakarja so osvojili osnove teniške tehnike in taktike. Za vse pripomočke (loparje, žoge) poskrbimo na Cereji. Vpis v sezono 2021 bo aprila na teniških igriščih.

Česar se mladi naučijo, tega ne pozabijo. Tenis je priljubljena rekreacija. Je tudi čedalje bolj dostopen, tako cenovno kot to, da ga imamo tu v Laščah in do njega pride po pločniku. Starši so tako lahko brez skrbi, ker so otroci na varnem. Letos se je tenis še posebej obnesel, saj sta igralca med igro na veliki medsebojni razdalji.

Zahvaljujemo se našemu županu, dr. Tadeju Malovrhu, za podelitev nagrad in spodbudne besede ob zaključku tekmovalnega leta. Hvala Občini Velike Lašče za podporo in pokroviteljstvo.

Imamo državne prvake

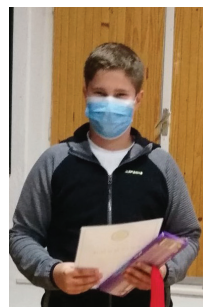
J. Klun / foto: Bojan Novak

Mesec september je bil čas državnih prvenstev v lokostrelstvu, in seveda ni šlo brez naših tekmovalcev. Začelo se je na začetku meseca v Beli krajini, kjer je LK Legende Kolpe organiziral državno prvenstvo v disciplini AH 12+12. Zastopali so nas trije člani, ki so se domov vrnili z dvema medaljama: **Matej Grad je z golim lokom med člani osvojil drugo mesto, Franci Fink pa je bil med veterani z dolgim lokom tretji.**

Uspeh se je stopnjeval že sredi meseca v Prestranku, organizator prvenstva v disciplini 3D je bil LK Mins iz Postojne. Tam smo bili številčno že bolj zastopani, saj je to naša paradna disciplina, in bera odličij je bila naravnost odlična. Prvo mesto je osvojila **Nadja Mostar med deklicami z dolgim lokom**, družbo pa ji je **na drugem mestu delala Klara Suhadolnik. Srebrn je bil spet Matej Grad z golim lokom med člani, Jože Oberstar pa je bil drugi s sestavljenim lokom med veterani. Srebrno medaljo je osvojil tudi Aleš Rupar med dečki z dolgim lokom, bronasta pa sta bila Tine Tomažin med dečki in Miran Pezo med veterani, oba z dolgim lokom. Najbolj pa nas je razveselila naša ekipa v sestavi Miran Pezo, Matej Grad in Jože Oberstar, ki so postali ekipni državni prvaki. Prijavljenih je bilo osem ekip.**

Še zadnje prvenstvo – tarčno – bilo je v Stožicah, na strelišču Lokostrelske zveze Slovenije. **Tam je svoje znanje in odlike pokazal Matej Grad, ki je postal državni prvak med člani z golim lokom – a to še ni vse – postavil je tudi državni rekord, evropski rekord in osvojil še zlato značko.**

Vsem našim odličnim tekmovalcem, ki so nas razveseljevali skozi vso sezono, smo se za vse dosežke zahvalili na sprejemu v začetku oktobra. Zbrali smo se v dvorani Doma krajanov na Turjaku – seveda ob upoštevanju priporočil glede Covid 19, medse prvič povabili gospoda župana in mu predstavili naše delo in dosežke. Vsem tekmovalcem smo podelili priznanja za odlične dosežke, sledilo je še kratko druženje. Tekmovalna sezona na prostem je tako končana, prinesla nam je veliko in le želimo si lahko, da ji bo podobna tudi prihodnja.

ADL O TEM IN ONEM

Pripravlja Jože Starič

O zgodovinskem dosežku

Slovenci smo dosegli še en zgodovinski uspeh, dvojno zmagali na Dirki po Franciji, največji od treh vrhunskih kolesarskih dirk na svetu. Primerljiva je z zlato medaljo na olimpijskih igrah.

Vsak kolesar ima svojo falango navijačev. Jaz sem navijal za Primoža. Takšnega kronometra (predzadnja etapa, op. p.) še ni bilo. Pogačarjeva vožnja je bila najboljša, kar sem jih kdaj videl na kronometru. Kot navijač sem bil sicer na Rogličevi strani. A najboljši kolesar na celotni dirki je bil Tadej Pogačar. Dirkal je vso dirko, Primož pa se je precej tudi vozil. Bilo je del taktike, vendar se je ekipa pri tem očitno uštel. Najbrž ni nihče pričakoval, da bo Pogačar sposoben odpeljati tak kronometer.

To je za slovensko kolesarstvo velik uspeh. Ne samo za oba kolesarja, ampak tudi za naše strokovnjake. Primož Roglič je začel kot rekreativec. V kolesarstvo se je preusmeril iz popolnoma drugega športa (pred kolesarsko kariero je bil smučarski skakalec, op. p.). Preskočil je osnovno in srednjo šolo kolesarstva, prišel naravnost na maturo ter s trdim delom osvojil doktorat. Na drugi strani Tadej Pogačar, ki je opravil vse kolesarsko izobraževanje brez preskakovanja razredov. Oba sta svoje uspehe dosegla s trdim delom. Seveda gre za zasluga, da sta prišla do Pro Toura tudi njunim trenerjem. Ti so s strokovnim in sistematičnim pristopom bistveno pripomogli do uspehov.

Rad imam bazične športe, kot so atletika, plavanje, kolesarstvo, smu-

čanje. To so športi, pri katerih se človek z močjo lastnih mišic premika po neki snovi ali skozi njo. Med njimi sodi v sam vrh prav kolesarstvo.

O evoluciji kolesarstva

V začetni, lahko bi rekel romantični dobi kolesarstva, je bilo vse individualno. Kolesar je bil sam, naredil je, kar je lahko. Potem so podjetja v tem poslu zavohala zaslužek. Začela so ustanavljati ekipe, pojavila se je hierarhija, ki je znotraj ekipe obvezna. Po svoje je to v kolesarstvo vneslo dodatno kakovost. Pokazalo se je, da lahko sicer individualni šport odlično deluje tudi kot ekipni.

Letošnji Dirki po Franciji je Pogačar vrnil nekaj romantike – dirkal je vso dirko. Čeprav je vedno poudarjal vlogo svoje ekipe, tokrat ni bilo čisto tako. Izkoristil je praznino in vozil za vodilnimi. Morda ga celo niso resno jemali. Vendar je dirkal v tistem pravem pomenu besede: pogumno je napadel sam. Še nekaj podobnih kolesarjev je bilo letos opaziti na Touru. Morda bodo večje ekipe zaradi takšnih kolesarjev celo prilagodile taktiko.

O novodobnih gladiatorjih

Kolesarji niso milijonarji in v primerjavi z nekaterimi drugimi športi se v kolesarstvu ne vrti veliko denarja.

Usoda današnjih športnikov je, da jih imamo radi, da zanje navijamo, da nas veseli, žalostijo, nas spravljajo v evforijo ali pa nas jezijo. To je dejstvo, pa če nam je všeč ali ne. Športniki so profesionalci, za svoje delo so plačani. Nekakšno sodobno gladiatorstvo. Danes v nobenem športu ni več možno, da bi športnik hodil v službo in popoldne dosegal še vrhunske rezultate.

Pri športu me najbolj navdušuje to, da športniki dajo vse od sebe. Na vsaki tekmi, pri vsakem dvoboju. Verjamem, da med tekmo ne razmišljajo o zaslužkih, ampak jim je pomembna zмага. Gre za dokazovanje, kdo je boljši, hitrejši. Zmoti me, ko komentatorji poudarjajo zasluške posameznih športnikov. Ko so na terenu, želijo zmagati, ne glede na finančno stanje.

Uspehi športnikov nas obdarijo z veliko mero veselja, v napetih trenutkih nam zvišujejo srčni utrip in celotni kardiovaskularni sistem pospešeno deluje. To te poživi, osveži in od tega ne moreš zboleti.

Bilo bi prav, da bi država po zaključku aktivne kariere športnikom izkazala hvaležnost. Zahvaljevanje z rento je v nekaterih državah že običajno. Seveda pa je za to nujno postaviti sistem, določiti kriterije in pogoje. A mislim, da bi se to spodobilo.

Razkritje: Adl z odprtimi očmi in ušesi spremlja svet okoli sebe, zato so pogovori z njim vedno zanimivi. Ker se mi zdi škoda, da bi vse odletelo v pozabo, pogovore snemam in nato iz njih izluščim, kar se mi zdi zanimivo. Vse, kar je napisano, je povedal Adl, možno pa je, da je zapisano v drugačnem kontekstu, zaradi česar je odvezan vsakršne odgovornosti za objavljeno.

Na Turjaku so našli kosti dinosavra

Piše inženjer dr. Alfonz Brusek,
dipl. ing. PhD., mSc.
Instituto de Investigacion de
Enfermedades de la Pina, Kostarika

Nedavno nazaj sem pregledoval kratke izvlečke poročil iz baze podatkov ARPAL, ki zaobsega arheologijo in paleontologijo. V bazi so shranjena skoraj vsa strokovna in znanstvena poročila iz prej naštetih področij. Občasno se v tej bazi lahko najde res zanimive podatke, kaj vse starodobnega se lahko odkrije v naši materi zemlji. Tako na primer najdemo podatke o arheoloških izkopavanjih na področju, kjer so živeli Maji. V tem delu je svetovni sloves dosegel slovenski arheolog Ivan Šprajc, ki ima objavljenih mnogo pisanj o zanimivih odkritjih in o katerih z velikim veseljem kaj preberem. No, vedno seveda pogledam tudi, če je kje v bazi na kakršen koli način omenjena Slovenija. Med podatki o izkopavanjih v Ljubljani, Ljubljanskem Barju, Kranju, Ptujem sem našel še zanimiv podatek o arheoloških izkopavanjih na področju Turjaka izpred par let. S tako imenovanimi sondažnimi izkopavanji, o katerih govori izvleček v bazi ARPAL, so na področju Turjaka odkrili zanimive artefakte iz bronaste in volframove dobe. Poleg bakrenega nakita in lončenih ostankov so odkrili tudi keramične cevaste strukture. Jasne razlage, kot poročajo v izvlečku, za kaj naj bi se te keramične strukture uporabljale, še ni. Ena od možnih razlag je, da

naj bi bile to lahko neke vrste piščali. So pa bolj zanimive fizikalno kemične lastnosti te najdene keramike. Rezultati analize namreč

kažejo, da so trdnostne in toplotne lastnosti najdenih keramičnih artefaktov primerljive z današnjo industrijsko keramiko, na primer s tisto, ki se uporablja za izdelavo zavornih diskov pri športnih avtomobilih. Ker danes zelo dobro poznamo tehnološke zahteve za izdelavo takšne industrijske keramike, je še toliko večje vprašanje, kako so lahko naši predniki dosegli osnovne tehnične zahteve, kot so temperatura, tlak ali izvor potrebnih sintetičnih sestavin, da so sploh lahko izpeljali takšen izdelek. V bazi meni izstopa še letošnje poročilo iz področja paleontologije, kjer je med drugim omenjeno tudi slovensko ozemlje. Med rednimi deli v kamnolomu so namreč v plasteh kamenin odkrili neobičajne strukture. Prispevek govori o tem, da je strojnik med nalaganjem miniranega apnenčastega materiala v mlin za drobljenje, opazil neobičajen valjast stroj, podoben okamnelemu drevesnemu deblu. Očitno je bil strojnik bolj radovedne narave in razmišljujočega duha, pa je dal valjasto strukturo na stran. Predvidevamo lahko, da si je zadevo ogledal in svojo najdbo opisal nadrejenim, ki so ustrezno ukrepali. Izvajalsko gradbeno podjetje je namreč obvestilo arheologe, ti pa so najdeni artefakt strokovno pregledali s pomočjo slovenskih paleobiologov. Kasneje so na kraj najdišča prispeli paleontologi, ki so hitro ugotovili, da gre za velikansko okamenelo stegensko kost. Po podrobnem ogledu najdišča se je ugotovilo, da je na področju v plasteh dolomitnega apnenca v geološkem smislu vrinjena precej velika naklada geološko mnogo starejših kamenin (področje občine Velike Lašče že tako leži na izredno raznolikem geološkem področju, kar si lahko ogledamo med drugim na poti v Kobilji Curek, kjer na plano nastopijo različni tipi izredno starih kamenin). Mineralni vključek, ki se je že na oko razlikoval po strukturi, barvi ter urejenosti kamenine je vseboval še nekatere druge okamenele dele starodobnega okostja. Iz poročila je razvidno, da so paleontologi iz Anglije z analizo ugotovili, da so v kamnolomu izkopali srednje dobro ohranjeno desno stegenico, del medenice z medeničnim vretencem ter spolno kost rastlinojedega dinosavra. Podrobnejša paleoanatomska

analiza je pokazala, da gre za ostanke okamenelih kosti odraslega predstavnika zelo robustne vrste rastlinojedih koruzavrov (*Corrusaurus* sp.). Dinosaure je bil glede na do sedaj raziskane biološke lastnosti vrste dolg okoli 22 metrov in težak približno od 18 do 22 ton. Predstavniki te vrste so na zemlji živeli v obdobju pozne Jure, pred 152 do 151 milijonov let, največ njihovih ostankov pa so do sedaj izkopali na področju Amerike, Kitajske in Rusije, primer iz Slovenije pa je kot takšen prvi tovrsten v tem delu sveta (Slovenija ima že tako izredno malo opisanih paleontoloških najdišč in je na tem področju še zelo neraziskana). Taksonomsko je dinosaure vrste koruzaver zelo soroden bolj splošno poznanim vrstam bronzavrov in apatozavrov. Koordinate tega zanimivega najdišča, navedene v znanstvenem poročilu, sem seveda preveril preko Googlevega spletnega zemljevida. Na satelitskih posnetkih je na podlagi koordinat zaznaven srednje velik kamnolom in gradbišče, nekje med Turjakom in Laporjem. Glede na navedene podatke o najdbi gre za zelo zanimivo in atraktivno mesto, saj taka in podobna paleontološka najdišča drugod po svetu postanejo izredno privlačna tako za strokovnjake paleontologe kot tudi za turiste, pri čemer upam, da bo tudi vaša občina Velike Lašče znala to promovirati in prednost izkoristiti za prepoznavnost v svetu.

p.s. Z veseljem seveda pričakujem odziv, tako vprašanja, komentarje, kritike in predloge po sodelovanju, ki jih sprejemajo na uredništvu lokalnega medija, s katerim sodelujem. Od tam mi bodo seveda posredovali vse odzive na strokovne edukativne prispevke skladno z Zakonom o izdaji lokalnih medijev (ZILM).

POROČNI VIDEO & FOTOGRAFIJA

☎ 040 69 12 12

✉ info@porocni-video.si

🌐 Poročni-video.si

fb.com/porocnivideo

UGODNI VIDEO&FOTO PAKETI

BREZPLAČNO PREDPOROČNO FOTOGRAFIRANJE!

Poročni-video.si

MALE OGLASE

sprejemamo po elektronski pošti:
trobla@velike-lasce.si.

TROBLA

Tekst lahko oddate tudi
v tajništvu Občine Velike Lašče.
Cena znaša 8 EUR + DDV.

- slikopleskarstvo
- fasaderstvo
- knauf

ANDREJ JAPELJ s.p.

Rašica 19,
1315 Velike Lašče

M: 031 404 404

E: andrej.japelj1@gmail.com

VZDRŽEVANJE OBJEKTOV

Odprodaja modelnega leta 2020

Popusti vse do
8.000 eur.

Izjemno financiranje,
tudi **brez obresti**,
po meri vsakogar.

HYUNDAI

5 GARANCIJE
BREZ OBLIŽNE KLOMETROV
8 GARANCIJE
NA BATERIJO

Povprečna poraba goriva: 0,0 - 8,5 l/100 km, emisije CO₂: 0,0 - 179 g/km.

Emisije onesnaževal zunanjega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Slike so simbolne. Akcija velja do razprodaje zalog. Več informacij vezanih na akcijsko ponudbo je na voljo pri pooblaščenih prodajalcih vozil Hyundai. *Velja v primeru nakupa preko Hyundai financiranja. Pogoji garancije in podatki o specifični porabi goriva in emisijah CO₂ so na voljo na www.hyundai.si. Kupci ste avtomobilski blagovni znamki Hyundai poddelili priznanje BestBuy Award MILLENNIALS - najboljši razmerje med ceno in kakovostjo na slovenskem trgu. Vir: <http://www.bestbuyaward.org/slovenia-619XW88>. *Akcijske ponudbe niso združljive.

Avtohiša Zalar d. o. o., Male Lašče 105, 1315 Velike Lašče,
031 331 919, 01 7881 999, www.avtohisazalar.si

MEGADOM

SVEČE
različni modeli
in velikosti

SPOMINČICA

SPOMINSKI KAMENČKI

že od **119 €**

249 €

299 €

NOVO

MEGADOM RIBNICA, OB ŽELEZNICI 4, RIBNICA · tel: 01/835 1 640 · www.megadom.si
MEGADOM PODSKRAJNIK, PODSKRAJNIK 102, CERKNICA · tel: 01/705 0 705 · [f](https://www.facebook.com/megadom.si) [ig](https://www.instagram.com/megadom.si)

STEKLARSTVO

PETER HREN, S.P.
GRADEŽ 14, 1311 TURJAK
GSM: 031/356 668
TEL: 01/7881 366

- Brušenje stekla
- Fazetiranje stekla in ogledal
- Peskanje stekla
- Izdelava izolacijskega termopan stekla
- Kaljeno steklo
- Tuš kabine (po meri, s tesnili)
- Ogledala
- Izdelava taljenega stekla z vzorci (fusing tehnika)
- Montaža vsega navedenega
- Ostale steklarske storitve

KNUT
ŠVEDSKE TOPLLOTNE ČRPALKE

NIBE
TOPLOTNA ČRPALKA
NIBE S1255

nov design

wifi povezava

prijazen nadzor na dotik

**LOKALNO PREZRAČEVANJE
NIBE DVC 10**

www.knut.si
080/71-72

Rigler
AVTOKLEPARSTVO
VULKANIZERSTVO

T: 01 7807 065
M: 041 990 868
KOMPOLJE 77
1312 DOBREPOLJE

POPRAVILO IN CENITEV VOZIL ZA VSE SLOVENSKE ZAVAROVALNICE

BREZPLAČNO NADOMESTNO VOZILO

PRIPRAVA VOZILA NA TEHNIČNI PREGLED

POLNJENJE IN POPRAVILO KLIMATSKIH NAPRAV

SERVIS VOZIL
VULKANIZERSTVO

POPRAVILO VOZIL NA RAVNALNI MIZI

IZPUŠNI SISTEMI

AVTODIAGNOSTIKA

AVTOVLEKA

POGODBENI SERVIS ZA ZAVAROVALNICO TRIGLAV IN TRIGLAV ASISTENCA

triglav **Triglav Asistenca**

microera

Microera Jože Šilc s.p.
Hrovača 14A (trgovski center SPAR Ribnica)
1310 Ribnica
☎ 01 8373 116
☎ 051 358 762
✉ info@microera.si
www.microera.si

UGODNI NAROČNIŠKI PAKETI TER AKCIJSKI MOBITELI NA OBROKE!

**Ugodni fiksni paketi NEO
in mobilni paketi NAJ**

DELOVNI ČAS:
PON - PET
8.30 h - 12 h
ter 14 h - 18 h
SOB
8.30 h - 11.30 h

TelekomSlovenije
POOBlašČENI PRODAJALEC

PRIBA

ALU VHODNA VRATA - PRIBA BASIC

- ♦ debelina 67 mm
- ♦ toplotna prevodnost UD=0,9 W/m²K
- ♦ pokrovno krilo zunaj in vstavljeno znotraj
- ♦ DOSTAVA IN MONTAŽA
- ♦ nerjavni ročaj 80 cm / nerjavna kljuka HOPPE E5726
- ♦ cilindrični vložek + 3 kos ključ
- ♦ 3-točkovno zaklepanje
- ♦ elektrozapirnik

PARTNER, VREDEN ZAUPANJA.

SUPER CENA!

ENOKRILNA VRATA

1.899,00 €

(z DDV-jem)

CENA VELJA ZA:

- enokrilna vrata brez stranske svetlobe
- dimenzije do 1000 x 2100 mm
- (narejeno po meri)
- standardne barve RAL TIGER: 9010, 9016, 9003, 9006, 9007, 7016, 8017, 6005, F29/80077, Grigio ANTICO, PUNTO Grigio
- cena vsebuje dostavo, montažo in 9,5 % DDV
- steklo standard: SATINATO, ČINČILA, PESEK
- cena ne vsebuje demontaže starih vrat, odvoza na deponijo in obdelave špalet z alu letvicami ali mavčno kartonskimi ploščami
- aplikacije so samo na zunanji strani

051 402 780 ♦ www.pribaokna.si

Za lep nasmeh skrbimo že 25 let

 invisalign®

bredent
medical

- Preventivni pregledi in posveti
- Konzervativa
- Protetika
- BREDDENT SKY implantati
- Nevidni ortodontski aparat **INVISALIGN**
- Ortopansko slikanje zob

ZZ

Goran Petrović dr. dent. med.
zasebna zobozdravstvena ordinacija

25 let

Adamičeva 30 | 1290 Grosuplje | T +386 1 787 34 13 | M +386 41 723 731

poezija & umetnost

Oče kosec

Ob nedeljah je babico vzel,
trdno jo v zemljo zabil,
v rokah klepivno kladivo,
lojtrni koš za stojalo,
odeja mala pod sedalo.
S klepalom kosi stanjšal tri plasti,
brez brušenja z oslo rezala ne bi.

Kosišče je po travi pognal,
v loku enakomerno zamahoval.
Peta kosišča travo v rede polaga,
z desne proti levi,
čudovito delo duši pomaga.

V prefinjenem ritmu je oče kosil,
v jutranji rosi skupina v vrsti molči.
Mati v jerbasu zajtrk prinese,
Jože ti boš razmešal, oče mi reče.

JNovak

Jesenske činkvine

Čili
oster, žgoč
klije, raste, zori
plodovi, raznobarvni vragci za
okras

Čili
blag, pekoč
krasi, zdravi, oblikuje
vitki stas, rdeče pikantno
zlato

Ana Pia Debeljak

Tadeja Nemček Glass Art

Unikatni izdelki iz taljenega stekla.
Posebno lepa darila za različne priložnosti.
Zgodbe v steklu ustvarjam v svojem studiu v Dvorski vasi pri Velikih Laščah.

Dvorska vas 49 | 031 881 341
1315 Velike Lašče | tadeja.nemcek@gmail.com
Slovenija | <https://tadejanemcek.wixsite.com/glassart>

KOLEDAR PRIREDITEV DECEMBER 2020

PETEK, 4. DECEMBER 2020,

od 16. ure dalje

Dom krajanov, Rob

MIKLAVŽEV VEČER,
5. Državna razstava in
ocenjevanje kruha iz
krušne peči

(DPŽ Velike Lašče)

7.-13. DECEMBER 2020

**NAPREJ V PRETEKLOST:
PRAZNIČNI MUZEJ**

Virtualna skupna akcija
slovenskih muzejev in
galerij

(Občina velike Lašče – Trubarjeva domačija)

OD NEDELJE, 13. DECEMBRA 2020

DO NEDELJE, 3. JANUARJA 2021

Gradež

RAZSTAVA JASLIC

v skritih kottičkih Gradeža

Ogledi pon–pet od 16. do 19. ure in

sob–ned od 13. do 19. ure

(Društvo za ohranjanje dediščine)

Organizatorji si
pridružujejo pravico do sprememb.

Glede načrtovanih prireditev spremljajte
opozorila pristojnih institucij, ki izdajajo
opozorila in glede na zdravstvene razmere
tudi prepovedi zbiranja ljudi na javnih prire-
ditvah in zbiranja v javnih prostorih.

Glej, zemlja si je vzela, kar
je njeno, a kar ni njeno, nam
ne more vzeti, in to, kar je
neskončno dragoceno, je večno
in nikdar ne more umreti.

(S. Makarovič)

zahvala

V 89. letu starosti se je od nas poslovil
dragi mož, ata, stari ata in pradedek

VINKO KOŠIR

iz Kota pri Veliki Slevici.

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom,
prijateljem, sosedom in vsem, ki ste ga
pospremili na njegovi zadnji poti, izrekli
besede sožalja, darovali cvetje, sveče in za
svete maše ter zanj molite. Posebna zahvala
družini Krajnc za nesebično sosedsko pomoč
v zadnjih letih. Hvala tudi gospodu župniku
Andreju Ojstrežu, pevcem in pogrebni službi
Zakrajšek za lep obred poslednjega slovesa.

Žalujoci:

žena Marija in hčere Marija, Jelka in Andreja
z družinami

NAGRADNA KRIŽANKA

SESTAVIL ANDREJ PRAZNIK	MANJŠI SKUPEK TRAVE	ŽLAHTNI PLIN (Kr)	RUSKI ČUDO- DELNIK (GRIGORIJ)	OČE	MESTO NA SEVERU PORTU- GALSKE	LUKA RUPNIK	MESTO NA ČEŠKEM	KULTURNA RASTLINA (MOKA ZA ŽGANCE)
KRAŠKI ŽLEBIČ Z OSTRIMI GREBENI								
POLETNI PROGRAM ZA MLADE V ŽUPNIJI								
NEKDANJI PISARNI- ŠKI USLUŽ- BENEC						HONORE DAUMIER		
						ZNANJE		
FRANC. PISATELJ (MARCEL)	PETER PREVC			MESTO NA Z. RUSIJE				
	DEL TV SPOREDA			SLOV. PISATELJ				
								ANJA VALANT

TROBLA	MAJHNA JAMA	TEKOČINA, KI TOPI SMOLE IN MASTI	ZNAK ZA TON	NAJ- SLABŠA ŠOLSKA OCENA	ZLATKO CELENT	NASPROT. MEHKOBE MESTO V ŠPANJI					ADAMOVA ŽENA			
PRVI VELIKO- LAŠKI ŽUPNIK											NAVJE			
											NATRIJ			
NAJVIŠJA GORA V JUŽNI AMERIKI								DEDEK (PRIMOR.)					OROD., KI SE VSTAVI V REZ- KALNIK	UMETNIŠ- KA SLIKA GOLEGA TELESA
ALPSKA SMUČAR- KA HROVAT					SVEŽENJ SPISOV VOZILO NA TIRIH				MESTO NA JV. IRAKA VOJSKA					
SLOV. FILMSKA IGRALKA: ... RINA				KRAJ PRI STRAŽI							APETIT			
				IGRA OBRAZA										
KOBALT			DRŽAVA V Z. AFRIKI				VIŠINO- MER	PREBI- VALEC GRČIJE			VODNA ŽIVAL S PLAVUTMI	ZORA TAVČAR		
			MUZA KOMEDIJE									GR. MIT. LETALEC		
SOFO- KLEJEVA TRAGE- DIJA								SLIKAR BERNARD						STOPNJA V VOJAŠKI HIERAR- HIJI
TROBLA	PREDMET ZA OKRA- SITEV	RAZSTRE- LIVO						POLETNO OBUVALO						
		KULTURNA RASTLINA						ČRNOGOR. VLADAR						
ZAOBLJE- NI DEL TELESA						VOLNENA TKANINA				TURISTIČ- NI OTOK VZHODNO OD JAVE				
						INDONEZ. OTOČJE								
MOČEN, REZEK GLAS					IZDELOVA- LEC LESE- NIH DELOV VOZOV	AMERIŠKA DOLŽIN- SKA MERA				MOJZE- SOV BRAT				
KRAJAN, SODEŽE- LAN						STARA MATI, BABICA								
						GERMANIJ								
PRISTA- NIŠČE NA SEVERU IZRAELA				OGLEDO- VANJE										
				GR. BOGIN. NESREČE										
SLAVKO OSTERC			OTOČJE PRI ALJASKI											
			IVAN PUC											
IZBRANA DRUŽBA						SLOV. NO- GOMETNI SELEKTOR (MATJAŽ)								
TOVOR- NJAK PREKUC- NIK						RIMSKA BOGINJA JEZE								

Nagrajenec iz Troble št. 6 je Henrik Razpotnik. Nagrado bo prejel po pošti. ČESTITAMO!

Rešitev samo nagrajnega gesla z vašim polnim naslovom pošljite na naslov uredništva Troble, Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče ali ga oddajte v tajništvu občine oziroma pošljite rešitev na naslov trobla@velike-lasce.si. Rešitve sprejemamo do datuma uredniškega sestanka, 9. decembra 2020. Izžrebanec nagrajnega gesla bo prejel nagradni bon in bo objavljen v Trobli št. 7. Nagrado bo izžrebanec prejel po pošti.

